

Indian Civil Service Memorial.

To

THE HONORABLE THE COMMONS

OF

THE UNITED KINGDOM

OF

GREAT BRITAIN AND IRELAND

IN THIS PRESENT PARLIAMENT ASSEMBLED

The humble petition of the undersigned Members of the Poona Sarvajanik Sabha representing the Native inhabitants of the Deccan,

MOST RESPECTFULLY SHOWETH,

That your memorialists are members of an Association called the "Poona Sarvajanik Sabha," established for representing the wants and wishes of the inhabitants of the Deccan, being appointed on a popular elective system under rules framed for the purpose.

This Association lately called a public meeting of the inhabitants of Poona to consider the subject of the examination, selection, and training of candidates for the Indian Covenanted Civil Service, with special reference to the changes introduced by the despatch of the Secretary of State for India dated the 24th February 1876, in which the maximum age of candidates for that Service is reduced from 21 to 19 years. This important change, while securing no improvement unattainable under a less objectionable arrangement, throws an insuperable barrier in the way of the Indian candidates, aggravating instead of lessening any of the difficulties created by the alterations which have been from time to time made in the rules. This Memorial to your Honorable House was therefore unanimously adopted, to represent the various obstacles which, according to the said rule, forbid the Natives of India from successfully competing for the Civil Service of their own country; and to pray that an effectual remedy may be applied with the view of redressing the grievances complained of.

The ambition to take part in the government of one's own country is natural to all nations, and tradition and education only intensify it. In India, although this ambition received its first check on the Mahomedan

conquest of the country, the extensive Provinces and States which remained under the ruling Native Potentates afforded a wide field for native administrative talent, and the policy and system of government of the Mahomedan conquerors permitted the conquered to rise to the highest offices under their Empire in India. With the introduction and spread of British rule, along with innumerable and inestimable benefits unknown before, came almost a total and sudden reversal in the prospects of the subject race as regards the public service of their country, and the Natives of one Province after another, as it passed under British sway, found themselves debarred from any public career save in the mere subordinate or ministerial offices and certain low paid judicial posts which could not be practically filled by the members of the ruling race, or which were not worth their while to covet.

The authorities in England were not slow to perceive the great blow which their system of administration dealt to all legitimate native ambition, as evidenced by Parliament endeavouring as early as 1833-34 to provide a remedy by enacting that "no native of India shall by reason only of his religion, place of birth, descent, or color, or any of them, be disabled from holding any place, office, or employment under the said East India Company." This however was only a declaratory provision, and though since repeated in solemn Parliamentary Acts and Royal and Imperial Proclamations, it has to this day remained practically inoperative, and any expectations of tangible results which may have been entertained by the framers of these declaratory laws and solemn pledges, remained unfulfilled to the bitter disappointment of the hopes and aspirations of the Indian people.

The public service of India has been broadly divided into two classes, the Covenanted and the Uncovenanted, the higher and the lower. In the one the selection and nomination are made direct by the authorities in England, and in the other the same are left to the exclusive patronage of the several local Governments in India. Until 1854 the first branch of the service was avowedly closed against the Natives of India, while the second, although nominally open to them, has been so in reality only to the extent implied by their admission to the residue after full occupation by candidates from the ruling race of all places worth their while to fill.

In 1854, the Covenanted Civil Service of India was, by an Act of Parliament, formally thrown open to the public competition under certain rules and restrictions. The United Kingdom being however still retained as the *locale* of examination, selection, and probationary training of candidates, the newly constituted service came to be fully and practically thrown open to the people of the United Kingdom only. The foreign and difficult English language in which an Indian youth must prepare himself for the examination, the limited time allowed to accomplish the work, the distant journey to be undertaken during boyhood away from home and from all salutary control of parents and guardians to a country

and climate entirely dissimilar to his own and unsuitable to his habits and constitution, involving an amount of expense and risk from which his European competitors were free;—these have been to this day some of the direct discouragements which have deterred the Natives of India from competing for the service in any appreciable number.

It is true that a few candidates from India did now and then brave all these difficulties and disadvantages, and proceeded to England to prepare themselves for the competition. But in the year 1858—59 the limit of age was suddenly reduced from 23 to 22 years without sufficient notice, and some of the Indian candidates who were then studying in England, found, almost at the completion of their labours, that they were debarred from reaching the goal for which, on the faith of existing rules, they had risked health, labour, expense, and the chance of success in other professions. This deep disappointment and heavy sacrifice which the untimely change of rules inflicted on some of the candidates did not fail to affect the hopes and aspirations of candidates from this country in subsequent years, if indeed it did not shake the confidence of the Native public generally in the good faith of the entire system of public competition. In 1866 the maximum was again farther reduced to 21 years, and in 1877 it was carried still lower to 19 years.

Your Memorialists beg to call the special attention of your Honorable House to the several circumstances which, according to these rules, effectually shut the door of the Indian Civil Service against future Indian candidates, and nullify the solemn promises repeatedly held out by Parliament and by the Sovereigns of England at different times in the course of half a century.

A Native of India has to master a difficult foreign language—the English—and to study the several subjects of the competitive examination in and through that language, in addition to acquiring a competent knowledge of one or more classical languages set down in the curriculum. Under the system of education followed in India, a boy must reach his seventeenth year to become eligible for the entrance or matriculation examination of the Indian Universities. In these examinations a competent knowledge of the English language is properly held to be a *sine qua non* of success. Of the number of candidates who present themselves, only one fifth on an average pass these annual examinations, the great majority of them being above 18 years of age—a result which may be safely accepted as reliable evidence of the amount of difficulties a Native of India has to surmount in acquiring a knowledge of the English language.

At the age of 17, therefore, an extremely small percentage of the Indian students are able to acquire a bare acquaintance with the English language in which they have to prosecute the studies prescribed for the

Indian Civil Service examination. At least one year must be added to make up for the loss of time from dates of births falling in other months than those of the examinations, from sickness, and from similar accidents common in such cases ; so that, according to the recent rule, little more than one year is left within which Indian youths have to improve their knowledge of the English language and literature to the standard of the pick of English youths studying in their mother tongue, in their own country, with the help of better institutions, teachers, and guides.

Moreover, the list of subjects prescribed for the Indian Civil Service examination inflicts a further disadvantage on the Indian candidates. The number of subjects and the value assigned to each are avowedly based on the degree of importance attached to them by the British University system of education, no account being taken of the subjects taught in the public schools and colleges here under the Indian University system of education. The authors of this list which was drawn up in 1853 when the Indian Universities had no existence, endeavoured to accommodate it to the subjects usually taught in the public schools of the United Kingdom. Subjects such as the History of Rome and Greece taught in the Indian Colleges apart from the Latin and Greek languages, have no place in the list. Nor any of the Indian continental languages, which are recognized by the Indian Universities, are allowed a corresponding place along with the European continental languages such as French, German, and Italian. The consequence is that the Indian candidate educated under the Indian University system is, in the matter of the subjects of examination, heavily handi-capped in the race of competition with his more favoured European competitor.

It is therefore extremely unjust to the people of India and to the Indian Universities that these defects of the competition system inaugurated in 1853 expressly to meet the exigencies of the course of public instruction followed in the United Kingdom, should still be suffered to continue, and the public of India should be thereby deprived of the services of some of their own countrymen, who, but for these defects, could successfully compete for the Civil Service of India. The present system of competition is in effect so constructed as to accommodate itself in every possible way to the system of education followed by British Universities over which the Indian Government has no control, and to incommode and discourage Indian youths brought up according to the system of education followed in India under the direct control and auspices of the Indian Government.

In justification of the latest reduction of age from 21 to 19 years, two arguments are advanced in the Secretary of State's despatch of the 24th February 1876. The first argument seems to be as follows.

a. According to Lord Macaulay and others who founded the competition system it is desirable to attract University graduates to

the Indian Civil Service or to secure a University training for the successful candidates.

b. With the age as at present fixed (from 17 to 21 years) candidates "cannot receive a University education either before or after the competition," because the limit is too low to enable them to do so before, and too high to admit of their doing it after the competition and before the maximum age of joining the service in India which is 24 years.

c. "The young civilian must not leave for India later than he does now" ($21 + 2 = 23$ or under 24 years) and therefore "the most cogent argument" for reducing the limit to 19 years "is that a University education cannot be ensured for the candidates by any other course."

With reference to this argument your Memorialists readily admit the desirability of a University education, and agree that the young civilian must not leave for India later than he does now (between 23 and 24 years), but it is not easy to see why it is impossible to meet these requirements without a reduction of the limit of age, and why candidates should not have the option of acquiring a University training either before or after the competitive examination. By raising the limit to 22 years facilities would be offered to University students to compete after winning a Degree, or without any serious interruption of their University studies preparatory to obtaining one; while those who might successfully compete at an earlier age without any University training could obtain it during their two years' probation and sojourn at one of the Universities as proposed in the revised rules. Such an extension of the limit to 22 years, while giving sufficient time to enable the successful candidates to join the service at the age of 24 years, will have the merit of extending the field of selection to University graduates, who, with the limit of 19 years, would be effectually excluded. The successful candidates thus composed partly of University graduates and partly of those trained at other institutions or under private or special tuition, could then congregate at the appointed Universities for the purpose of association and special training in Indian subjects, such of them as wanted it also receiving a University training contemplated by the revised rules. In other words, a modification of these new rules by extending the limit of age to 22 years, would, in addition to securing all the advantages aimed at by the Secretary of State, have the merit of throwing open the Indian Civil Service to University graduates whose diminishing numbers in that service for some years past appears to be one of the chief complaints which led to the revision of the rules under notice.

In the correspondence printed in the Blue Book of March 1876, the English University authorities have expressed their readiness to make

special provisions and alterations in their rules as may be required to facilitate the residence and training at those institutions of the candidates either before or after their selection. The most experienced of those authorities, Professor Jowett, a member of Lord Macaulay's Committee, and one of the founders therefore of the present system of free competition, has recommended that the maximum should be raised to 22 years, arguing very strongly for the widest possible limit of age in order to induce the largest number of candidates to offer, and against limiting it to mere school boys of 17 to 19, a measure which, as he has pointed out, would reduce the number of candidates to little more than one sixth of the present average, that being the proportion of candidates who have hitherto presented themselves at that early age. Professor Jowett also contends most correctly, as your Memorialists venture to submit, that this measure will involve the further difficulty that a trustworthy estimate of real capacity cannot be formed at the early age of 17 or 18 years. The Civil Service Commissioners who were consulted in 1873, while suggesting further inquiry in deference to the views of the Secretary of State, showed a repugnance to lowering the limit of age, having regard to the good results of the higher limit fixed by Lord Macaulay's Committee, and to the practical suggestions made by Professor Jowett to secure a University training for all and a degree for as many as possible without incurring the evils inseparable from a lower maximum age. The inquiries instituted in pursuance of this suggestion led Lord Northbrook, the then Viceroy of India, to come to the conclusion that "to raise the maximum age by one year (or to 22 years) would tend to raise the general standard of acquirements of the successful candidates, while to lower it would have the opposite result." The Viceroy's Minute of 22nd. September 1875 shows the preponderance of reliable evidence in favour of his views, and anticipates and meets all the objections raised on the other side in the Secretary of State's Despatch of the 24th February 1876.

With such authoritative advice against the radical change proposed by him of his own motion in 1873, the Secretary of State has preferred ultimately to carry out his own views.

In addition to the important matters above adverted to, a consideration of the suitability of the proposed change to the educational course of the Indian Universities and of its justice as regards the fair claims of Indian candidates for the Covenanted Civil Service, does not seem to have counted much in the estimation of the Home authorities, though the Viceroy had called special attention to those points, and it was shown that "if the natural aspirations of the educated natives of India (a body daily increasing in numbers and importance) to be admitted to a fair share in the administration of their own country were to be respected, it was absolutely necessary that the existing limit should be raised. With restrictive University rules in India, fixing the maximum age for matri-

culatation and the periods of subsequent studies at affiliated colleges, past experience had shown that the most successful of the Indian students could not, as a rule, graduate before they were 20 or take the M. A. degree before they were 21. No rules which might deprive such students of all chance of entering the Civil Service by the door of free competition could possibly be for the benefit of India."

One of the two conclusions, then, is inevitable :—either the Secretary of State has come to his decision without due consideration of all the correspondence laid before him, or is studiously indifferent to the claims of the Natives of India and also of the Indian University graduates to a fair share of the Civil Service of their fatherland.

The second argument used in justification of the restriction of age is that "the lower limit of age is recommended by another consideration of importance. Out of the number who presented themselves for competition, it is certain that four fifths must fail, because the candidates are usually more than five times as many as the vacancies; and no prudent parent in selecting a profession for his son will leave this certainty out of consideration. Some professions are absolutely closed, others are almost impossible to a man who thinks for the first time of entering them at the age of 22. A man therefore who competes for the Indian Civil Service at that age undoubtedly strives for a valuable prize, but does it at a formidable risk. He takes, in a measure, his chance of self-support upon the result of a competition in which it is certain that four fifths must fail. It is more than probable that such a risk must weigh strongly with parents and diminish the field of competition, especially among the professional class. But no such apprehension will be possible if the limit of age is fixed at 19,"

This argument would appear to be still less conclusive, if not entirely fallacious. It is the minimum and not the maximum limit which has any connection with the possible loss of other professions in case of failure at the competition. With a fixed minimum of 17 years the prudent parents of whom the Secretary of State speaks, have it fully in their power to prepare and send up their sons for the examinations even at the early age of 17 years, so as to provide for their entering into other professions in case of failure. This seems to your Memorialists perfectly clear, and they find it difficult to understand how it was forgotten that the risk of loss of other professions requires consideration not with reference to the maximum age of eligibility, but to the minimum age prescribed for these examinations. The fact that the door of competition is thrown open to the earliest comers would seem to provide a sufficient safeguard against the evil, and it is not necessary to resort to the injustice of shutting out those who form the great majority [as will be shown presently] simply because by coming a little later they are believed to be risking their own prospects in other professions.

But your Memorialists beg leave to adduce facts to prove that so far from these fears having any foundation whatever, the remedy proposed for what is little more than an imaginary evil, is eminently calculated to produce and perpetuate a crop of new evils. According to the statistics of 16 years, from 1859 to 1874, out of 817 candidates selected,

only 13 were under 18 years.

116	"	"	19	"
187	"	"	20	"
354	"	"	21	"
133	"	"	22	"
14	"	"	23	"

817

or, less than one sixth of the total chose or were ready to offer under 19 years, the favorite or more convenient age being over 20 up to the several maxima of 23, 22, and 21 years in force at the different examinations. Further, an examination of the results of the competition from 1866 to 1874, when the prescribed limit of age was lowest, or from 17 to 21 years, shows that during these 9 years, out of 387 selected candidates,

only 13 offered under 18 years.

49	"	"	19	"
110	"	"	20	"
215	"	"	21	"

387

Here again less than one sixth of the total number were under the age of 19 years, and the great majority preferred the highest admissible age.

This logic of facts and figures ought to convince the most sceptical that the second argument advanced by the Secretary of State for the reduction of the maximum age to 19 is as opposed to past experience as it is to the future requirements of the case. The reason why the great majority have offered when nearer the maximum age must be that they were unable to make sufficient advance in their studies earlier to justify a trial at the competition. Unless therefore a great majority of the British boys of 18 years and under, are expected to make a sudden stride in their intellectual march and acquire unprecedented precociousness in response to the call of the authorities, or the standard of attainments is greatly lowered, the new rules must fail to attract much more than one sixth of the number of candidates who have hitherto offered, any little addition to that small supply being the result of cramming or precocity, qualities which must be accepted as doubtful factors in forming a correct estimate of the real capacity of school boys.

To summarise the foregoing objections generally to the rules which

regulate the competitive examination, and particularly to the reduction of the maximum age to 19 years :—

- 1st. Such a reduction is not indispensable to ensure University training to the candidates and to enable them to join the service in India before the age of 24 years.
- 2nd. It has not the merit claimed for it of providing a safe-guard against loss of other professions for those who may fail to pass the competitive examination.
- 3rd. So far from possessing the merit claimed for it of widening and improving the field of selection, it has the demerits (1) of narrowing it to about one sixth the number who have hitherto offered under the higher maxima of ages, (2) of holding out a premium to precocity and cramming, qualities of doubtful value in estimating real capacities of school boys, and (3) of excluding University graduates and the best ascertained abilities and talents of the United Kingdom from the Civil Service of India.
- 4th. And what is more to the purpose of this Memorial, the rules as originally framed and since altered to meet exclusively the exigencies of the English University system of education, have the effect of forbidding native candidates educated under the Indian University system of instruction from entering the Civil Service of their own country through the door of what would thus be a misnomer to call the "open public competition."

Now, to all this it might be replied, as your Memorialists are aware, that act 33 Vict. Chapter 3 (1870) has already empowered the Governor General of India to appoint by nomination Natives of India to the Covenanted Civil Service independently of the open competition system. Instead, however, of affording to the natives any additional facilities to enter the Civil Service, the measure in question has proved a source of fresh evils. In the first place it led to the abolition of the nine annual Government Scholarships which had been established to enable Natives of India to proceed to England to qualify for the Civil Service and for other professions. It was argued that this number was too small and that the authority the Act gave to the Governor General would enable him to import into the Civil Service a much larger number by direct nomination. The Duke of Argyll, in introducing the Bill, described the provision of 9 scholarships as a farce compared with the vastness of the population of 180 millions to be governed. It so happens however that the measure which His Grace proposed as a means of conferring a more substantial boon on the Natives has proved, if possible, a greater farce than the one he so honestly deprecated.

The gain to India from this measure, during the past seven years, has been one solitary appointment of a Native, almost on the eve of his re-

tirement, to a joint judgeship on a reduced salary much lower than that drawn by the higher Uncovenanted Officers. The loss is 9 annual Scholarships which would now amount to 63 ; and among the evils must be counted the natural jealousy and just opposition, not to say bitterness of class feeling, on the part of the members of the Competition Civil Service generally for the breach of faith with them involved in such appointments by nomination, and the loss of faith of the people of India in the pledges and professions of the Government.

Such a measure could not possibly have had any other result. Its defects were pointed out and failure predicted by the unanimous voice of the Native Press. Members of Parliament showed that it must cause dissatisfaction, excite jealousy of the competition civilians, bring into play undesirable influences on the action of the Government of India ; and they recommended, instead of the proposed measure, the allotment of a fixed number of appointments to the Natives and to hold competitive examination in India for the same. Attention was called to the direct conflict of the provision with the competition system, and it was pointed out that the Natives themselves would not like to enter the Service by a kind of back door. These obvious defects and objections were however unheeded and the measure was passed, with the result above stated.

In the words of Lord Macaulay, " the most unscrupulous Governor General would dispose of his patronage under the present competition system more properly than an upright Governor General under a system " by which he should be at liberty to appoint any one." The fact is that no Governor General however scrupulous and upright can possibly keep himself above the interested influences by which he is usually surrounded. The influence of the great services in India has always proved itself too powerful to enable him to act independently in all matters, and even if it were proper for him to nominate Natives direct to the Civil Service, he is practically powerless to do so. It is much more difficult for him to do so, when he has to do it in direct breach of contract with the Civil Service as constituted by the law of competition. Indeed the present Viceroy has candidly admitted this impracticability by describing the state of things as two contracts one signed in breach of the other. It is to be borne in mind that the Natives of India never asked for this breach of contract. They have denounced it as vehemently as any of the Competition Civilian, as unjust alike to themselves as to the Competition Civilians, and the sooner it is wiped off the statute book the better it will be for all concerned. The condition of the Uncovenanted Service furnishes abundant evidence of the futility of trusting to any system of nomination for justice to the Natives of India. Although the Uncovenanted Service is avowedly reserved for the Natives of the land, almost all the better paid appointments are held by Uncovenanted Europeans. The Service List of this Presidency shows that out of 17 appointments of

salaries above 1000 Rs per mensem only 2 are held by Natives, and out of 92 from 600 to 1000 Rs only 19 are filled by them, all the remainder being conferred on Uncovenanted Europeans. In fact, the Uncovenanted Service has for the last twenty years been generally the resort of members, and friends of Anglo-Indian families deprived by the competition system of the more lucrative Covenanted Civil Service, the Natives having no chance against the powerful interest which the former command.

The nomination system introduced in 1870 having thus utterly failed to attain the object aimed at, it now becomes necessary, your Memorialists submit, no longer to rely upon it, and to resort to a more effectual means.

Your Memorialists ask for no concessions or considerations which are not vouchsafed to the British candidates for the Covenanted Civil Service. All they pray for is that the same account should be taken of their position and requirements, geographical and educational, as those of others.

The most feasible way of doing this is to hold a competition examination for the Natives in India, and to so rearrange the subjects set down for the examination as to meet both the Indian and English systems of University education in order that candidates educated under either of these systems may have equal opportunities of proving their merits and qualifications.

The prayer of your Memorialists in short is :—

- I. That the maximum age of candidates be raised to 22 years.
- II. That simultaneously with the annual competition examination in London, one should be held in India for a fixed proportion of appointments, the successful candidates being required to proceed to England to prosecute their further studies in association with their Western competitors.
- III. That the list of subjects set down for the examination be so rearranged as to accommodate itself to the Indian University system of education in the same manner as it does to the University system of education in the United Kingdom.

And your Memorialists, as in duty bound, will ever pray.

Poona Town Hall }
(Heerabaugh) }
14th December 1877. }

LORD CANNING'S PROMISE
ABOUT TO BE BROKEN IN
REGARD TO THE JUTH
STATE,

To,

HIS EXCELLENCY

THE RIGHT HONOURABLE

THE GOVERNOR IN COUNCIL,

BOMBAY.

The humble Memorial of LAXUMIBAI DUFLE,
elder wife of the late Chief of Juth, Rao Saheb
AMRITRAO DUFLE, now residing at Juth.

Most respectfully sheweth:—

I presented a Memorial to your Excellency under date the 24th, May last applying for permission to adopt a son, but was shocked to receive a reply from the Political Agent Kolhapur No, 26 dated 1st July 1892 to the effect that.

“ As the late Chief (of Juth, my Lord) did not take advantage of the
“ right of adoption under the Sanad granted to him by the Government
“ and as the Sanad was in his own name and recognized the right of him-
“ self alone to adopt a son and successor the Claim on your part to re-
“ gulate the Succession by adoption cannot be recognized. ”

I beg to state that this interpretation of the Sanad is a totally mistaken one and calculated to extinguish the whole of the families of the Hindoo Princes throughout India within 40 years hence.

2 The Sanad issued by the Governor General of India, Lord Canning is as follows:—

“ Her Majesty being desirous that the Government of the Several Prin-
“ ces and Chiefs of India who now govern their own Territories should
“ be perpetuated and that the representation and dignity of their houses
“ should be Continued. In fulfilment of this desire this Sanad is given to
“ you to convey to you the assurance that on failure of natural heirs
“ the British Government will recognize and confirm any adoption of a
“ successor made by yourself or by any future Chief of your state that
“ may be in accordance with Hindoo Law and the custom of your race ”

“ Be assured that nothing shall disturb the engagement thus made

“ to you so long as your house is loyal to the Crown, and faithful to the
“ Conditions of the treaties. ”

It will be seen from this that Her Majesty's Government wishes to see the Families of the Native princes *perpetuated* and therefore Sanctioned that the adoption in each Prince's house should take place in accordance with *Hindoo Law* and *Custom* and according to them every wife of a Jahagirdar has authority to adopt. The word 'you' must be read with the first and last clauses of the sanad. This is the just interpretation and is borne out by the action of the Bombay Government and the Governor General of India hitherto. Khanderao Maharaj Gaikwar of Baroda, obtained a Sanad of the above description and therefore his Ranee Jamnabai was allowed to adopt the present Maharaja of Baroda by the Government of India. The Bombay Government permitted the Ranees of Kolhapur twice to adopt. The widows of the chiefs of Miraj and Ichalkaranji were allowed to adopt on the same principle. This action taken soon after the Sanad proves what the true interpretation of the Sanad is and if the same be now changed unjustly the whole of the chiefs and princes of India must rest assured that the days of the existence of their Families are numbered.

3 The present interpretation in question if allowed to stand will be a clear breach of the assurance given in this sanad. Every Prince expects a male natural heir until he dies and therefore he will seldom adopt an heir during his life time. The adoption is always required by his widow. A Jahagirdar might lose hopes of begetting a son at his 60th year and if he do not take advantage of the right to adopt at that age even, then he may be found fault with. But there are numerous cases in which Jahagirdars have died in their infancy and youth. Are they then to adopt one or two sons no sooner they become heirs and succeed to the throne? Such an idea would be preposterous but on account of the interpretation of the Sanad now complained against they would be forced to do so if they do not like to see their families extinguished as death is in the hands of God and there is no knowing when it might befall one.

4 If Sanads, granted in particular individuals' names, are to be held good for the life of that person only then all kinds of Inams and Jahagirs existing in the country are virtually on their way of resumption. Had the intention of Lord Canning been so narrow then he would not have used the expression that Her Majesty's Government wanted to *perpetuate* the families of Princes and Chiefs.

5 My husband the late Chief of Juth has not been disloyal to the British Government and has never failed to fulfil the conditions of the treaties and therefore according to the 2nd para of the Sanad the resumption of my Jahagir is a clear breach of the promise.—

“ Be assured that nothing shall disturb the engagement thus made so
“ long as your house is loyal to the Crown and faithful to the conditions
“ of the treaties. ”

6 I hear that Government is going to create a new Juth Jahagir by placing on my Gadi (throne) without adoption by me a boy selected by themselves. This new policy will not at all be liked by any Hindoo in India. Why should Government ruin us poor innocent wives of the late Chief and create a new Principality for the benefit of an obscure lad? Why not continue according to the terms of the Sanad the right of adoption to us?

7 Among the Hindoos no man is supposed to go to salvation unless he leaves an heir behind. There must be a son to perform anniversaries and we will have to adopt an heir under any circumstances.

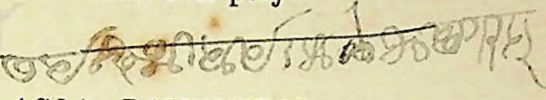
8 I have seen and heard of many Principalities having been resumed by Government and still the widows of those Chiefs treated as Jahagirdars but our fate appears most extraordinary. Without any declaration of resumption even we

are treated as common peasants in official correspondence since our husband's death. We have done nothing to merit such a treatment.

9 I humbly pray that your Excellency will be pleased to reconsider the interpretation placed upon the Sanad solemnly issued by Her Majesty's Government under the seal and signature of the Viceroy himself and allow me to adopt and thus save us and our family from degradation and extinction and uphold the honour of the word of the British Government.

Your memorialist as in duty bound

shall ever pray

(Sd.) LAXUMIBAI wife of

AMRITRAO DUFLE, JAHAGIRDAR,

of JUTH.

Juth, 12th August 1892.

॥ श्री ॥

महाराष्ट्रास ललामभूत देशभक्त व धर्मवीर,
श्रीयुत लक्ष्मण कळवंत उर्फ
आण्णासाहेब भोफटकर
एम्. ए. एलएल. बी.
यांचे सेवेसी,

आपल्या आयुष्याची साठ वर्षे संपून एक-
सष्टावें वर्ष लागत आहे. अशा या मंगल
प्रसंगी पुणें सार्वजनिक सभेतर्फे आपला
सत्कार करण्यास आम्हांस अत्यंत आनंद
होत आहे. पुणें सार्वजनिक सभेचा व

आपला ऋणानुबंध फार वर्षांचा आहे. तिची सेवा आपण अनेक मार्गांनी केली
आहे. तिचे आपण ३१ वर्षे सभासद असून सन १९१५ साली चिटणीस झाला,
व १९२३ पासून गेली सतरा वर्षे उपाध्यक्ष आहांत. सभेच्या त्रैमासिकाचे आपण
प्रथम उपसंपादक व नंतर मुख्य संपादक होता. या सेवेशिवाय सभेच्या सुस्थिती-
करिता व भरभराटीकरिता आपण जे प्रयत्न केले त्यांबद्दल सभेस सदैव कृतज्ञताच
वाटत असून ती आम्ही या मानपत्रद्वारे व्यक्त करणें हें आमचें कर्तव्यच समजतों.

राजकारणांत आपण लो. टिळकांचे कट्टे अनुयायी असून त्या बाण्यास साजेसे
आपलें धोरण व वर्तन त्यांच्या हयातीत व नंतरच्या वीस वर्षांच्या काळांतहि दिसून
आलें आहे. आपली राष्ट्रभक्ति व धर्मभक्ति असाधारण असल्याचें गेल्या पंचवीस
तीस वर्षांतील आपल्या उज्ज्वल आयुष्यक्रमानें सिद्ध झालें आहे. राष्ट्रभक्तींत
लोकमान्यांची राजकीय तत्वे आपणांस सर्वस्वी पसंत असल्यामुळे प्रतिपक्षाकडून
त्यापार्थी आलेलीं दूषणें आपण अत्यंत सहनशीलपणानें सोसलीं आहेत, व त्या तत्वांस
अतिशय प्रतिकूल कालांतही धिमेपणानें व धैर्याने आपण चिकटून राहिलां आहांत
व त्याच दिशेनें आज तागायत देशसेवा करीत आहांत.

रुक्मराज्यासाठी वाटेल त्या संकटास, त्यागास, व शारीरिक यातनांस सादर असणें हें
लोकमान्यांचें व्रीद होतें. त्या व्रीदास स्मरून, राष्ट्रीय सभेचें गेल्या वीस वर्षांतील
काहीं बाबतींतील धोरण आपणांस पसंत नव्हतें, तरीसुद्धां शिस्त म्हणून आपण
१९२० सालच्या काँग्रेसच्या ठरावास अनुसरून आपला अत्यंत भरभराटीचा
वकिलीचा धंदा बंद ठेवून आर्थिक नुकसान सोसलें. देशाकरितां कष्ट सोसण्याची
आलेली संधि म्हणून कायदेमंगाच्या चळवळींतहि आपण धडाडीनें भाग घेतला
व त्याकरितां कारागृहवास स्वीकारला, ही गोष्ट आपल्या थोर स्वार्थत्यागाची,
उज्ज्वल देशभक्तीची व अविचल स्वराज्यनिष्ठेची साक्ष देत आहे.

देशाभिमानाइतकाच आपला हिंदुत्वाचा अभिमानहि जाज्वल्य असल्यामुळे हैद्राबाद
संस्थानांतील आपल्या धर्मबंधूंच्या बंधविमोचनार्थ गेल्या वर्षी हैद्राबाद-निःशस्त्र-
प्रतिकाराच्या चळवळींत आपण मोठ्या धडाडीनें उत्साहपूर्वक पुढाकार घेतला आणि
महाराष्ट्राचें व्रीद सांभाळण्याकरितां अनेक हाल अपेष्टा सहन केल्या, याबद्दल
महाराष्ट्राने आपलें जितकें कृतज्ञ रहावें तितकें थोडेंच आहे. हा प्रसंग महाराष्ट्राच्या
इतिहासांत चिरस्मरणीय होऊन राहील यांत शंका नाही.

आपल्या आयुष्यांत आजचा हा सुमंगल दिन उगावल्याबद्दल आम्ही आपलें
अंतःकरणपूर्वक अभिनंदन करतो व आपणास उत्तरोत्तर अधिकाधिक सुयश व
आयुरारोग्य लाभून देशाच्या उन्नतीचीं अनेक कामें आपल्या हातून पुढील काळांत
घडोत असें मनःपूर्वक चिन्तितों.

पुणें सार्वजनिक सभा, }
अक्षय्य तृतीया शके १८६२ }

आपले,
पुणें सार्वजनिक सभेचे अध्यक्ष
व सभासद

No 121 of 1870
Office of the Poona
Sarwajanik Sabha
Poona 7. November 1870

To.
The President of the Poona
Municipality
Poona

Sir,

I have been directed by the
Poona Sarwajanik Sabha to place
before you the accompanying copy
of a petition presented to this Sabha
signed by upwards of six hundred
inhabitants of Vettal Peit, Joonagur
Murtgunj, Mommallee, Jhorpada
Peit, Khuduck Peit, Kamatpoore,
Shagudas Wadee and a portion of
Bhawane Peit in the city of Poona

2 The construction of roads
and the supply of water are the prin-
-ciple conditions on which the inhabitants

have agreed to be taxed for Municipal
purposes. If these conditions are not
fulfilled I think they are perfectly
right in demanding an exemption
from the payment of the said tax.

I beg you will kindly ^{send a} reply
to this letter at your earliest convenience

I have the honor &c

Secretary.

No 38.

Lewis Catchesy.
Baroda 4th August 1879.

From

Rajah Sir J. Madhav Rao F.C.S.I.
Prime Minister,
Baroda.

To

The Editor & Manager of the
Quarterly Journal of the
Purna Sarvagamika Sabha,
Purna.

Sir,

In acknowledging the receipt of
your Bill No 126 of the 19th instant, I beg
to state that I have instructed the
Secretary & Treasurer, Bank of Bombay,
to remit to you Rs (125) one hundred and
twenty five, being the amount of subscription
for 15 copies of your Quarterly Journal
from 1st November 1878 to the 31st of October
1879 inclusive.

2. Please acknowledge receipt of the
remittance when made. recd

Yours faithfully.

J. Madamson

Lewans.

Mrs

4749

Bank of Bombay.

Bombay. 7 August 1879

The Editor & Manager,
Poona Sarvajanic Sabha,
Poona.

Dear Sir,

Agreeably to instructions received from His Excellency Raja Sir Malladava Row K.C.S.I. Prime Minister, Baroda, I have the pleasure to enclose our draft No 12/31 p 125 (one hundred and twenty five) payable on demand to your order at our Poona Branch, being the amount of Subscription and postage for 15 Copies of the quarterly journal of the Sabha from 1st November 1878 to 31st October 1879.

I am, Dear Sir
yours faithfully

W. H. W. W.

Secretary & Treasurer
L.C.R.

माकी आपणा

आपले सुंदर वरीं ये ते अंकां नजा

आशा वाळगितो.

मासुदेव जोशी यांनी व येथील

ग्रामस्थांचा प्रत्यक्ष परिचय नव्हता, तथापि
जोशी यांच्या कीर्तीचा सुगंध वर्तमान पत्रद्वारे
येथेही येत होता. त्यांनी अकांठी देहत्याग केले
चे वर्तमान येथे समजतांच आम्हांस फार दुःख झाले. या सत्य
पाने नावाने स्मारक कृत्य करण्या विषयी वर्तमान पत्रांतून
बरीच चर्चा झाली. शेवटी राव बहादूर श्रीनिवास शेषो या
च्या सूचनेनुसार पुण्य ग्रामीं उद्योग शाळा स्थापन करण्या
चा निश्चय झाला. तो निश्चय सर्वमान्य झाला. या सात
जनिक कृत्यास आधारार्थी सहाय्य व्हावे, म्हणून आ
ल्याकडे तीस रुपयांची मनी आर्डर पाठविली आहे. ही
रकम जरी अल्प आहे तरी प्रेमपूर्वक ग्रहण करावी
ही विनंती आहे. पुण्य ग्रामांतील जे सद्गृहस्थ या कृ
त्याचे व्यवस्थापक असतील त्यांस हीच प्रार्थना आहे की
त्यांनी आरंभशूरवाचा दोष न घेतां हातीं घेतलेले काम
तडीस न्यावे म्हणजे लोक त्यांचे आभारी होतील. या
कृत्यासंबंधीं जे जे नियम होत जातील ते लोकांस माहित
होण्याकरितां वर्तमान पत्रद्वारे प्रसिद्ध होत जावे. तेणे
करून लोकांची ह्या कृत्या संबंधीं खात्री होऊन त्यांस
कांही उषयुक्त सूचना वाटल्यास त्या करण्यास मोकळे
पणे या कृत्यास येथे वर्गणीद्वारास

१ रा. दिवाकर बाळकृष्णचेपे हे. भा.

३० पत्र विस्तारची क्षमा असावी. कळवें
लोभ असावा हे विनंती. हरश, ता. ६ नोवेंबर १८८३.
आपला.

बलवंत काशीनाथ अग्निहोत्री.

~~John was the son of~~

~~under the date of the 10th of June~~

~~1793~~

~~Handwritten text, possibly a signature or name, crossed out with a horizontal line.~~

~~and had a horse and a cow and a pig. 12/10~~

Handwritten text on a torn strip of paper: *... of the ...*

27

~~Handwritten text line 1~~

~~Handwritten text line 2~~

~~Handwritten text line 3~~

~~Handwritten text line 4~~

~~Handwritten text line 5~~

~~Handwritten text line 6~~

~~Handwritten text line 7~~

is of course aware how the great founder of the Maratha power had established a Council of ministers, each in charge of a separate department and all to conjointly advise him in all important State matters. All the more important classes were properly represented on this Council of ministers and herein Shivaji displayed the highest attributes of real statesmanship. Kolhapur still retains traces of this wise arrangement by which the work of Government was then lightened and facilitated, and happily the representatives of most of the Feudatory States are well qualified by their education to give effective assistance to your Highness in the discharge of your onerous and responsible task. Of course, under the altered circumstances of the situation, the functions of the rulers of Native States are not now the same as they once were and to that extent old arrangements must be modified that they may answer their purpose properly in these days. But division of work and of responsibility, with a due subordination of the several departmental heads to the central authority, represented in the person of your Highness as the fountain-head of all sovereign power in the State, is now as ever the very essence of good Government. During the last ten years the administration of the State has been very successfully carried on, to a great extent on this principle, by a Council and the Sabha humbly hopes that Your Highness will enhance the usefulness of this agency by strengthening it for executive and enlarging it for legislative purposes.

AMONG the subjects which must now engage your Highness's attention, none can claim greater importance than that of public education. His Highness the Maharaja of Baroda has set in this matter a very good example by encouraging free and general education and promoting the growth of native literature. In this connection the Sabha is glad to note that your Highness has already promised your distinguished support to a very laudable attempt, proposed to be made by some of your Highness's subjects in the field of Marathi literature and we make no doubt that under your beneficent rule Kolhapur will before long rank with the best seats of learning in India. One distinguishing feature of Kolhapur has always been the large alienations in the way of Jahagirs, Inams, Temple grants and charities which represent in money value a very large portion of the gross revenue of the State. There has been at times a tendency to look with jealousy upon these alienations and adopt stringent measures to curtail their amounts on the plea that the holders have ceased to be useful in the way they once were. This is a feature of British Indian Policy which, the Sabha would respectfully point out, is very much out of place in Native States. It ought not to be difficult for Native rulers to find occupation, suitable and sufficient, for the holders of these alienations and to enforce that they should be qualified to render such useful service to the State as the altered conditions of the times may demand of them. By this means, the old bond of sympathy and of unity of interests between the sovereign ruler and his most influential subjects will be maintained and this cannot fail to be a source of great strength to the State. A complete separation of the Khasgi and Dowlat Departments with a due subordination of the former to the latter, a more or less complete separation of Judicial, Executive and Police functions, a rigid system of keeping

accounts and controlling finances, a liberal and far-sighted public works policy, an effective machinery for the spread of education and for dispensing medical relief and other necessary charities, and above all, a proper regard for the wants, wishes and feelings of the governed—these are among the more important features of civilized rule and though they involve some expenditure, they are on the whole more economical in the long run than a system of unduly centralizing all power and thereby failing to exercise it adequately in all directions. In all these respects, the Sabha ventures to hope that your Highness will prove a model ruler and will set an example which other rulers of Native States would do well to emulate. The industrial resources of the State have already received considerable attention at the hands of the Council of administration and an industrial survey has been attempted with some measure of success. The Sabha has long felt that in this respect the rulers of Native States have opportunities of rendering service to the country which are denied to those who are in authority in British India. The undeveloped industrial resources of Kolhapur are large and the Sabha begs leave to express a hope that under the watchful care of your Highness the industries of the State would develop, wages increase, trade and manufactures receive the encouragement they so much need and the people enjoy a far greater measure of material prosperity than they have hitherto done.

THESE are the considerations which the Sabha would respectfully urge on your Highness's attention at this most solemn moment in Your Highness's life. It was the privilege of the Sabha to discharge a similar duty on previous occasions in the cases of their Highnesses the Maharajas of Mysore and Baroda as also at Delhi in 1877, when Her Majesty Queen Victoria assumed the title of the Empress of India. But its satisfaction was never greater than on this occasion, for your Highness represents the traditions whose memory is so dear to the whole Maharashtra. May your Highness live long and live in health and happiness and may you ever realize that that royal life is best lived which is spent in ceaselessly striving for the welfare of the subjects committed by Providence to its care, is the humble prayer of

Your Highness's Most Obedient Servants,

To,

HIS HIGHNESS

Shri Shahu Chhatrapati,

Maharaja of Kolhapur.

MAY IT PLEASE YOUR HIGHNESS,

WE have been deputed by the Poona Sarvajanik Sabha to respectfully approach your Highness on behalf of the Sardars, Jahagirdars, Inamdars and the gentry, who form the Sabha, to offer our hearty congratulations to your Highness on this most eventful occasion in your Highness's life. As the sole direct ruling representative of the dynasty of the great Shivaji, your Highness occupies a unique place in the hearts of the people of the whole Maharashtra and the Kolhapur *Raj* is now rendered doubly dear to us alike by the associations of the past and the expectations of the future. The past associations, which no Maratha can recall without deep emotion, carry us back more than 250 years, when the first foundations of the national life of the Marathas were laid by your illustrious ancestor, the great Chhatrapati Shivaji. Great changes have happened since then, but through all these momentous vicissitudes, the Kolhapur *Gadi* has continued to represent unbroken the traditions of Maratha glory. Our expectations of the future are based on the great care which has been bestowed by the British Government on your Highness's education and the high qualities of both head and heart which your Highness is known to possess. The people of Kolhapur have good reason to rejoice that it has at last pleased Providence to gratify on this occasion, after a long interval, their legitimate desire to live under the rule of their hereditary Ruler and the Sabha shares their feeling of satisfaction that your Highness is so well fitted to discharge the duties of your high office with a due sense of responsibility. Thirty years have now elapsed since the time when your great grandfather, Chhatrapati BabaSaheb Maharaja, was similarly invested with powers by the British Government. BabaSaheb, however, did not live long to exercise these powers and those who succeeded him to the *Gadi* were carried off by cruel death before they could be entrusted with the charge of their State. Your own lamented father—the late Aba Saheb—had also his career as Regent of Kolhapur doomed to early termination by the same unfortunate cause. These successive disappointments had enhanced the eagerness of your people for the present installation and the Sabha deems it a privilege that it has been allowed to join with your Highness's loyal subjects in the festivities of this auspicious day.

THE past 30 years have effected many and great changes in the Kolhapur State. The revenue has more than doubled, the population has also increased very largely. The educational advantages which have been secured to the people by the wise and sympathetic policy of successive administrators have made Kolhapur a centre of considerable enlightenment and intellection.

tual activity. The resources of the country have been opened up by the great Public Works undertaken, notably by the Railway line which joins Kolhapur with the entire Railway system of British India. The city has been beautified by the erection of numerous noble-looking buildings, and by the construction of roads and water-works. The system of administration has been improved and strengthened in a manner which has insured ever-increasing progress in all directions to the people of the State. The relations with the paramount power as also with the Feudatory Chiefs have been marked by complete cordiality. A large number of schools are to-day imparting education to your Highness's subjects; hospitals are administering free medical relief; and Courts of Law are placing justice within easy reach of the rich and the poor. It is in this condition that His Excellency Lord Harris has now handed over, in the name of Her Majesty the Queen-Empress, the charge of the State to your Highness, and the successful manner in which the British Government has administered the trust during the past thirty years imposes an additional responsibility on your Highness, which, the Sabha feels confident, your Highness will not fail to adequately realize.

THOUGH not directly subject to your Highness's rule, the people of the Maharashtra, whom we represent on this occasion, join with your Highness's subjects of Kolhapur in these rejoicings, first because, as we have already stated, we feel a common pride with them in the traditions of the Kolhapur *Raj* and secondly because well-governed Native States are a source of great strength to the people in British territory in their endeavours to achieve general progress. The opportunities to be useful and to render services to our common country, which the rulers of Native States enjoy, are now, if possible, even greater than they ever were, for we need hardly remind your Highness, the victories of peace are more glorious than those of war. Within the past 30 years, the great Native States of India have become sources, each in its own way, of light and progress, of strength and hope, to the whole Empire. Some of them are proving that the great administrative problems, which the British Government yet hesitates to handle, are after all not so difficult to successfully grapple with. In most of these States, Councils of Administration have been formed with great advantage both to the rulers and the ruled. There are now such Councils in almost all the great Rajput and Shikh States, as also in Hyderabad, Baroda, Kashmere, Indore and Travankore. The rulers of some of these States have further established, of their own accord, Legislative Councils to deliberate upon new laws and upon great measures of State policy. Mysore has even gone further and now summons each year a representative assembly of delegates elected by the people, before whom the accounts of the State as also new legislative measures are placed by responsible ministers and discussion is invited. The tendency everywhere is thus towards gradually transforming pure personal rule into constitutional rule. This tendency, though in many respects undoubtedly new in the history of India, is, after all, not so entirely new, as is sometimes supposed, at any rate as far as the traditions of the Maratha Government are concerned. Your Highness

धी आन० फिरोजशाहा. एम्. मेथा. एम्. ए. सी. आय. ई.

यांचें पद्यात्मक चरित्र.

श्लोक (वसंततिलका)

होवोनि आदिविभूती सकला जगासी ।
लोकेश तूं स्थिरचरां प्रतिपालितोसी ॥
गाया चरित्र मति देइ विभो तयांचें ।
साधोनि कीर्ति वरिती हित जे परांचें ॥ १ ॥

साकी

नररत्ने जी पारसकुलि हो अजवारि होवुनि गेली ॥
देउनि सत्संगति आखांतें उपकृति अमिताचि केली ॥
त्यांतहि दादाजी । मेथा, वाचा हो गाजी ॥ २ ॥

श्लोक (शिखरिणी)

सभास्थानीं आजी मुराचिर पहा मूर्ति दिसते ।
फिरोशा मेथा हें प्रिय बहु जना नाम गमते ॥
कराया ज्यानें हो जनपद्महिता बुद्धि धरिली ।
महात्म्याच्या ऐशा चरित्रकथनीं वाणि रमली ॥ ३ ॥

साकी

सन अठराशें पंचेचाळिस संवत्सरि जन्मोनी ॥
स्वकुला ज्यांनीं धन्याचि केलें कीर्तिमुखा लाहोनी ॥
भूषण तेचि खरे । लाहो बहुदिन ईश्वरें ॥ ४ ॥

पद (जयश्रीरमणा या० चा०)

बालपणींचें कौतुक पाहुनि मातापितरें हर्षित तीं ॥
गृहें आनंदें अति प्रेमानें पुत्रपालना जी करिती ॥ धृ० ॥
पंचअब्द ते सरतां बालक उत्सुक विद्यार्जनें वधुनी ॥
तोषा पावे पिता जयासी विद्यालार्थे मग धाडोनी ॥
जेथें गुरुवचनामृतपानीं राहुनि तसर प्रिय झाले ॥
बुद्धिवैभवा पाहुनि ज्यांच्या ग्रांठ गुरुमनीं अति रमले ॥
तृप्त न होतां-एम् ए-पदानें विदेशगमनीं धृति धरिती ॥
यत्नें करुनी-वारिस्टर-या उच्चपदांतें मग वरिती ॥ ५ ॥

अंजनीगीत.

स्वीकृत धंद्यानें धन बहुजरी । मिळतहि असतां नच सुख त्यां तरि ॥
स्वदेशसेवा ध्यासाचि अंतरि । लागुनि राहे जो ॥ ६ ॥

पद (जाहली ज्याची या० चा०)

प्रथम तेज कीं उदया आलें । कार्पोरेशनक्षितिजीं दिसलें ॥ धृ० ॥
लोकहितांतें दक्ष कितीतरी । ज्यांही अनुपम गुण दावियले ॥
कर्तृत्वासी पाहुनि भारी । चतुर लॉर्डरे चकित जहाले ॥
कौन्सिलर मग नेमुनि त्यांतें । योग्य अशा बहु माना दिवले ॥ ७ ॥

पद. (होईल कलह या चा.)

झिजवुनि तनु कीं आपुली । दुर्वट कार्ये अमिताचि केलीं ॥ धृ० ॥
हित मित भाषण स्पष्टाचि ज्यांचें । वाटे ऐकावें तें साचें ॥
भीती तिल नच धरिली । स्वातंत्र्याची मूर्तिच बनली ॥
प्रांतिक राष्ट्रीय संस्था भरतां । नूतन उत्साहें चालवीतां ॥
यशसिधूतें आली । भरती ज्यांच्या मात उडविली ॥ ८ ॥

शुद्ध कामदा.

स्वहित टाकुनी राष्ट्रकाज तें । धरियलें शिरी ज्यांही आजि तें ॥
खाचित ते जर्गी वंद्य मानुनी ॥ कर चिरायु त्यां हे प्रभो ! जर्नी ॥ ९ ॥

विष्णु लक्ष्मण काळे.

वे. स. प्र. १००१९१९.

दीनशा एदलजी वाचा एस्का० यांचे पद्यात्मक चरित्र.

श्लोक (मालिनी)

स्थिरचर अवस्था या वस्तु व्यापोनि जो हें । अनुदिन अतिप्रेमें सृष्टिसौंदर्य पाहे ॥
दुरित लव न राहे यत्कृपादृष्टि योगें । प्रभुवर नमितो तो आधि अत्यानुरागे ॥ ९ ॥

साक्षी.

स्वदेशभूदेवतापूजनीं नम्र सदां जे असती ॥
वाचा नामक महा पुरुष तत्कवितारूप कथा ती ॥
कथितो रसिकां मी ॥ इच्छुनि सद्यश या कामीं ॥ ९ ॥

पद (नकोहरी निशी) या. चा.

सन अठराशें चव्वेचाळिस आगष्ट मासीं द्वितियदिनी ॥
जन्मा येउनीं तोषविली निज सुशील गुण मंडित जननी ॥ धृ ॥
चतुर्थ्यां लागतां गुंतलें सुरचिर विद्यामृत पानीं ॥
भाग्यशालि या पुरुषाचें मन पटपट जैसा नवनलिनीं ॥
चतुर्दशाब्दा अंतिं उभारुनि सत्कीर्तिध्वज ते स्थानीं ॥
नामदार याज्ञिकादि गुरुवर तोषवि वाचा ज्ञानखनीं ॥ ९ ॥

पद (युवराज शिवाजीस सुखी) या. चा.

विद्याश्रीवर प्रसाद पदरिं घेतला ॥ तोडि परी परवशतारूप शृंगला ॥
एडनामक महान् रुचात बंदरीं ॥ तातश्रीपीठ रूप रम्यमंदिरीं ॥
यत्नवशा उदिमकला साध्य ते करी ॥ पटवत्सर वसुनि तेथ येत स्वस्थला ॥

पद. (अभाग्याचे घरीं वापा) या चा.

भाग्यशालि ही दीनशहाची सुगुण कृपामूर्ती ॥ चमकत मुंबापुरीं जशी ती बालभानुकांती ॥
बडिलोपार्जित उदिमोद्यम जो स्त्रीकारुनि त्या ती ॥ संपादित सत्कीर्तिधनाची घालितसे भरती ॥
पुराजि गोकुलदास गिरिणिची सर्व व्यवस्था ती ॥ करिं घेउनि जन प्रमुदवि जैसा सागर रजनिपती ॥

पद. (मजवरती खचित आहे) या चा.

नच व्यापारीच एका असति महा कुशल ते ॥ व्यवसायीं सर्व त्यांची बुद्धि समा वागते ॥
केसर-ई-हिंद नामें गुजराथी पत्र ते ॥ लेखनकौशल्य यांचे स्पष्टपणें दावितें ॥ २ ॥

पद (शिव छत्रपती भूपती) या. चा.

आर्यकृषीवल दैन्यावस्था अरि हा राष्ट्राला ॥ घोर भयंकर पाडिल संकटिं घालुनि सुखिं घाला ॥ धृ ॥
अशा विषयीं बहु सुंदर लिहूनी लेख मान्य झाला ॥ अवकारी संबंधी तरि तो ग्रंथ असे रचिला ॥
उपकृति यांची आखांवरची जशी सद्गुण माला ॥ गुंफाया हा मंदमती जन योग्य न कीं गमला ॥
परोपकारार्थी जणू हा विधिनें निर्मियला ॥ नामदार मेधा, दादासम वाटे स्वमनाला ॥
कृपा-शांति-सत्कांतियुक्त हा सत्याचा पुतळा ॥ गर्व अहंता भस्म करि जसा वैश्वानल सकलां ॥
चंदनवत् निज देह शिजवुनी उदया जो आला ॥ प्रांतिकसंस्थाद्रीवर भास्कर नमन असो त्याला ॥ १ ॥

पद. (भैरवी त्रिवट)

देई हा वर वाला । आतां । भो जगदीशा त्रिलोकपाला ॥ धृ ॥
स्वावलंबनीं बुद्धि असावी । अखंड विद्याशांति वसावी ॥
मत्सर जावो नष्टदशेला ॥ दे० ॥ १ ॥ राष्ट्रोन्नती स्वदेशप्रीती ॥
राहो जागृत आर्यावर्ती ॥ उगवो उद्यमरवि प्राचीला ॥ देई ॥ २ ॥

नारायण सदाशीव दामले

विद्यार्थी लं. मि. हायस्कूल बेळगांव.

पुणे सार्वजनिक सभा.

दुष्काळपीडित लोकांस मदत करण्याकरिता पुणे सार्वजनिक सभेकडे बाहेर गांवांहून वगैरे रुपये आले त्याचे जमाखर्चाबद्दल तारीख १६ माहे एप्रिल सन १८७७ तागाईत तारीख ५ माहे नोवेंबर सन १८७७ पर्यंत.

जमा.

जिल्हा वणी प्रांत वऱ्हाड येथील लोकांनी वर्गणी जमवून तेथील	रुपये	आणे.
डेप्युटी कमिशनर यांचे मार्फत पाठविले ते.	४२०	०
शिकारपूर येथील लोकांनी वर्गणी जमवून मेहेरवान पालनजी शेट		
यांचे मार्फत पाठविले ते	३२७	०
कराची दक्षिण हिंदु सभेचे चिटणीस रघुनाथराव रामचंद्र शिरगांवकर		
यांजकडून तेथील लोकांच्या वर्गणीबद्दल आले ते	२२५	०
इंदूर रिलीफ कमिटीचे सेक्रेटरी यांजकडून आलेले		
गोविंद रानडे यांचे मार्फत मिळाले ते	३६००	०
रा. रा. बळवंतराव बापूजी चिटणीस देवास हितेच्छु सभा यांजक		
डून आलेले राव बहादूर महादेव गोविंद रानडे यांचे मार्फत मि		
ळाले ते	३००	०
रा. रा. रामचंद्र धोंडदेव वेळणकर मुनसफ कोर्ट पटण इलाखा		
बडोदे यांजकडून पटण येथील लोकांकडून वर्गणी जमा झालेली		
आली ती	५५०	०
उमरावतीहून रा. रा. कृष्णाजी अनंत वेळणकर म्यानेजर पुणे हिंदु		
नाटककार मंडळी यांजकडून एक दिवसाचे नाटकाचे उत्पन्नावद्दल		
आले ते	७५	०
पुणे येथे आळतेकर नाटककार याणी एक दिवसाचे नाटकाचे उत्प		
न्न झालेले दिले ते	४५	०
श्रीमंत राजश्री भाऊ साहेब विवलकर याणी दिले ते	१०००	०
वक्तृत्वोत्तेजक सभेचे समारंभांत दोन दिवस दरवाज्यावर ठेविलेले पे		
टांत लोकांनी पैसे टाकिले त्याजबद्दल उत्पन्न झालेले सदर सभेचे		
सेक्रेटरी यांजकडून आले ते	२९	६
इंदुप्रकाशचे म्यानेजर यांजकडून ब्रामन रघुनाथ दीडामिशे यांचे मार्फत		
आले ते	१५४	६
नाशिक येथील मंडळीत जमा झाल्यापैकी राव बहादूर विष्णु मेरेश्वर		
भिडे यांजकडून आलेले राव बहादूर महादेव गोविंद रानडे यांचे		
मार्फत मिळाले ते	१००	०
बडवान येथून त्रिभुवनदास एम. असिस्टंट डाक्टर यांचे मार्फत मिळाले ते.	१५	०
रा. रा. बळवंतराव देव यांचे मार्फत मिळाले ते	१३०	०
कल्याणराय हुकमतराय देसाई भडोचकर यांजबद्दल	१००	
गोविंदराव मामा यांजबद्दल	२५	
खुब बळवंतराव अनंत देव यांजबद्दल	५	
	१३०	
भिवडी तालुके मजकूर जिल्हा ठाणे येथील तलाठी लोकांकडून वसूल		
आलेले शिताराम बाळकृष्ण कन्हारीकर यांचे मार्फत आले ते	१२	४
आर्मी मध्य प्रांत वर्धा येथून बापूराव पटवर्धन एक्स्त्रा असिस्टंट क-		
मिशनर यांजकडून आलेले राव बहादूर महादेव गोविंद रानडे यांचे		
मार्फत मिळाले ते	१६२	०
धार येथील लोकांकडून वर्गणी जमा झालेली धार आनंदाश्रय सभेचे		
चिटणीस यांजकडून आली ती	२०१	४
सुरत येथील लोकांकडून वर्गणी जमा झालेली सेक्रेटरी नि. डेकन		
म्यामिन सुरत यांचे मार्फत आली ती	५२८	८

विलायतेहून मद्रास इलाख्याचे रिलीफ कमिटीकडे जो पैसा आला त्यांतून मुंबई इलाख्यातील दुष्काळपीडित लोकांस बियाणे वगैरे खरेदी करून देण्याकरिता पाठविले. त्यापैकी मुंबईचे रिलीफ कमिटीकडून रुपये पांच हजार मेहेरबान कलेक्टर साहेब जिल्हा पुणे यांचे मार्फत मिळाले ते ५००० ०

कलकत्ता येथील रिलीफ कमिटीकडून आलेले मेहेरबान कलेक्टर साहेब बहादुर जिल्हा पुणे यांचे मार्फत मिळाले ते २५०० ०

कलकत्त्याहून आदि ब्रम्हसमाजाचे सेक्रेटरी जोतेन्द्रनाथ टागोर याणी समाजाचे ठिकाणी मंडळीकडून वसूल झालेली रकम पाठविली ती. ११०३ १२

१६४७८ ८

खर्च.

दुष्काळपीडित लोकांस मदत करण्याकरिता जिल्ह्यानीहाय वगैरे ठिकाणी रकमा पाठविल्या त्या.-

जिल्हा सोलापूर येथे तालुक्यानीहाय पाठविले ते ६१९३ ०

सोलापूर तालुका सभेचे कारकून आणि एजंट यांजकडे. १८९०

करमाळे ,, सभेचे कारकून यांजकडे ७३०

माढे ,, सभेचे कारकुनाकडे ११३३

सांगोलें ,, सभेचे कारकुनाकडे ९३५

माळशिरस ,, सभेचे कारकुनाकडे व एजंटकडे .. ११०५

पंढरपर ,, सभेचे एजंट यांजकडे २००

बाशी ,, सभेचे एजंट यांजकडे २००

६१९३

पुणे जिल्ह्यांत तालुक्यानीहाय २९८८ ८

इंदापूर तालुका सभेचे एजंट आणि कारकून यांजकडे १२३५

भिमयडी तालुका सभेचे कारकुनाकडे ११२५

पुरंधर ,, सभेचे कारकून व एजंट यांजकडे. १९६ १०

शिखर ,, सभेचे एजंट यांजकडे १५०

मावळ ,, सभेचे एजंट यांजकडे ७५

पुणे येथे ,, सभेचे मॅबर यांचे मार्फत २०६ १४

२९८८ ८

कलादगी जिल्ह्यांत १३४५

खुद्द कलादगीस तालुक्यानीहाय देण्याकरिता पाठविले

सभेचे एजंट यांजकडे १०००

इंडी तालुका सभेचे कारकून यांजकडे १४५

विजापूर तालुका सभेचे एजंट यांजकडे २००

१३४५

नेळगांव येथे पाठविले ते सभेचे एजंट यांजकडे १०० ०

घारवाड येथे पाठविले ते सभेचे एजंट यांजकडे १०० ०

खेळवेढे इलाखा सांगली येथे पाठविले ते सभेचे एजंट यांजकडे .. २०० ०

नाशिक जिल्ह्यांत येवले येथे पाठविले ते सभेचे एजंट यांजकडे .. २०० ०

सातार जिल्ह्यांत दहिवडी तालुक्यास पाठविले ते सभेचे कारकून यांजकडे ९४५

नगर जिल्ह्यांत पाठविले ते १०६०

श्रीगोंदे तालुका सभेचे कारकुनाकडे ६५०

संगमनेर तालुका सभेचे कारकुनाकडे ४१०

१०६०

१३१३१ ८

बाकी शिल्लक ३३४७.

ADDRESS
PRESENTED TO
HER IMPERIAL MAJESTY
VICTORIA,
Queen of Great Britain and Ireland,
Empress of India,

BY
THE SARVAJANIK SABHA
Poona.

ON THE OCCASION OF
THE
DIAMOND JUBILEE.

20TH JUNE 1897.

To

Her Imperial Majesty

Victoria,

QUEEN OF GREAT BRITAIN AND IRELAND,

EMPRESS OF INDIA.

LONDON.

MAY IT PLEASE YOUR IMPERIAL MAJESTY,

WE have been instructed by the Managing Committee of the Poona Sarvajanik Sabha (People's Association) to convey on behalf of the Sabha as well as the people of the city of Poona and the Deccan generally, their heartfelt joy and thankfulness at the approaching sixtieth anniversary of Your Majesty's accession to the throne ; and we beg to submit this humble and loyal address in token of the sentiments of loyalty and veneration which all classes of the people in the Deccan feel towards Your Majesty.

POONA is the second city in the Bombay Presidency. As the old capital of the Peshwas and the favourite resort of the local Government during the greater part of the year, it may fairly claim to hold a unique position in Western India. It is the centre of all kinds of new activities and still maintains its character as the leading town in the Deccan. It enjoys special privileges in matters of Local Self-Government and is looked upon as a better exponent of genuine native thought and native feeling than any other town in the presidency. The Poona Sarvajanik Sabha is the oldest political association in the Deccan, being established about 27 years ago to represent the wants and wishes of the people to the authorities in a proper and constitutional manner. Since its foundation, it has continued to perform this difficult task in a firm and loyal spirit and successive Viceroys and Governors like Lord Ripon, Lord Dufferin, and Lord Reay have testified to its services by inviting its opinion and acknowledging the usefulness of its advice, and the representations which the Committee of the Sabha from time to time addresses the Government are usually treated with the utmost courtesy and consideration. Composed as it is of Chiefs, Sirdars, Landholders and Representatives of the educated and other classes in the Deccan, the Sabha may fairly claim to speak in the name of the whole people, and is bound as such to voice the universal feeling of loyalty and gratitude which the people of this province entertain for the inestimable benefits enjoyed by them during the last sixty years of Your Majesty's reign.

TO enumerate these benefits would be only recapitulating things that are patent to everybody and that have been repeatedly acknowledged. Since the country passed under Your Majesty's direct rule it has made a rapid and steady progress in all directions. The gracious promises contained in Your Majesty's Proclamation of 1858 and repeated on several occasions afterwards have fully reconciled the Indian people to Your Majesty's beneficent rule and made them regard that document as their Magna Charta upon which all their future hopes and aspirations are founded. During a period of internal peace and tranquillity unexampled in the history of India the people had an opportunity to improve their moral and material condition such as they never had had before. The opening of railways and canals has increased the commerce and developed the resources of the country to a remarkable extent, while the introduction of the post and telegraph has made communication between distant provinces speedy and convenient. The establishment of Universities and Colleges

has given a strong impetus to the study of Western sciences and literature, the knowledge of which is now gradually permeating the various classes of the Indian people. The study of the English language has not only furnished a *lingua franca* to the educated classes throughout India, but also infused into them a higher sense of their public rights and responsibilities. The old traditions of exclusiveness and mutual distrust are crumbling beneath the altered conditions of life and knowledge; while new ideas and ties are silently operating to weld the scattered elements of the Indian Society into one composite nation. Identity of interests and consciousness of being the subjects of the same sovereign are fast uniting the people of different races and communities into one indissoluble bond of common citizenship and brotherhood. The wave of loyal and joyful sentiments which has passed from one end of the country to the other on the present auspicious occasion is only one of many signs that the Indian heart has begun to throb at a common impulse and for a common object.

THE devotion which the Indian people feel for your Majesty is as much personal as it is prompted by a sense of their duty as loyal subjects. They have come to regard their sovereign as a kind and loving parent who amidst all her distracting cares and duties never fails to express her solicitude for her poorest subjects in their hours of distress. The recent message conveying Your Majesty's wishes that no person in India should die of starvation came to the heart of the Indian ryot as a bright ray of hope in the gloom of the impending famine. Grateful as the Indians are known to be, they will never forget the sympathy thus shown to them at the time of their greatest misfortune. The Indian peasant will always bless the name of Your Majesty, and his fondest wish is still to see the face of a sovereign who has proved so much of a mother to him. The people of the Deccan especially have always been delighted to picture in Your Majesty an ideal mother and an ideal Queen and their only regret is that they cannot pay their homage personally to her. The brave and faithful Maratha would have deemed it his highest privilege to join as a volunteer in the Jubilee festivities in London and thereby give a practical proof of his loyalty and devotion which he feels for Your Majesty. A time will however come when the people of India will enjoy this and the other privileges in common with Your Majesty's British subjects.

IN this hope and confidence we tender our homage of love and loyalty to the Throne, and we pray that God Almighty may bestow His choicest blessings upon Your Imperial Majesty, and upon their Royal Highnesses the Prince and Princess of Wales and the other Members of the Royal Family.

And thus with sentiments of profound veneration and loyalty to Your Imperial Majesty we beg to subscribe ourselves.

Poona, }
27th May 1897. }

V. R. Patwardhan.

Chairman, Sarvajanik Sabha, Poona.

S. M. Paranjape.

V. R. Jalanapurkar.

Honorary Secretaries, Sarvajanik Sabha, Poona.

To,

HER MOST GRACIOUS MAJESTY VICTORIA, BY THE
GRACE OF GOD QUEEN OF GREAT BRITAIN AND
IRELAND AND OF THE DEPENDENCIES THEREOF,
AND EMPRESS OF INDIA, DEFENDER OF THE
FAITH.

MAY IT PLEASE YOUR MOST GRACIOUS MAJESTY,

WE, the undersigned inhabitants of Poona and of other places in the Deccan, beg most humbly and with due deference to express our heart-felt congratulations and our loyal satisfaction on this memorable occasion, when, by a great act of royal favour, Your Most Gracious Majesty has honoured the people of India by the assumption of an additional title to commemorate your beneficent rule over this Empire. The great work of incorporating this Dependency of the British Crown with the body of the British Empire over which Your Most Gracious Majesty bears sway, began in clemency and justice about twenty years ago, when the Great Proclamation was issued restoring tranquility and confidence through the length and breadth of this country, then plunged in the horrors of a Civil War. The great work of union, inaugurated by the Proclamation of 1858, has been continued with unabated progress for a whole generation, and now this assumption of a new Title in connection with India is regarded by us as the crowning of the noble edifice. Unbroken peace has reigned throughout the land for twenty years; the whole country has been covered by a net-work of civilization, which brings the remotest parts to feel sympathy with each other as members of a living body, and many races, and tribes, and varieties of creed and language are, under your benign sway, forgetting their old differences and petty traditions, and are being welded together into a great and homogeneous nation. The Native Princes, great and small, are protected by the strength of the Paramount Power from internal dissensions, and their continuance as the feudatory members of the Empire has been assured to them beyond all risk of change. The blessings of a fixed and generally uniform law of equality of personal and civil rights has been secured to every part of this Empire. The subordination of the military to the civil power, the separation of judicial from executive functions,—publicity in matters of legislation, justice and taxation,—the general freedom of enterprise, commerce and locomotion,—the three-fold freedom of speech, of public assemblies, and of the press,—religious neutrality and toleration,—the blessings of a wide-spread and elevating machinery of education,—the vast development of foreign commerce,—and the revival of home industries,—these, and many more similar blessings which Your Most Gracious Majesty's subjects in this country have been enjoying for the past fifty years, have endeared your rule to many millions. The gratitude felt on account of these benefits enjoyed under your rule has been intensified by the personal interest which Your Most Gracious Majesty has shown on many occasions during the last twenty years, and notably when Your Most Gracious Majesty sent first His Royal Highness the Duke of Edinburgh, and afterwards His Royal Highness the Prince of Wales to make their triumphal tours through this country. The political importance of this last visit was attested by the enthusiastic demonstrations of loyalty and respect with which the Prince was received by all classes of the people. This national welcome gave such satisfaction to Your Most Gracious Ma-

jesty and the British Nation, that it suggested the idea of worthily responding to it by the assumption of an additional title in connection with India.

2. When the Title's Bill was first introduced in Parliament, the natives of this country expected that the ancient historical title under which they had thrived so well, and to which they have been so long used, would be selected by Your Most Gracious Majesty's Ministers, and that by such selection the equality of the subjects of the Queen of Great Britain and Ireland, and the Queen of India, would be established as the firmest bond of union between the two countries. Although this national expectation has not been realized, and Your Most Gracious Majesty has been pleased, for high state reasons, to adopt the Imperial Title in connection with your rule in India, Your Most Gracious Majesty's loyal subjects, secure in their confidence in the righteous justice and progressive growth of free institutions under your rule, feel no misgivings on this head, and hail the assumption of the new title as a most auspicious event, marking as it does the opening of a new era in the history of this country. It is true that certain observations, made in the course of the debate in both Houses of Parliament by those who introduced and supported the Bill, gave rise to serious apprehensions which, however, have been happily removed by the general spirit of the debate which followed, and have been completely set at rest by the text of the Proclamation which has been recently published. The apprehension that the mention of India prominently in connection with the Imperial Title suggested that its people belonged to the secondary class of subjects, with rights more circumscribed than those of British-born subjects and colonists, has been shown to be groundless by the assurance which the Prime Minister gave in Parliament, that the "new title would make no difference in the rights of their fellow-subjects in India." It was also apprehended at one time that the treaty rights and independence of the Princes and Chiefs of the country would be to some extent over-ridden by claims founded upon the assumption of the Imperial Title. On this point also, Your Most Gracious Majesty's Ministers have vouchsafed an assurance that beyond legalizing *de jure* what has been true in fact, namely, that the British power is Paramount over all other powers in India which are protected by its sovereign rule, the treaty rights and independence of native Princes will be respected as before. These assurances have been confirmed by the text of the Proclamation by which Your Most Gracious Majesty assumed the Imperial Title, and sanctioned its use in all matters of imperial administration, not only in India, but throughout the Empire. Your subjects in India feel proud of the honor that is intended to be conferred on them, and they rejoice to see that the spirit of exclusion, which hitherto ignored the greatness of your Indian Empire, has given way to more imperial aspirations, and the brightest jewel in Your Most Gracious Majesty's diadem is allowed to shine in its proper place. As expressing a fixed determination never to separate the interests of England and India through all coming time, this assumption of the Imperial Title cannot fail to have a very re-assuring effect all over the country.

3. The natives in India are strongly conservative in their instincts, and in their minds accession to the throne or the assumption of new titles by their sovereign is associated with the grant of new privileges to the people, the exaltation of the noble classes, and the creation of new institutions of charity. On this occasion of great rejoicing, Your Most Gracious Majesty's subjects would gladly recall this tradition to your mind, and submit at the foot of your Royal Throne our humble prayers and expectations, with a view that this great event might be associated in all minds with the triumphs of peace and progress and free Government, greater than any the world's proudest conquerors have enjoyed. The kind expressions of opinion, contained in some of the most influential organs of the English press, lead us to hope

that an effort will be made to associate the great Native Princes in the practical work of the administration of British India, and that the system of keeping Political Agents and Military camps in native territories will give way to a more cordial association of them in the councils of the Empire, through some organization of a recognized Diet or Assembly, where they could meet one another and the great officers and statesmen who rule India, and discuss all imperial questions. The time has arrived for such a change. The paramount claims of the British power are unquestioned. An Imperial Government cannot be imagined without a constitution regulating its relations with dependent sovereigns. The germs of such an assembly already exist in many Durbar gatherings which take place from time to time. It is only necessary to legalize what is now done informally, and as a matter of favour. Questions regarding the policy of small frontier wars with barbarous tribes, boundary disputes between Native States and similar differences between British and non-British Territory, the measures to be adopted with respect to rulers who misgovern their territories, questions of adoption, extradition, coinage, and of imperial legislation, might be referred to such a Council.

4. By the assumption of the Imperial Title Your Most Gracious Majesty has formally assumed larger responsibilities than before in connection with the Government of India. Your subjects earnestly hope that, on this memorable occasion, Your Most Gracious Majesty will feel disposed to show generous sympathy with some of the native Chiefs who have been the unfortunate victims of the policy which obtained before the Mutiny. It is their humble prayer that the same magnanimous consideration and firm adherence to treaty obligations, which were shown in the restoration of the states of Dhar and Mysore, will influence the councils of your Majesty in disposing finally of the yet pending questions connected with the Memorial by the heir of the Royal family of Sattara, and of the question relating to the restoration of Berar. Such acts of royal condescension and sympathy with fallen greatness will not fail to reflect additional lustre on the Government, and will set at rest the anxieties of the Princes and people of this country on the score of the revival of the annexation policy.

5. With all their tyranny and fanaticism, the Mogul Emperors never excluded the Hindu nobles from their service. The entire revenue administration was in the hands of the Hindus, while great Rajput and other Chiefs held independent military commands, and conquered distant lands. But those statesmen and servants of the Crown, who have administered the British Empire in India on behalf of Your Most Gracious Majesty, have hitherto most unfortunately followed a different line of policy. The opening of the Military services to Your Most Gracious Majesty's subjects has been hitherto so strenuously resisted, and the scope allowed for native ambition has been restricted within such narrow limits, that this jealousy and exclusion have demoralized and enervated the people to a fearful degree. Some of the most experienced Military and Civil servants of the Crown, like Sir James Outram, Sir Henry Lawrence, Sir Neville Chamberlain, and Lord Napier of Magdala, have strongly recommended the policy of admitting native gentlemen as commissioned officers in the Army, and your subjects pray that the assumption of the new Title may lead to the inauguration of a more liberal policy which will gradually open the doors of the Military services to the better classes of the natives. The shutting out of all field for native ambition is preying into the heart of the nation, and making it more than ever helpless to defend itself or assist its rulers. This evil, which has been intensified by the general disarmament of the people, calls for serious consideration in the coming times, when foreign complications may any day involve this Empire in the perils of war.

6. As regards the Civil Service, the exclusion by law does not exist as in the Military Service, but as long as the present regulations about age and the place of examination of candidates continue unchanged, they practically shut out Your Most Gracious Majesty's Indian subjects from the Civil Service. The abolition of the nine scholarships, the lowering of the maximum limit of age, the refusal to hold examinations in India, the delay that has been allowed to intervene in giving effect to the provisions of 33 Vict. Chapter VI passed in 1870, the undue preference given to Europeans in the uncovenanted services, and the exclusive monopoly of many departments enjoyed by them, all these circumstances are indications of a policy which, opposed as it is to the best interests of the Empire, and to the assurances contained in Acts of Parliament and in your own Royal Proclamations, cannot be too soon abandoned. Your subjects pray that a more liberal spirit may be infused into the administration of the Empire in this connection.

7. Now that Parliament is the supreme arbiter of all Indian matters, and has come to feel more direct interest in our welfare than it used to do before, it has become more than ever necessary that the Members of Parliament should be properly and authoritatively informed about the real condition of India, and the feelings and wishes of Your Most Gracious Majesty's Indian subjects upon all public questions, to enlarge and correct the purely official view which is presented to them by the India Office. Some modified scheme for the representation of India in the British Parliament has therefore become a necessity. About two years ago a petition was presented to Parliament from the people of this country on the subject of the representation of India in Parliament, and Your Most Gracious Majesty's subjects beg to submit, that the prayer contained in that representation deserves your most gracious consideration.

8. A great reform in the Legislative Councils of India is also now felt to be a necessity of the times. Great statesmen, like Sir Charles Trevelyan and Sir Bartle Frere, have advocated a scheme of modified representation for the admission of non-official members into the Legislative Councils. At present the non-official minority are altogether helpless, and being appointed by Government, they feel no community of interest with the people, and do not consider themselves responsible to them for their acts. This state of things cannot further the objects which your Most Gracious Majesty's Government had in view when the Indian Councils' Act was passed. Your subjects pray that measures may be taken to enlarge and liberalise their constitution, so as to bring them more in accord with the requirements of the times.

9. In regard to the home administration of this great Empire, your subjects pray, that the assumption by Your Most Gracious Majesty of the Imperial Title may be signalised by the carrying out of the policy of extending the Permanent Settlement of the land revenue to the whole of British India. A Permanent Settlement was promised by Sir Charles Wood's Government in 1862, and the promise was re-affirmed in 1865. This promise has not been carried out on various grounds, which ultimately resolve themselves into the consideration that it will greatly embarrass the finances of the Empire, of which the land revenue forms the most prominent item. The exhaustive discussion, which the subject has undergone since the time when the Despatches of 1862 and 1865 were sent out to India, has established the feasibility of a modified Permanent Settlement, to which scheme none of the usual objections apply. The settlement in corn rent may be made permanent, though the commutation in money of the price of the settled corn rent may be periodically changed according to the permanent rise or fall of prices. With the modification suggested above, the Permanent Settlement will not be attended with any of the

inconveniences which are usually urged as objections to its extension, and it will for ever remove the cause of much misunderstanding and oppression, which at present obtain. By creating property in land, it will encourage European and Native capitalists to invest their money in its improvement, and accelerate the material progress and prosperity of the country.

10. Your Most Gracious Majesty's subjects lastly pray that the great burden imposed by the Indian National Debt upon the finances of India may be lightened by consolidating the debt, and extending the English guarantee to it. The assimilation of the interests of the two countries is so complete that the existence of a separate Indian debt does not relieve the English Government of responsibility on account of it. The extension of the English guarantee to Indian debt will not add any burden to the English Exchequer, while it will afford sensible relief to the Indian finances, and circumscribe the drain on account of Home Charges, which have been slowly accumulating, till at present they absorb one-third of the entire revenue of India.

11. These are the directions in which the Indian administration needs remodelling. Your subjects pray, that just as the Proclamation of 1858 corrected the evils of the annexation policy which preceded the Mutiny, and gave a constitutional guarantee for the continuance of the existing Native States in their integrity, so the assumption of the Imperial Title may be signalized by the grant of new constitutional rights to the people of the country, thereby inaugurating a new era in the gradual development of the institutions of this country, elevating its people to the political and social status of the British nation, and teaching them gradually, by example and encouragement and by actual exercise of responsible power, to be manly and self-sustained, prepared to welcome their connection with England as a providential arrangement intended for their welfare, and resolved to abide by it through all the troubles and trials of their mutual growth. Your subjects regard the assumption of the Title of Empress of India by Your Most Gracious Majesty as an earnest of the blessings in store for them, and they will ever pray God, that Your Most Gracious Majesty may be spared long to continue to preside over the destinies of this country, and that the tie of motherly affection, which binds England, to its Indian Dependency may be prolonged and strengthened through all time.

*A Printed Copy of the Telegram sent by the Chairman of the
POONA SARVAJANIK SABHA on 12th February 1907 on behalf of the
Inhabitants of Poona, communicating their Resolution cordially
welcoming His Majesty the Amir of Afghanistan to the
Bombay Presidency and forwarding a letter addressed
to the Chief Secretary to His Majesty.*

To

THE CHIEF SECRETARY TO HIS MAJESTY THE AMIR OF AFGHANISTAN
BOMBAY.

From

Vinayak Ramchandra Patwardhan
Chairman of the Poona Sarvajanic Sabha
Office of the Poona Sarvajanic Sabha Joshi Hall
Shukravar Peth Poona City.

Sir,

It is most respectfully submitted for your information that the city of Poona is the seat of the Government of Bombay for over six months in a year and was once the capital of this country namely India under the late Government of the Peshwas and that the Poona Sarvajanic Sabha which is organized on an elective principle is an association of over thirty years standing and represents the mofussil of the Bombay Presidency generally. At the request of the people the Sabha convened a public meeting of the inhabitants of Poona on the 9th of February 1907 to express and communicate to His Majesty the Amir of Afghanistan their respectful greeting and welcome on his arrival at Bombay and that the meeting having authorized me as the Chairman of the Sarvajanic Sabha to send the resolution of welcome passed at the meeting to His Majesty the Amir of Afghanistan I hereby respectfully beg leave to send the same to you with this humble letter dated Tuesday Twelfth February 1907 and solicit the favour of your being kind enough to submit the resolution to His Majesty the Amir of Afghanistan for his gracious approval and acceptance. Begging to be excused for the trouble

I beg to remain

Sir

Your most obedient servant

Vinayak Ramchandra Patwardhan
Chairman.

The RESOLUTION referred to here-in-above is that The Leading Inhabitants of Poona in a public meeting assembled on the 9th instant February under the auspices of the Poona Sarvajanic Sabha joyfully express and accord a hearty Welcome to His Majesty the Amir to this Presidency as the first Asiatic great and independent Sovereign who has been pleased to pay a friendly visit to India in modern times and has thus refreshed and also strengthened the good old memory of the intimate intercourse between the people of the two countries namely India and Afghanistan commencing from before the times of the great Pandava kings of this country now about five thousand years ago when Afghanistan had for its capital the present Kandahar then called Gandhar and who has made an indelible and favourable impression on the mind of the people of this vast country at once by his having given expression to views which are calculated to increase the friendly intercourse between the people of the two countries and by his ability and readiness to adopt European and Western science and its means and methods in a manner suitable to the progress and independence of Afghanistan and by his having used such administrative measures as have enabled the Hindus Mahomedans and other classes of his subjects to enjoy equal rights and privileges in his dominions and by his salutary advice to the Mahomedans of this country to be firm in the principles of their own religion and at the same time to show respect toleration and practical sympathy towards the followers of other religious systems and above all has conferred a lasting boon on the people of this country generally by declaring his firm disapproval of cow-killing which has removed the great cause of frequent disunion and misunderstanding between the two great communities Hindus and Mahomedans of this country and which will ere long greatly tend to improve not only the economic and agricultural interests but also moral political and physical condition of the people generally of this country.

श्री
पुणे सार्वजनिक सभा

कारभारी-मंडळ

शके १८९०

अध्यक्ष :—

श्री. गणपत महादेव नलावडे,
१६, बुधवार पेठ,
पुणे २.

उपाध्यक्ष :—

श्री. कृष्णाजी नारायण कवडेशास्त्री,
“ आरोग्यधाम ” ७५ एरंडवणा,
पुणे ४.

श्री. दत्तात्रय गोपाळ फडके,
७९, शुक्रवार पेठ,
पुणे २.

श्री. रघुनाथ बापूजी फडके,
नातू-बाग,
६८९।३।६९, सदाशिव पेठ,
पुणे २.

श्री. पोपटलाल रामचंद शहा,
४२३, बुधवार पेठ,
पुणे २.

श्री. बलवंत नारायण भिडे,
नातू बाग, सदाशिव पेठ,
सरस्वती मंदिरासमोर,
पुणे २.

(२)

खजिनदार :—

श्री. जयंत श्रीधर टिळक,
केसरी कचेरी,
५६८, नारायण पेठ,
पुणे २.

श्री. माधव पुरुषोत्तम जोशी,
७१६, नारायण पेठ,
पुणे २.

हिशेब-तपासनीस :—

श्री. जी. डी. आपटे आणि मंडळी,
लक्ष्मी रोड,
पुणे २.

कार्याध्यक्ष :—

श्री. गोपाळ शंकर देडगांवकर,
जुना नंबर ७७।२, गंज पेठ,
नवा नंबर ५९१, गुरुवार,
पुणे २.

चिटणीस

श्री. पुरुषोत्तम विश्वासराव डावरे,
९, भवानी पेठ,
पुणे २.

श्री. सदाशिव विनायक बापट,
१२९४ ब, सदाशिव पेठ,
श्री चिमणेगणपती समोर,
पुणे २.

(३)

सभासद :—

श्री. अनंत यज्ञेश्वर जोशी,
५४८, शनिवार पेठ,
पुणे २.

श्री. नरहर काशिनाथ धारपुरे,
८१२ ब, सदाशिव पेठ,
पुणे २.

श्री. विनायक भिकाजी खरे,
७२६, बुधवार पेठ,
पुणे २.

श्री. अनंत बाळकृष्ण बाचल,
३३२, बुधवार पेठ,
पुणे २.

श्री. शंकर विष्णु संत,
१०९८।१४, शिवाजीनगर,
पुणे ५.

श्री. माधव गणेश जोशी,
२८, शुक्रवार पेठ,
पुणे २.

श्री. सखाराम तुकाराम जाधव,
७७९, शुक्रवार पेठ,
पुणे २.

(४)

श्री. काशिनाथ गंगाराम सोनार,
१७८६, सदाशिव पेठ,
पुणे २.

श्री. गोविंद पांडुरंग खरे,
१२३६, सदाशिव पेठ,
पुणे २.

श्री. हरि बालकृष्ण परांजपे,
४९१४, बुधवार पेठ,
पुणे २.

श्री. श्रीधर विष्णु नगरकर,
४१२, नारायण पेठ,
पुणे २.

श्री. पुरुषोत्तम गणेश मोडक,
१२८८, शुक्रवार पेठ,
पुणे २.

श्री. नारायण विनायक पेंडसे,
४८४१३८, मित्रमंडळ सोसायटी,
पुणे ९.

श्री. रंगनाथ विनायक पुराणिक,
२५९, सोमवार पेठ,
पुणे २.

श्री. नारायण भास्कर साठचे,
४५९, नारायण पेठ,
पुणे २.

(५)

श्री. श्रीकांत श्रीधर टिळक,
५६८, नारायण पेठ,
पुणे २.

श्री. नारायण शंकर दाते,
१४०४, सदाशिव पेठ,
पुणे २.

श्री. विष्णु केशव जोशी,
८१३, सदाशिव पेठ,
पुणे २.

श्री. विष्णु सखाराम पित्रे,
१४०८, कसबा पेठ,
पुणे २.

श्री. कृष्णाजी भगवंत बोर्डे,
१५५९, सदाशिव पेठ,
पुणे २.

THE HONBLE THE HOUSE
OF COMMONS OF THE
UNITED KINGDOM OF
GREAT BRITAIN AND
IRELAND IN PARLI-
AMENT ASSEMBLED

The humble Petition of the
inhabitants of Taluka,
District

Bombay Presidency, India, in
Public meeting assembled.

Most respectfully sheweth:—

That the resolution of your
Hon'ble House by which India

is made to bear the ordi-
nary expenses of the Indian
army sent on Suakin Ex-
pedition has given great dissatis-
faction to them; that they had
very strong hopes that the in-
justice in connection with the
payment of the expenses of the
above-said expedition would
be at once removed when the
question was referred to your
Hon'ble House, but, they now
find, to their great regret, that
when the interests of India and
England are in a conflict, India
has to go to the wall, to suffer
loss and incur burdensome re-
sponsibility; that it is no doubt
a very serious grievance that
India has had to pay the expenses
of an expedition, with which she
has no direct connection whatsoever
whether commercial or political;
but there is a still greater griev-
ance and a cause for real and
serious anxiety which is that
the Parliament, which is always
regarded to be the final seat of
justice, sometimes utterly dis-
regards the just interest and
complaints of Her Majesty's
subject in the far East, and lastly
that as a consequence of this step
taken by your Hon'ble House a
deep feeling of discontent and
dissatisfaction has spread itself
here and that they consequently
pray that your Hon'ble House
will, with a view to check it, correct
the past error by a reconsidera-
tion of the same and adopt
means against its recurrence in
future.

इंग्रजी अर्जाचे भाषा

प्रेतचितन व आयलंडच्या संयुक्त
राज्याच्या नामदार कामन्स सभेस
मौजे तालुके जि० इलाखा मुंबई
येथील जाहीर सभेत जमलेले लोकांचा

विनयपूर्वक अर्ज की:—आपल्या नाम-
दार सभेने ता० माहे

सन १८९६ रोजी ठराव करून हिं-
दुस्थानांतून स्वाकीनवर गेलेले फौजेचा
नेहमीचा खर्च हिंदुस्थानाचे द्यावा
असे ठराविले यामुळे अर्जदार याम
फारच वईट वाटत आहे. वर कळवि-
लेले लढाई संबंधाचा खर्च हिंदुस्थानाचे
देणे ही गोष्ट फारच अन्यायाची अ-
सल्यामुळे हा प्रश्न नामदार सभेपुढे
येताच आपणांकडून योग्य विचार हो-
ऊन ह्या अन्यायाचा बंदोबस्त होईल
अशी अर्जदार यांस पूर्ण आशा होती,
परंतु त्यांस अतिशय दुःख वाटते की
हिंदुस्थान आणि इंग्लंडच्या हिताहि-
ताचा जेव्हा प्रश्न असतो व एकाचे
हित झाले असता दुसऱ्याचे अहित
होण्याचा जेव्हा संभव असतो, तेव्हा
हिंदुस्थानास मार्गे सरथे भाग पडून
नुकसान सोसावे लागते आणि फारच
ओढ्यांच्या जबाबदाऱ्या सोसाव्या
लागतात ज्या लढाईशी हिंदुस्थानाचा
व्यापार संबंधाने किंवा राजकीय संव-
धाने अथवा इतर कोणत्याही संबंधाने
प्रत्यक्ष अर्थार्थी विलकूल संवंध
नसता या लढाईचा खर्च हिंदुस्थानावर
पडावा ही फारच दुःखाची गोष्ट अ-
सून ह्याहूनही विशेष दुःख मानण्यास
व अत्यंत काळजी वाहण्यास दुसरे
कारण असे आहे की जा पार्लमेंट सभे
खरा न्याय देण्याची कायमची जागा
अशी आजपर्यंत सर्वांची समजूत होती
तिजकडून ही कधी कधी खरा न्याय
करण्याचे कामी दुर्लक्ष होते आणि पुर्वे
कडील ह्या दुर्च्या राहणाऱ्या लोकांचा
च्या गाऱ्यांच्या हेळसांड होते.
आपल्या नामदार सभेने केलेल्या ह्या
ठरावाचा असा परिणाम झाला आहे
की इकडील सर्व लोकांत अत्यंत अस-
तोष आणि नाखुशी उत्पन्न झाली आहे
यासाठी आपल्या अर्जदारांची आप-
ल्यास अशी प्रार्थना आहे की जी ह्या
कामी चूक झाली आहे तिजविषयी
पुन्हा विचार होऊन ती दुरुस्त करावी
आणि अशा प्रकारची चूक पुन्हा न घडे
अशा विषयी योग्य बंदोबस्त करावा.

अर्ज पाठविण्याच्या संबंध
चे माहितीचे पत्रक.

—:0:—

पार्लमेंट सभेस लोकांना ठिक ठिका-
णाहून अर्ज पाठवावे लागतील ते अर्ज
बाहेरगांवच्या लोकांना दिरंगाई न होता
तावडतोव पाठविण्यास सांपडावे ह्या
न अर्ज पाठविण्याचे संबंधाने नियम
खाली दिले आहेत.

१. सदर सभेस जाणारे सर्व अर्ज
लेखी असले पाहिजेत. लापील अर्ज
मंजूर करीत नाहीत.

२. अर्ज होईल तितक्यांत थोडका
असावा व त्यांत अर्जदारांचे काय मागणे
आहे ते स्पष्ट असावे.

३. प्रत्येक अर्जातील भाषा व मज-
कूर निराळा असला तरी चालेल, की-
वा एकच मूळ अर्ज तयार करून
त्याच्या निरनिराळ्या शेंकडों प्रतीवर
सह्या घेतल्या तरी चालतील.

४. अर्ज कर्जरोख्याप्रमाणे किंवा ज-
न्मपत्रिकेप्रमाणे एकाखाली एक चिक
टावून वखरीच्या वावडीप्रमाणे तयार
करावे. बुकासारखे एकापुढे एका पाने
जोडलेला अर्ज घेत नाहीत.

५. एका अर्जाचे सर्व कागद एका-
च तऱ्हेचे असावेत. (यासाठी आप-
लेकडे बाजारांत मिळत असतील तीं
एकाच जातीचीं रिभे एकदम खरेदी
करून ठेवावी.) आपल्याकडून दहापां-
च अर्ज गेल्यास त्यापैकी प्रत्येक अर्जा-
चा कागद निराळा असल्यास चालेल.
एका अर्जात मात्र कागदांचे दोन प्र-
कार होऊ नयेत.

६. इंग्रजी अर्ज लिहितांना खोडा
खोडी करू नये, अगर शोब घालू-
नये. चाकूने घा न दुरुस्त केलला अ-
र्ज चालणार नाही. एकादी स्पेलिंगची
चूक झाल्यास तशीच ठेवावी.

७. अर्ज इंग्रजीतच असला पाहिजे.

८. लेखी अर्ज ज्या कागदावर शेवट
लिहून संपले त्या शेवटील पानावर नि-
दान एकदेन तरी सह्या असल्या पाहि-
जेत. बाकीच्या सह्या त्या अर्जाखाली
जोडलेल्या दुसऱ्या कागदावर आल्या
तरी चालतील. अशा प्रकारे सर्व सह्या-
ंचे कागद एकापुढे एक चिकटावीत
जावे.

यांत कांहीं चूक झाली असल्यास तो दुरुस्त करण्यास सांपडेल. सगून सभेच्या मार्फत पाठवून दिल्यास सोईवार पडेल. ठिकठिकाणी इंग्रजी शिकलेले लोक आहेत तेव्हां त्यांच्या मदतीने तेथच्या तेथेच लवकर अर्ज तयार करून पाठवावे हें वरें.

१४ अशा तऱ्हेन अर्ज तयार झाल्यावर तो खालील पत्र्यावर पाठविला असतां चालेल. पार्लमेंट सभेतील कोणत्याही सभासदाकडे अर्ज गेला तरी त्यानें तो नामदार पार्लमेंट सभेपुढें आणलाच पाहिजे असा नियम आहे. कोणत्याही मनुष्याकडे अर्ज पाठविला असतां चालेल. हे युद्दस्थ इंडिअन न्याशनल काँग्रेस कमिटीचे मेबरही आहेत. त्यांचा पत्ता खाली दिला आहे.

१५ हे अर्ज विलायतेस नामदार पार्लमेंट सभेच्या कोणत्याही मेबरकडेसच पोस्टांतून तिकट न लाविता फुकट पाठवितां येतात, परंतु मग त्यांत अर्जा खेरीज दुसरा कागदपत्र कांहीं उपयोगी नाहीं. अर्ज बुकपोस्टसारखा दोन्ही तोंडं खुली ठेवून पाठविला पाहिजे, आणि वर पत्ता लिहिणें तो खाली लिहिलेल्या नमुन्याप्रमाणें असावा.

१०. प्रत्येक सही अगर निशाणी शाईनें केलेली असावी. सही करणारानें सहीपुढें आपला हुद्दा व पत्ता अवश्य लिहिला पाहिजे. पत्ता नसल्यास सही मोजली जाणार नाहीं. यासाठीं कागदाचे दोन भाग उभे करून डावे अंगास सही व उजवे अंगास पत्ता लिहिण्याची वहिवाट ठेवावी.

११ सद्यांचे मागे आंकडां अगर आंकडे नसावेत. कारण सद्यांचे कागद निरनिराळ्या भागांतून आलेले एकाखालीं एक जोडण्यांस आंकडे असल्यानें हरकत येणारी आहे.

१२ सद्या घेणें त्या वयांत आलेल्या माणसांच्या असल्यात, अज्ञानाच्या धेऊं नयेत.

१३. येणेंप्रमाणें अर्ज तयार करून परभारा पाठविण्यास हरकत नाहीं, परंतु आधीं सार्वजनिक सभेकडे आल्या.

PETITION TO PARLIAMENT.

To, —
The Hon'ble Sir W. WEDDERBURN M. P.

84 and 85 Palace Chambers,
Westminster London, S. W.

The Hon'ble G. B. Clark, M. P. London.

The Hon'ble J. Herdert Roberts M. P. London.

The Hon'ble C. E. Schwann; M. P. London.

१६ येणेंप्रमाणें अर्ज तयार होऊन परभारा पाठविल्यास पुणें सार्वजनिक सभेकडे खाली लिहिल्याप्रमाणें माहिती कळवावी.

१. अर्ज पाठविलेल्या ठिकाणाचें नांव, तालुका व जिल्हा.

२. अर्जावर सद्या किती गेल्या आहेत त्याची एकंदर संख्या.

३. अर्ज पार्लमेंटच्या कोणत्या सभासदाकडे गेला आहे त्याचें नांव.

अर्जावर सद्या घेण्याचा नमुना.

सही इंग्रजीत असल्यास वरें नसल्यास मोडीत अगर बालबोर्धीत अगर गुजरार्थीत अगर मुसलमानांत डावे अंगास घेऊन पुढें उजवे आंगच्या बाजूस तांबडे शाईनें कौंस करून कौंसा पुढें नांव पत्ता इंग्रजीत लिहावा. जसे:-

रामचंद्र नारायण धारपुरे सदाशिव पेंठ पुणें.	Ramachandra Narayen Gharpure, Sadashiv Peith Poona.
निशाणी कृष्णाजी बिन कुसाजी सिंदे, मंगळवार पेंठ पुणे याच्या खुद्द हातची असे.	The hand mark of Krishna bin Kusaji Sinda, Mangalwar Peith, Poona.
निशाणी दामू बिन खंडू पोळ रविवार पेंठ पुणे, याच्या खुद्द हातची असे.	The hand mark of Damu bin Khandu Pola, Rawivar Peith, Poona.

CORPORATION HALL,
BOMBAY, 17th April 1936.

My dear Mr. Divekar,

I am in receipt of your letter of 16th instant forwarding copy of a resolution passed by the Executive Committee of the "Poona SarvaJanik Sabha" congratulating me on my election as the Mayor of Bombay. I am obliged to the Executive Committee for their resolution and shall thank you to convey my sincere thanks to them for the same. I shall endeavour to justify this confidence and trust reposed in me by rendering useful civic service during my tenure of office.

Yours sincerely,

Jamnadash Mehta

D. V. Divekar, Esqr.,
Poona SarvaJanik Sabha,
Dave Building, Shukrawar Peth.
Poona City.

The late Sir Jagadish Chandra Bose

This meeting of the Executive Committee of the Poona Sarvajanik Sabha records its sense of profound sorrow at the demise of Sir Jagdish Chandra Bose - which took place at Giridhi in Bihar on 23-11-1937. This meeting believes that Sir Jagadish has - - - achieved unique distinction in the realm of Science mainly by his inventions regarding Radio waves and sensitivity in Plants. His life-long devotion to and inventions in Science, his deep patriotism, his large-hearted generosity and sense of public service ^{indeed} will/give him a high rank among the greatest sons of India and reflect glory on the Mother-land. This Sabha thinks that his death is a national loss and causes a void among the pre-eminent scientists not only of India but the rest of the world. The Sabha offers its heart-felt condolences to his family, colleagues and friends in their sad bereavement.

ADDRESSES TO H. E. MARQUIS OF RIPON.
FROM
THE BOMBAY PRESIDENCY.
PRESENTED THROUGH
THE POONA SARVAJANIK SABHA.
ON
18th December 1894.

NAMES OF DISTRICTS. No. OF SIGNATURES.

Grand total of addresses. contained in 10 volumes. }	Total number of signatures. Grand total of signatures. contained in 10 volumes. }
Volume No.	

PRINTED AT THE "DINTAN PRakash" Press.
POONA.

१२९६

१२९६

श्री

सार्वजनिक सभेची कचेरी पुणे.

तारीख माहे सन
१८९

वि० वि० जनरल कमेटिनें तारीख १२ माहे ११/१८

सन रोजी आपणास शके १८९ सालावढल

म्योनर्जिंग कमेटेचे मेबर नेमीलें आहे. आपणास

कळावें कृपालोभ असावा हे विनंति. ११/१८ २३/१८

आपला,

सेक्रेटरी सार्वजनिक सभा पुणे.

पुणे सार्वजनिक सभेच्या व्यवस्थापक
मंडळीची शके १८१७ सालची याद.

रा. रा. विनायक रामचंद्र पटवर्धन.	११-रा. रा. दामोदर परानंदराव ग.
रा. व. विष्णु मोरेश्वर भिडे.	स. स. बासुदेव गणेश जोशी.
श्री. रा. रा. नारायण मंडाळे व परांजपे.	रा. सा. गणेश रामचंद्र फडके.
रा. व. नारायणभाई दांडेकर.	स. स. मंगेश्वर विनायक नेहेंदळे. शंकरगणेश
रा. व. श्रीराम भिकाजी जठार.	रा. रा. विष्णु नारायण भिडे.
रा. व. विष्णु बाळकृष्ण सोहनी.	रा. रा. विष्णु नारायण भिडे.
श्री. रा. रा. बळवंत रामचंद्र नांदे.	श्री. रा. रा. विनायक रामचंद्र जालनापूरकर.
श्री. रा. रा. हरि रामचंद्र डमडरे.	रा. रा. बासुदेव गणेश जोशी.
रा. सा. काशीनाथ परशुराम गाडगीळ.	रा. रा. बासुदेव गणेश जोशी.
नामदार बाळ गंगाधर तिलक.	रा. रा. विनायक रामचंद्र जालनापूरकर.
श्री. गोपाळ कृष्ण गोखले.	रा. रा. बासुदेव गणेश जोशी.
श्री. रा. रा. दामोदर परानंदराव ग.	रा. रा. बाळकृष्ण रामचंद्र वैद्य.
रा. रा. विष्णु नारायण भिडे.	डॉ० नारायण विनायक छत्रे.
श्री. रा. रा. नारायण मंडाळे व परांजपे.	रा. रा. नारायण बापूजी कानिटकर.
रा. रा. गणेश नारायण साठे.	रा. रा. नथमल धनःश्याम.
खा. सा. काजी आजीमुद्दीन.	रा. रा. बासुदेव गणेश जोशी.
रा. रा. पांडुरंग रामजी बारी.	रा. रा. बासुदेव गणेश जोशी.
रा. स. छंदराव नारायण वैद्य.	रा. रा. विष्णु नारायण भिडे.
रा. स. बासुदेव गणेश जोशी.	रा. रा. कृष्णराव बापू माडे.
रा. स. बासुदेव गणेश जोशी.	

जिल्ह्यांतील हक्कापेक्षा अगदी निराळ्या प्रकारचे आहेत, व ही गोष्ट कायदे कौन्सिलने इनॉमे व वतने वंगरे संबंधी जे कायदे केले आहेत त्यांत मान्य केली आहे, व अशी मान्यता केल्याबद्दल एक सवलत प्रमाण सन १८९२ चा आक्ट नंबर ११ यावरून नजरेस येते. हा आक्ट जुन्या जिल्ह्यांत लागू नसून केवळ देशाशी लागू आहे. तसेच सन १८६३ साली पश्चिम हिंदुस्थानांतील घाटावरील व समुद्रकिनाऱ्यावरील प्रदेशांकरिता एकाच वेळी कायदे करताना सरकारने दोन्ही विभागाकरिता दोन निरनिराळे कायदे करून सेटलमेंट (जमाबंदी) चा प्रकारही निरनिराळा शर्तीने बघविला आहे.

(६) सन १८६५ चा मुंबईचा आक्ट नंबर १ यांतिल कलम २५ हे वर नमूद केले आहेत. त्या कलमावरून सेटलमेंट करण्याचे अधिकाराची इयत्ता ठरविली आहे. व तो नियम सन १८६३ चे कायद्यानेतरचा असून त्यावरून सदरहू कायद्यास कोणताही बाध थ जं नये असे हल्लीच्या कायद्याचा उद्देश व कारणे यांचे यादीचे शेवटचे कलमांत ठरविले आहे, यावरून उत्तम रीतीने असे सिद्ध होते की, पश्चिम हिंदुस्थानांतील सदरील दोन विभागांचे जमीनी संबंधी नियम कायद्याच्या दृष्टीने आणि मूळच्या स्वभावाने भिन्न प्रकारचे आहेत. या प्रकरणांत रयतेस इनसाफ द्यावा अशी मुंबई सरकारची इच्छा अगेल तर सदरहू कलमांत (कलम २५ यांत) कायदे कौन्सिलनां दर्शविलेले नियम ठरवून प्रसिद्ध केल्यास योग्य होईल; तसे न करिता रयतेचे स्थापित हक्कास सरकारचे मुलकी कायदारांनी मोडावा केला असता, त्यांनी राज्यांतील न्यायाचे कोटीपुढे जाऊन इनसाफ मागण्याचा मार्ग बंद करावा असे नेक नमदारांचे कौन्सिलला जवळ मागणे हे मुंबई सरकारास योग्य नव्हे.

(७) नवे जिल्हे इंग्रज सरकारच्या कब्जात किंवा कायद्याच्या अमलांत आल्याचे पूर्वीपासून जुन्या जिल्ह्यांत स्वतंत्र कायदे आहेत; आणि जुन्या जिल्ह्यांतील जमीनी संबंधी सत्ता प्रकार नवीन जिल्ह्यांतील सत्ता प्रकारांपेक्षा सर्वांशी भिन्न प्रकारचे आहेत; व जुन्या जिल्ह्यांस जमीनीवरील वर सरकाराने कसा व किती ध्यावा याविषयी कायद्यावरून व देशरिवाजावरून, किंवा इंग्रज सरकाराने अथवा पूर्वीचे एतद्देशीय सरकाराने रयत लोकांपाशी केलेल्या

करारावरून, नियम बांधिले आहेत; तसेच आपल्याच दाव्याचा इनसाफ स्वतः करण्याचा अधिकार सरकाराकडे नसावा हे अगदी अवश्य आहे, हा जो सर्व कायद्यांचा मूळ नियम तो कायदे करणारांनी जुन्या जिल्ह्यांत वेळोवेळी कबूल केला आहे; आणि तो नियम आलीकडे सेटलमेंट लागू केलेल्या नव्या जिल्ह्यांतही अमलांत आणावा हे रास्त आहे, ते सोडून जुन्या जिल्ह्यांतील मूळ जमीनी संबंधी कायदे काही कारणांचाचून नाहीसे करणे हे बरोबर नाही.

(८) कोणीही एक कायदा बरा आहे किंवा वाईट आहे, याचा निर्णय करण्यांत असा विचार केला पाहिजे की, त्या कायद्याच्या अमला खालील लोक त्या कायद्यावरून तृप्त व सुखी आहेत किंवा कसे; व विनजबाबदारीचे अमलदारांच्या सीमोल्लंघनापासून आपला बचाव होईल अशी खातरी कायद्यावरून लोकांस आहे किंवा कसे ह्या गोष्टीचा विचार केला पाहिजे; आणि मुख्यत्वेकरून या देशांत सदरील गोष्टींचा विचार करणे अगदी अवश्य आहे. कारण की, येथील प्रजा निरनिराळा जातीची आहे व लोकांचे बरे वाईट करण्याचा अधिकार ज्यांचे हाती आहे त्यांस इयत्तेत ठेऊन बागाविण्यास स्वतंत्र, निष्पक्षाती, व बलवत्तर अशी वर्तमानपत्ररूप सार्धेन या देशांत नसून सर्वदा विद्यमान जागृत व शोधक असा लोकांच्या अभिप्रायाचा आधारही नाही.

(९) जुन्या मुलखांत म्हणजे समुद्र किनाऱ्या वरील जिल्ह्यांत व गुजराथ प्रांतांत जमीन बाबे संबंधी कायदां दिवाणी कोर्टास हल्ली जो अधिकार आहे तो अधिकार प्रातिबंध रहित जशाचा तशाच ठेवावा असे आम्ही विनयपूर्वक अर्ज करितो, व त्या अर्जाची कारणे पुनः संक्षिप्त रीतीने खाली दाखविली ती येणे प्रमाणे:—

(अ) निरनिराळा एतद्देशीय सरकारांनी इंग्रज सरकारास सौंपून दिलेले जिल्ह्यांपैकी पुष्कळ जिल्ह्यांत कायद्यावरून जमीनीचे स्वामित्व राजाकडे नव्हते, व जमीन बाबे संबंधी कायम जमाबंदीचे करार होऊन अमलांत आलेले आहेत.

(ब) जुन्या जिल्ह्यांतील मुलकी खात्याचे सरकारी अमलदारांकडून लोकांचे हक्कास धक्का पोहोचण्यास न्यायाचे कोर्टांत इनसाफ मिळावा असा जुन्या जिल्ह्यांसंबंधी सन १८२७ सालचे कायदा व त्याचे पूर्वीचे कायदांत मोठ्या शहाणपणाने कायदे करणारांनी ठराव केला आहे.

(क) हा दिवाणी कोर्टाचा अधिकार मुंबई इलाक्यांत पुष्कळ कायदांवरून वाढत जाऊन त्याच मानाने

१ म्हणजे दक्षिण, खानदेश व दक्षिण महाराष्ट्र देश.

२ पाहा मुंबईचे आक्ट २७ सन १८६३ चे.

३ पाहा कलम ४ यावरील टीप.

रांचे अधिकार कमी होत गेले आहेत (उदा-
हरण सन १८२८ चा आक्ट १६ व सन
१८६६ चा मुंबईचा आक्ट नंबर २ व दुसरे
या प्रकारचे कायदे पाहण्यांत यावे.)

(ड) हा अधिकार आज ७० वर्षा पे
क्षाही अधिक काळापासून दिवाणी कोर्टांनी
चालविण्यावरून, या राज्यनीतीचा सूत्रपणा
अनुभवास आलेला आहे; व रयतेपार्शी आपला
जो संबंध आहे त्यांत त्याच व्हावा असा सरका-
रचा खरोखर हेतु आहे असा सर्व लोकांचा
पक्का भरवसा बसलेला आहे व सदर अधिकार
दिवाणी कोर्टांनी चालविण्यावरून मुलकी अम-
लदारांचे मर्जीस येईल तशी वर्तणूक व जुलूम
यांपासून लोकांचा जो बचाव झाला आहे त्या-
जवरून आपले हक्कांवद्दल लोकांस निर्धारिती
झाली आहे.

(ई) हल्ली सरकाराने योजलेला कायदा
पास झाला असता सरकारचे सूत्रपणास हानी
येऊन, सरकारावर जो लोकांचा भरवसा आहे
तो उडून जाईल व जुलमाचे वसूल व मनमा-
नेल तशी वर्तणूक यातून आपला बचाव करून
घेण्यास लोकांस हल्ली जे चांगले साधन आहे
ते नाहीत होऊन लोकांचे मनांत असमाधान
व भीती उत्पन्न होईल.

(फ) जरी दिवाणी कोर्टांचे निवाडे बहुत
वेळीं निरनिराळ्या पक्षकारांचे हिताविरुद्ध झालेले
आहेत, तरी एकंदरीने पाहता त्या निवाड्यां-
वरून लोकांचे पूर्णपणे समाधान झाले आहे
व सदर हल्ली जिल्ह्यांतील सर्व लोक या निवाड्यांस
मोठा मान देतात आणि त्यावर पुष्कळ भर-
वसा ठेवितात.

(ग) ज्या मोकदम्यावरून हल्ली नवा का-
यदा योजण्यांत आला आहे, त्या मोकदम्याचे
गुणदोषानुरूप विचार बारीक रीतीने
केला असता, असे नजरेस येईल की, त्यांत
हायकोर्टाने केलेला ठराव बरोबर आहे व
त्या मोकदम्यांतील शेवटला हुकूमनामा पक्ष-
कारांच्या कबुलीवरून झालेला आहे. असा
हुकूम झाल्यावरून जमिनीचे मालक व रयत
यांचे आणि सरकारचे मध्ये जे परस्पर संबंध
आहेत त्यांत मोठी घालमेल करण्यासारखा
कायदा करण्यास कांहीच कारण नाही.

(ह) वर नमूद केलेले दोन्ही विभागांती-
ल निरनिराळे वर्गांचे जिल्ह्यांतील जमिनीचे
सत्ता प्रकारांत अगर कराचे परिणाम किंवा
आकार, यांत; अगर तो कर बसविण्याचे नि-
यमांत, अथवा तो कर वसूल करण्याच्या रीती-
त कांहीच सारखेपणा नाही.

(ऐ) हल्ली योजलेल्या कायद्यावरून मु-
लकी अमलदारांस आपापल्या स्वतः
च्या करण्याची हुकमत

असावी, हाच हल्ली योजलेल्या कायद्याचा हेतु
आहे. असा कायदा सामान्य न्यायशास्त्राचे
नियमांस विरुद्ध आहे; इतकेंच नाही तर आज-
पर्यंत वंशपरंपरेने चालत आलेले व जुन्या
कायद्यावरून स्थापित होऊन कायदे करणा-
रांनी मान्य केलेले आमचे हक्क बुडून जातील,
असा हा कायदा आहे.

(१०) वर नमूद केलेल्या प्रत्येक कारणा-
विषयी ज्याजरी तपशील लिहून नेक नामदार
साहेबांस आम्ही तसदी देत नाही, परंतु आम्ही
असा भरवसा बाळगतो की, सदर कारणांचे
योग्य विचारांभेती आपली अशी खातरी
होईल की, मुलकी कामदारांच्या कायद्या बा-
हेरील वर्तणुकीवरून होणाऱ्या नुकसानापासून
आपला बचाव करून घेण्यासाठी दिवाणी
कोर्टाकडे लोकांनी जाण्याचा मार्ग उघडा ठेवणे
अगत्य आहे, व सदर कोर्टाच्या निवाड्यावर
लोकांचा मोठा भरवसा आहे, व हल्ली योजले-
ला कायदा मंजूर केल्यास आजपर्यंत सरकार-
चे न्यायीपणाविषयी लोकांचा विश्वास होता
तो जाऊन त्याच्या मनांत संशय उत्पन्न हो-
ण्यास निखालस कारण होईल.

(११) जमीनबाबे संबंधी कामांत न्या-
याचे कोर्टांचा अधिकार ह्या सर्व मुंबई इला-
क्यांतील सर्व जिल्ह्यांतच नव्हे तर इतर
इलाक्यांतील प्रांतांतही लागू करण्याचे ठराविले
असते तर सरकाराने लोककल्याणाच्या कामांत
पुढे पाऊल टाकले, व सरकाराने न्यायी व
उदार बुद्धीस योग्य असे काम केले म्हणून
आम्ही समजलों असतो; परंतु तसे न करितां
सरकाराने कायदे करण्याच्या कामांत मार्गे
पाऊल टाकण्याचा क्रम आरंभून लोकांच्या
मनांत सहज क्लेश व चिंता उत्पन्न व्हावी असे
काम सरकाराने योजले आहे हे पाहून आम्हास
कार दुःख झाले आहे.

(१२) या सर्व कारणांवरून आम्ही
विनयपूर्वक विनंती करितो की, वर लिहिलेली
सर्व हकीकत ध्यानांत घेऊन सदर कायद्याचे
पुढील काम बंद करून महाराणांचे राज्यवि-
की एका मोठ्या प्रवेशावर पसरलेले काळजी
व चिंतारूपी अश्रू दूर करावे.

तेणेंकरून आम्ही अर्जदार सर्व काळ प्रजा-
धर्माने अभीष्टचिंतन करूं.

नेक नामदार थामस ज्यार्ज वेरींग
लार्ड नार्थबुक साहेब बहादुर,
जी. एम्. एस्. आय.
व्हाइसराय आणि गवर्नर जनरल
आफ इंडिया इन्कॉन्सिल.

कलकत्ता.

विदमतीस मोठ्या नम्रतेने अर्ज करणार
खाली सही करणारे एतद्देशीय रहिवासी
जिन्हा—यांचा नम्रतेचा अर्ज ऐसाजे.

“ जमिनीचे साऱ्यासंबंधी कामांत मुंबई
इलक्यातील दिवाणी कोर्टाचा अधिकार बंद
करण्याकरिता कायद्याचा मसुदा ” (बील)
या नावाचा एका कायद्याचा मसुदा नंबर २१
सन १८७३ चा नेक नामदार हिंदुस्थानचे
व्हाइसराय व गवर्नर जनरल साहेब बहादुर,
यांचे कायदे कौन्सिलपुढे स.दर झाला आहे.
आणि या कायद्यावरून खाली नमूद केलेल्या
बाबींत मुंबई खाल्याचे जे जुने जिन्हे या नावाने
प्रदर्शित केलेल्या विभागातील दिवाणी कोर्टांत
हल्लीं आहे तो अधिकार काढून घेण्याच्या उद्दे-
शांने सदर मसुदा विशेषकरून तयार करण्या-
त आला आहे, हे पाहून आम्हास आतिशय
दुःख व भय उत्पन्न झाले आहे. त्या बाबी
येणे प्रमाणेः—

(अ) इनामाबाबद किंवा जमिनीचे साऱ्या-
चे मर्चाशी किंवा काही अंशी मार्फते जमीन
धारण करण्याबाबद सरकारावरील दावे.

(ब) जमिनीचे साऱ्याची कोणतीही आ-
कारणीचे रकमे बाबदच्या किंवा जमिनीचे
साऱ्याची कोणतीही आकारणी बसविण्याबाबद-
च्या किंवा आकारणी करण्याचे रिती बाबदच्या
किंवा सदर प्रकरणी आकारणी उपा मूळ आ-
धारावरून ठरविली असेल त्या मूळ आधाराबाब-
दच्या तक्रारी.

(क) सरकारास देण्याचे सरकारी भा-
डाबाबदच्या किंवा साऱ्या बाबदच्या तक्रारी
अथवा पगारी किंवा वंशपरंपरेचे डिस्ट्रिक्टचे
किंवा गांवचे अमलदारांनी उपास्ती ऐवज घेत-
ल्या बदलच्या किर्पादी.

(२) अग कठींग व पाठोमागे हटविणा-
रा कायदा करण्याचे कारण, उद्देश व कारणे
यांच्या यादीत खाली लिहिल्याप्रमाणे दाखवि-
ण्यांत आले आहेः—

“ उपा प्रकरणांत सर्वे आकिसरांनी मुंबईचे
सन १८६५ चे १ ले आक्टचे २५ वे
कलमाअन्वये आकारणी केली होती ती दिवाणी
कोर्टांनी कमी केली ते प्रकरण मुंबईचे सरका-
रांनी इंडियाचे सरकारास आलीकडे जाहीर
करून जी हुकुमत मुंबई प्रेसिडेन्सीचे इतर

भागांतील दिवाणी कोर्टांकडे नाही इतकेंच
नाही, परंतु हिंदुस्थानचे इतर भागांतील दिवा-
णी कोर्टांकडेही नाही. ती हुकुमत मुंबईचे
प्रेसिडेन्सीचे एका भागांतील दिवाणी कोर्टांक-
डे चालविणे योग्य नाही. असे त्यांनी फार
फार लिहिले आहे. ”

(३) या हिंदुस्थानासारख्या महाद्वीपात
मोठमोठाले देश असून, त्या सर्व देशांत काय-
द्याचा एकसारखेपणा असावा हे म्हणणे, पश्चिम
हिंदुस्थानापैकी एक मोठा भाग ज्याचे क्षेत्रफळ
२२८१० चौरस मील आहे व लोक संख्या
४०४४८२५ आहे, एवढ्या मोठ्या विस्तीर्ण
प्रेक्षांतील काही जिन्हांत आज ५० वर्षांपेक्षा
अधिक व काही जिन्हांत ७० वर्षांहून अधिक
कालापासून चालत आलेले जमीनबाबे संबंधी
व देशांत स्थिरता राखणारे कायदे बदलण्यास
अगदी गिराधार आहे, व तसे नगळ तरी पो-
ळ आहे.

(४) उद्देश व कारणे याचे यादीतील
४ थे कलमांत नमूद झालेल्या मुकदम्याची
हकीगत बरोबर वागलेली नाही. सदर मुक-
दमा नामदार एलिस साहेबांनी कायदे कौन्सि-
लपुढे केलेल्या प्रथमचे भाषणांत वागिला आहे
व ते भाषण सन १८७३ इ० आगस्ट महि-
न्याचे १६ वे तारखेस इंडिया मजिस्टाचे अ-
साधारण पुरवणीत प्रसिद्ध झाले आहे. तो
मुकदमा सन १८६९ पैकी १० अपील नं०
२५ चा होय, त्यांत मुंबई हायकोर्टाचे नामदार
चीफ जस्टिस वेस्ट्राफ साहेब व ना० जस्टिस
गिन्स आणि वेस्ट साहेब यांनी असे ठरविले
आहे की, जमाबंदीचा आकार मुंबई रोयल्टी-
सरव्हे आणि सेटलमेंटचा कायदा सन १८६५
इ० चा आक्ट नंबर १ यांतील कलम २५
(अ) प्रमाणे बसविला नाही.

(अ) “ सन १८६५ चा आक्ट १
कलम २५.

जमिनी लागवड केलेल्या असेल किंवा
पडीत असेल आणि त्यावर आजपर्यंत धारा
बसविण्यांत आला असे किंवा नसे तयापि
त्यावर धारा खाली लिहिलेले कानूंप्रमाणे बस-
विण्याचा अधिकार पैमाषीचे काम स्वाधीन अ-
सणारे अमलदारांस आहे, म्हणजे उपा पैमाषीचे
काम आपणास सोंपले असेल त्या पैमाषीबाबद
उपा सामान्य किंवा स्थलविशेषसंबंधी कानू
चाल असतील त्या कानूंप्रमाणे ठरविण्याचा
अधिकार आहे. परंतु असे ठरविले आहे की,
सदर प्रमाणे बसविलेला धारा गवर्नर इन्कॉ-
न्सिलानी मंजूर केल्यावाचून एक वर्षाहून
उपास्ती मुदतीपर्यंत घेऊं नये. आणि
ठरविले आहे की, जी जमीन विन धाऱ्याने
कमी धाऱ्याने चालत असेल

सदहू मुकदमांत सरकार (प्रतिवादीचे) तर्फेने काहीएक नियम, किंवा रूल हजर झाले नाहीत आणि प्रतिवादीचे कबुलीवरून हुकुमनामा झाला आहे. असे असतां नवीन कायदा करण्याचे सदहू हुकुमनामा हे मुख्य कारण नसावे आहे, ते बरोबर आहे किंवा कसे ह्याचा विचार नेक नामदार सहिजांनी करावा. सदहू मुकदमांतील हायकोर्टाची मिनीट व हुकुमनामा यांच्या नकला, ह्या अर्जीबरोबर जोडल्या आहेत. (पाहा परिशिष्ट अ) सदहू मुकदमांतील दिवाणी कोर्टाने कायदा मोडून अगर दुसऱ्या कोणत्याही रीतीने साऱ्याचा आकार कमी केला नाही. यद्यपि कायद्याचा अमल करण्याच्या ओघांत एक किंवा अधिक साऱ्याचे आकार कमी करण्याचे किंवा रद्द करण्याचे अगत्य पडले. तथापि त्या सवनेने राज्यांतील कायद्यास अनुसरून तसे झाले असतां तसले दावे त्यापुढे राज्यांतील दिवाणी न्यायाचे कोर्टाचे अधिकारांतून काढून टाकणे योग्य होईल की काय? याचा विचार नेक नामदारांनी कौन्सिलांत करावा; म्हणजे सारांश पश्चिम हिंदुस्थानांतील इंग्रज सरकारचे (अगदी जुने) प्रदेशांत अमुक प्रकरणांत कायदा किंवा वहिवाट मोडल्याचे सिद्ध झाले आहे, सवने त्याच प्रकारची सक्ती पुढे लोकांवर करितां यावी व लोकांस कायदेशीर रीतीने इनमाफ मिळविण्यास मार्ग नसावा अशी रीत चालू करण्यांत यावी म्हणून इलाख्याचे सरकाराने नामदार गवर्नर जनरल सहिज यांचे कायदे कौन्सिलापुढे जाऊन मोठ्याक मागावी, हे योग्य आहे किंवा कसे याचा विचार करण्यांत यावा. वर नमूद केव्हा प्रकारचा जुलूम चालला असतां त्यांतून बचाव करून घेण्यास हल्लीचे कायद्यावरून मार्ग आहे; हा कायदा हिंदुस्थानांत राज्यकारभार चालविण्यास आलेले आणि कायद्यापैकी मोठे बुद्धिमान व उत्तम होस्तात मनत नामदार मॅटस्टुअर्ट एल्फिन्स्टन पाहिले याणी रचलेल्या शास्त्रांत आहे. त्या कायद्यांतील कांही नियम या खाली दर्शवितो. (ब)

जमिनीचे रजिस्ट्रांत ती दाखल असेल त्या जमिनीवर सदहू प्रकारचा धारा घेऊं नये, अशा जमिनीविषयी पूर्वीचे वहिवाटीप्रमाणे किंवा कोणताही कायदा ठरला असेल किंवा ठरण्यांत येईल त्याप्रमाणे जी रकम धान्याची ती मात्र घ्यावी."

(ब) "सन १८२७ चा कायदा १७.

कलम ४.

१. धान्याची चाल व माफी नसेल तेथे ठरविलेला त्याप्रमाणे जमीनीचे धान्याचा

(५) हल्ली जमीनवासेसंबंधी कामांत दिवाणी कोर्टाच्या हुकमतीविषयी जो कायदा चालू आहे तो सर्व मुंबई इलाख्यांत एक सारखा नाही असे एलीस साहेब म्हणतात. ही गोष्ट खरी आहे, पण या इलाख्याच्या निरनिराळ्या भागांत निरनिराळ्या प्रकारचा कायदा सन १८१७-१८ सालापासून व त्याचे पूर्वीपासून कितीक वर्षे चालला आहे. यास पुष्कळ कारणे आहेत व मुख्य कारण असे की, मुंबई इलाख्यांतील जुने जिह्यांत जमीनीसंबंधी जे हक्क आहेत ते नव्या

२० २ चाल किंवा माफी असेल तेथे त्या प्रमाणे धान्याचा वसूल होईल.

कलम ७.

२० १ सरकारांत महसूल आला पाहिजे याकरितां कोणास वहिवाट करण्याकरितां पडीत जमीन देण्यास कलेक्टर मुखत्यार आहे.

२० २ परंतु जर कोणी मनुष्य दिवाणी अदालतीचे कोडतांत फिर्दा करून त्या जमीनीचे बाबतीत कांही प्रकारचा दावा खरा करील तर कलेक्टरचा हुकूम रद्द होईल आणि तो दावा चालेल.

कलम ८.

२० १ परंतु जेथे वतनी खोत गांवचे जमाबंदीचा वसूल करून पैका सरकारास भरून देत असतील तेथे जमाबंदीचा वसूल करण्याविषयी व पूर्वी न झाल्यास जाब देण्याविषयी ती पुढे चाल चालेल.

२० २ परंतु वर लिहिले चालीने जमाबंदीचा पैका पुरा न होईल तर जमीनीने व पिकाने पुरा होईल आणि जेव्हा वतनी खोता ज्याने जमाबंदीचा वसूल करवत नसेल आणि बाकी राहिली असेल तर त्या गांवची जमीन सरकारांत येईल आणि तिची वहिवाट करण्याचा हुकूम कलेक्टराने करावा, आणि जर वतनी खोताची चाल गांवची जमाबंदी पुरी करण्यास अटकाव करील तर चालणार नाही, नाही तर चालेल.

कलम ९.

२० १ वर लिहिलेले कलमाचे बाबतीत जो हुकूम कलेक्टर करील तो लोकांनी पाहिल्याने मानावा.

२० २ परंतु कलेक्टराचे हुकुमने माझे नुकसान झाले असे ज्यास वाटेल त्यास गवर्नर कौन्सिलास अर्जी लिहून कलेक्टरास देण्याचा व दिवाणी अदालतीचे कोडतांत फिर्दा करण्याचा अवयार आहे.

२० ३ अर्जी दिल्यास कलेक्टराने गवर्नर कौन्सिलाकडे पाठविली पाहिजे, परंतु अर्जी दिल्यावरून दिवाणी अदालतीचे कोडतांत केले फिर्दास अटकाव नाही."

होळकर सरकारास पुण्याच्या
लोकांचे मानपत्र देण्याचा
समारंभ.

गेल्या महिन्याच्या २८ तारखेस जनरल सभेत ठराव झाल्याप्रमाणे पुणे शहरच्या लोकांचे मानपत्र स्वीकारण्याचे होळकर सरकारांनी कबूल केले. त्याकरिता महाराजांची स्वारी काल ता. ११ ज.नेवारी रोज रविवारी सायंकाळचे ४ वाजता सदाशिव पेठेतील फडतरे यांचे वाड्यात मोठ्या समारंभाने आली होती. स्वारी बराबर आजमासे ३०० घोडे स्वार व १० सांडणी स्वार, व उत्तम घोड्यांच्या गाड्या, २०, २५ व सहा हत्ती, व शिवाय पुष्कळ पायदळ वगैरे होते. महाराजांची स्वारी हत्तीवर अंबारीत व उभयतां चिरंजीव हौद्यांत बसून आली. स्वारी बराबर अनेक प्रकारची वाद्ये, नौबती, वगैरे सर्व लवाजमा उत्तम प्रकारचा होता. स्वारी दरवाज्यापाशी आल्यावर त्यांस आणण्याकरितां खा. व. नसरवानजी जामातजी दस्तुरजी शे. नवाबअल्ली मर्दाखान, रा. रा. कृष्णशास्त्री त्रिपळुणकर, गंगाधर विश्वनाथ गोखले, नारायण चिंतामण फडतरे, त्रिवकराव नागयण राजमाचीकर, रा. व. श्रीनिवास शेषो, भाऊसाहेब नातू, इत्यादि मंडळी गेली होती. स्वारी दिवाणखान्यांत येऊन गादीवर बसली व उभयतां चिरंजीव दांडीबाजूत बसले होते. स्वारी समवेत कर्नाल भांगीर बाबा, बक्षी खुमानसिंग, बोडराव, सर टी. माधवराव, दिवाण साहेब पळसीकर, रा. रा. बामनराव अण्णासाहेब गरुड नायब दिवाण, श्रीमंत रा. विनायकराव गणपत किंबे व रा. रा. धेंडो शामराव गरुड चीफ जस्टिस इत्यादि मंडळी व दुसरे सुमारे मोठाले २५ मानकरी वगैरे होते.

सर्व मंडळी बसण्यावर नाच सुरू होऊन पंधरा मिनिटे होत होता. नंतर नाच बंद करून रा. रा. महारव मोरेश्वर कुंटे बी. ए. पुणे हायस्कूलचे हेड मास्तर यांनी उभे राहून महाराजांची स्वारी रुपा करून येथे आल्यामुळे सर्वास जो आनंद झाला तो आनंद प्रदर्शक सुरस संभाषण केले. त्याचा सारांश पुढील अंकांत देऊ. कुंटे यांचे भाषण संपल्यावर रा. रा. तात्यासाहेब राजमाचीकर यांनी पुढील मानपत्र वाचले.

श्रीमन्महाराज बाबासाहेब तुकोजी-
राव होळकर बहादर सरकार
इंदूर.
महाराजांचे शेवेशीं.

आज्ञाधारक पुणे शहरांतील सर्व लोक कृतानेक विज्ञापना विशेष. आपली स्वारी वडुतां दिवसांनी या शहरांत आली येणेकरून आम्हास फार आनंद झाला आहे. वीस वर्षां पूर्वी आपली सडी स्वारी येथे येऊन गेली. त्या वेळेस आपल्या भेटीचा लाभ येथील लोकांस झाला नवता, व त्यानंतर राज्य कारभाराच्या भारामुळे ह्या प्रदेशांत आपले आगमन झाले नाही. आपले कुलदैवत या प्रांती आहे त्या योगाने सहपरिवार इकडे हल्ली येणे झाले आहे. लक्षण परम नम्रतेने व आदराने आपले स्वागत करण्याचा येथील रहिवासी लोकांस फार उत्साह वाटत आहे. ईश्वर रूपेने आपल्यास पुत्र संतती होऊन आपली स्वारी पुत्रांस हवर्तमान हल्ली या प्रांतांत देव दर्शनास आली. व आपल्या शरीर प्रकृतीस परमेश्वराने आरोग्य केले हें पाहून आम्हास फार संतोष झाला आहे.

माजी राज्यांत पुण्याचे लोकांशी आपले घराण्याचा जो संबंध होता तो पेशव्यांचे राज्य लयास गेल्यामुळे नाहीसा झाला, तथापि आपल्या आगमनामुळे तो संबंध नाहीसा झाला असे वाटत नसून आपली स्वारी आल्यामुळे आपल्या पूर्वीच्या एश्वर्याची आत्मास स्मृति होत आहे. मूळ शिवाजी महाराजांनी जो वृक्ष लाविला व ज्यास पेशव्यांचे घराण्यांतील पुरुषांनी शिचन करून वाढविला तो वृक्ष हल्ली वटून गेला आहे. तत्रापी त्याच्या पारांया दूरस्थ प्रदेशी रुझून लक्षावधी प्रजेस सावली देत आहेत. ह्या विचाराने आपला पूर्वीचा आश्रय आम्हास तुटला नाही असाच भास होतो.

आपल्या घोर घराण्यांतील मूळ पुरुष श्री. महारराव होळकर यांचा शूरपणा, व त्यापुढील कारकिर्दीत श्रीमन्मातोश्री अहिल्या बाईसाहेब यांचे वात्सल्य व औदार्य, व तुकोजीराव होळकर यांची एकनिष्ठ शिपायीगिरी, इत्यादि गुणांची खयाती व लौकिक मराठी राज्याचा इतिहास जाणणाऱ्या पुरुषांस श्रुत आहे. अशा घोर कुळांतील आपण ब्रिटिश सरकाराशी दोस्ती राखून त्याचप्रमाणे आपल्या कुळास भूषा देण्याजोगे नेहमी आपल्या राज्याचे काम स्वतः मेहेनत घेऊन दक्षतेने पाहतां, व आपल्या पुत्रांकडून उत्तम प्रकारचा विद्याभ्यास करवितां असा लौकिक आहे. प्रस्तुत आपल्या राज्यांत शहाणे व हुशार असे

दुसरे अधिकारी नेमून सुधारणेचा क्रम चालू केला आहे येणेकरून आम्हास फार समाधान वाटत आहे. हा क्रम उत्तरोत्तर असाच चालू राहावा व या विस्तीर्ण देशातील सर्व एतद्देशीय संस्थानांत अशीच दिवसानु दिवस आवादीची व सुधारणुकेची वृद्धी होत असावी अशी आमची ईश्वराजवळ प्रार्थना आहे.

आपल्या राज्यांत उत्तरोत्तर आवादी व्हावी आणि ईश्वराने आपली व आपल्या पुत्रांची तंदुरुस्ती ठेऊन आपणा सर्वांस दीर्घायु करावे, व आपलें राज्य चिरकाल चालावे अशी रात्र-दिवस आम्ही ईश्वराची प्रार्थना करीत आहो.

हें पत्र पुण्यांतील सर्व लोकांनी आपल्यास विनयपूर्वक सत्कारार्थ लिहिलें आहे. ह्याचा रुपा करून आपण स्वीकार करावा अशी आज्ञा सर्वांची विनंती आहे. मिसी पौष वद्य ८ रोज रविवार राके १७९५ श्रीमुखनाम संवत्सरांत ११ जानेवारी सन १८७४ शेषेशी श्रुत होय हे विज्ञापना.

मानपत्र वाचल्यावर तें भरजरीच्या पैलीत घालून महाराजापुढें ठेविलें. त्याचा महाराजांनी स्वीकार केल्यावर त्याच्या आज्ञेवरून चीफ जस्टिसरा. रा. धोंडो शामराव गरुड पाणीत्याजवरील उत्तर वाचलें तें येणें प्रमाणें.

ह्या प्रसिद्ध व पुरातन मराठ्यांचे राजधानी तीळ तुम्हीं एतद्देशीय लोकांनी दिलेल्या मानपत्राचा आम्हां माझ्या उत्साहाने स्वीकार करतो. आमचे घराण्याचा ह्या शहराशी पूर्वापार निकट संबंध आहे हें इतिहासावरून तुमचे ध्यानांत आहेच.

संप्रत बहुत दिवसांनीं आमचें आगमन या प्रांतांत झाल्यामुळे चौहोकडील सुधारणा आम्हास विशेष दिसत आहे. ह्या सूत्र व दयाळू ब्रिटिश सरकारचे राज्यांत लोकांचे सुख वृद्धीचे अनेक उपाय चालू आहेत. त्या शिकविणें हें सरकारचें मुख्य कर्तव्य समजलें जाऊन विद्येचीही बरीच वृद्धी झाली आहे. उपयुक्त विषयांची माहिती असणारे लोक बरेच आढळतात. लोकांचें मन विद्या संपादण्याकडे ज्यास्त वळलें आहे. नवीन शोध लावावे, सर्वत्र युक्तायुक्त विचार करून तज्ज्ञान्य ज्ञान उपयोगांत आणावे अशा तऱ्हेची उत्कंठा सगळीकडे उत्पन्न होत चालली आहे. आणि आमची पक्की खात्री आहे की, देशकल्याण व लौकिक हीं दोन्हीही यापासून संपादन होतील.

हस्तकौशल्याचे उद्योग चालू करून स्वदेशातील व्यापाराचें पुनरुज्जीवन करण्यास आपली कियेक श्रद्धा आहेत हें पाहून आम्हांस समाधान वाटतें. संप्रत अल्पारंभ

शाला तरी पुढें या कामांत तुम्हास महत्त यश मिळेल अशी आमची आशा आहे.

प्रस्तुत हिंदुस्थानांत जे सुधारणुकेचे उद्योग चालू आहेत त्याच्या लोकांचा वाटा स्वराज्याकडेसही थोडा बहुत येत आहे. स्वराज्यांत पुरातन रिवाज न मोडण्याविषयी विशेष उत्सुकता असते खरी, परंतु त्यास बाध न येतां आलीकडील सुधारणुकेची जी जी कलमें घेण्यासारखी आहेत त्यांचा जरूर स्वीकार केला पाहिजे. असा आमचे मनाचे ठायी पक्का निर्णय होऊन शक्यनुसार आपले राज्यांत सुधारणा करण्याचा आम्हां क्रम सुरू केला आहे. त्यास अनुसरून ज्या आम्ही तज्ज्ञांनी के-ल्या त्यांकडेस तुमचें लक्ष पुरून त्या तुम्हास पसंद आहेत हें ऐकून आम्हास फार संतोष झाला.

तुमची उत्तरोत्तर वढती व्हावी ही आमची इच्छा आहे. हिंदुस्थानांत ह्या महाराष्ट्र देशांतील लोकांचें नांव लहान आहे असे नाही. तुम्हांत कालमानाप्रमाणे प्रसिद्धी येण्यास जे मार्ग आहेत त्या मार्गांनी प्रसिद्ध होण्याची शक्ति आहे याकरितां देशांत शान्तिता असतां जे उद्योग चालतात त्या सर्वांत श्रेष्ठ व तुम्हास मिळावे ही आमची आशा आहे.

तुम्हां आमच्याविषयी व आमचे घराण्याविषयी ज्या गोष्टी लिहिल्या त्याजबद्दल मनःपूर्वक तुमचे आभार मानितों व तुम्ही असादरे आमचें जे स्वागत केले त्यापासून आम्हास बहुत संतोष झाला. तुमचे सर्वांचे निरंतर कल्याण असावे ही आमची इच्छा आहे.

त्यानंतर पांच मिनिटे नाच झाला. त्या संघांत महाराजांनीं असे सुचविलें की, आज सर्वांनी आदर पूर्वक सत्कार केला येणेकरून आम्हास फार संतोष झाला आहे व ह्या प्रसंगाची आठवण आम्हास निरंतर राहिल इत्यादि बोलणें झाल्यावर निडे, हार, गजरे, अत्तर गुलाब वगैरे स्वारी बनावरच्या स्वारी वगैरे सुद्धा दिलें. शेवटीं सर्व मंडळींच तर्फे रा० रा० गंगाधर विश्वनाथ गाखले यांनी विनंती केली की, आज येथें येऊन महाराजांनी आमच्या आदराचा स्वीकार केला येणेकरून आम्हावर मोठे उपकार झाले आहेत याप्रमाणें समारंभ झाल्यावर स्वारी उठून सर्वांचे मुजरे घेत गेली. त्यांस पोचविण्याकरितां पूर्वाप्रमाणेच मंडळी गेली होती.

आनंचक्षु.

THE DNYANACHAKSHU.

A Weekly Journal of Literature, Politics, Commerce and News.

है पत्र प्रत्येक बुधवारी सायंकाळी प्रसिद्ध होत असते.

पुणे बुधवार सायंकाळ तारीख २६ माहे जून सन १८७८ इसवी.

PUBLISHED EVERY WEDNESDAY EVENING.

VOL. XIII. POONA:—WEDNESDAY EVENING 26th JUNE 1878.

No. 26.

वर्ष १३.

पुणे बुधवार सायंकाळ तारीख २६ माहे जून सन १८७८ इसवी.

अंक २६.

ADVERTISEMENTS.

जाहिराती.

NOTICE.

Great Indian Peninsula Railway.

ग्रेट इंडियन पेनिन्सुला रेलवे.

नोटिस.

ALTERATION IN LOCAL PASSENGER TRAIN SERVICE FROM BOMBA TO POONA.

मुंबईपासून पुण्यापर्यंत जाणाऱ्या लोकल पैसेजमाली करकार.

येतें की, आमचे व नमोस्ती गुरु गोकुळगीर यांचे दरम्यान आमचे गुरु मयत माहाराजगीर गुरु नरपतगीर यांचे स्थावर जंगम इस्टेटी संबंधी वाद आहे त्यात आमचे पश्चात जो कोणी सदरील इसमा पासून सदर इस्टेटी संबंधी हद्द एक प्रकारे विल्हेवाट करे करून घेईल तर तो जबाबदारीत पात्र होईल. कळावे तारीख १५ एप्रिल सन १८७८ इसवी.

(सही) गजेंद्रगीर गुरु माहाराजगीर.

NOTICE.

Is here by given that applications for the renewal of Licenses to sell Foreign Imported Spirits during the year commencing 1st August next must be submitted to the Collector on, or before, the 10th July next.

हा बारा वर्षे झाली आलीकडे तू माझे घरी निदरीतीने न राहून बाळंत होण्याचे निमीषानें आपले बापाचे घरी गेलीस जाताना तुझे अंगार आदमास सवांस रुपयांचे डागीणे आहेत हेही घेऊन गेलीस गेल्या दिवसा पासून आज मी वरवी पुन्हा घरी येत नाहीस घरगुती जीवने पुष्कळवेळ तुज्या कळविले आहे परंतु तू आली नाहीस तर ही नोटिस पावल्या पासून आठ दिवसांत डागीण्या सुद्धा माझ घरी घेऊन निदरीतीने वागावे तसे न करतील तर मी हुसारी बायको करून तो लक्षाचा खर्च व डागीणे वगैरे बदल नुकसानीची किर्याद तुझे हापावर लावून भरून घेतले जाईल तारीख २१ माहे जून सन १८७८ इसवी.

(सही) नारायण दिन भिराप्या

शेवटे पेठ शकवार.

जाहिरात.

रा. रा. सखाराम दामोदर दाते खेडकर वैया यांनी केली सर्व प्रकारची औषधे, रसायने व पाक वगैरे आमचे पाशी तयार आहेत. ज्यांची घेण्याची सुवी असेल त्यांनी किमतीबद्दल पैसा, अगर वर्तविल्यासह टिकिट पाठविईल गण्यांत येतील. भाऊ

वलवधक सभेचा

कुस्त्यांचा समारंभ ६ वा.

मागील अंकांत सूचना दिल्या प्रमाणे जुलई महिन्यांत होणारे समारंभ करिता आगाऊ कुस्त्यांचे जोड ठरविण्यांत आले आहेत ते.

मार्च ६

दामोदर खेडकर

समजली पाहिजे. वर इतक्या हाऊन ती एकटीच शोधार्थ गेली व शोध लागला नाही झणून परत आली परंतु तिच्या पश्चात जो प्रकार घडून आला आहे त्या प्रवेशातील बहुतेक पात्रांची तारीफ करणे योग्य आहे. भ्रतार स्वामीं परत येऊन घरी न जाता शेजाऱ्याचेच येथे उतरतो, गोत्र, कूळ घरदार, वगैरेची काही एक पुस्तपास न करिता लग्न ठरते, तेथेच लग्न होऊन ऋतुशांतीच्या प्रसंगाचा काळ येईपर्यंत घरादाराची, माता पितरांची काहीच खबर नाही, मग ती मरून घरादाराचा विषय होऊन नांगर फिरला असल्यास सांगवत नाही परंतु त्याचा कोट उडेल नाही. तसे झाले असले तरी शेजाऱ्याने किंवा गांवातील इतर लोकानी त्यास ओळखू नये व आयत्या वेळी खीने येऊन आपला पती ओळखावा हे परम आश्चर्य होय. आश्चर्य होण्याचे वास्तविक कारण नाही कारण लिहिणारांनी ती चमत्कारिक ऐकीव गोष्ट झणूनच लिहिली आहे. आख्यास वाटते खानी ही गोष्ट एकाद्या नावेल मध्ये ऐकली असावी, व पुनराविवाहा करावा असा जबाब घेण्यास ही समर्पक गोष्ट आहे असे वाटून खानी ती गोष्ट मोगलाईत घडल्या विषयीचा नुट उठविण्याची योजना केली असावी परंतु भान न राहता चमत्कारिक ऐकीव गोष्ट असे सदर तिजवर चुकून पडले असते. असे आक्षेपही त्याच्या कल्पनेचा मासलेबाईक प्रकार खरा आहे असे मानून त्याच्या प्रथास योग्य जबाब देण्याविषयी प्रयत्न करितो.

प्रथम प्रश्न असा आहे की, हा प्रकार खरा असल्यास हा दोष कोणाकडे? कल्पनेच्या धुंदीत असता सदर चुकून पडले असेल असे आक्षेप वर झटले आहे परंतु अखेरीस प्रथात देखील ती गोष्ट घडून आल्या विषयी संशयच दाखवित आहेत. असंभय कल्पना करणाराकडेच एक प्रकारचा दोष येतो. गैरसमजुतीने प्रकार बदला असला तरी त्याचा दोष सर्वांकडेस आहे. झालेल्या विवाह संशास्त्र होईल काय? असा दुसरा प्रश्न आहे. झालेल्या विवाहा संशास्त्र झाल्या असे थोड्याशा समजुतीचे लहानसे बालक देखील सांगू शकतो. जर नसेल तर पुनराविवाहा होणेच नव्हे आहे! असा तिसरा प्रश्न आहे.

ती येणे प्रमाणे.

- अध्यक्ष.
- श्री० रा० रा० बाळासाहेब कुर्ंदवाडकर.....१
 - श्री० रा० रा० बापुसाहेब कुर्ंदवाडकर.....२
- उपाध्यक्ष.
- श्री० रा० रा० बाबासाहेब सांगलीकर.....३
- व्यवस्थापक मंडळी.
- रावबहादूर महादेव गोविंद रानडे.....४
 - रावबहादूर गोपाळराव हरी देशमुख.....५
 - रावबहादूर विष्णुमोरेश्वर भोडे.....६
 - रावबहादूर चिंतामण सखाराम चिटणीस.....७
 - रावसाहेब भोलानाथ साराभाई.....८
 - वे० शा० रामदत्त आपटे.....९
 - रा० रा० माधवरावजी कुंटे.....१०
 - रा० रा० नानासाहेब फडतरे.....११
 - रा० रा० गणपतराव जोशी.....१२
 - रा० रा० बहीरोपंत नाता बाळसाहेबकर.....१३
 - रा० रा० विठ्ठलराव पाठक.....१४
 - रा० रा० माधवराव केळकर.....१५
 - रावसाहेब सिताराम विश्वनाथ पटवर्धन.....१६
 - रा० रा० दामोदरपंत गोखले.....१७
 - रा० रा० नारायणराव उकिडे.....१८
 - वे० शा० रा० श्रीरुण शास्त्री तळेकर.....१९
 - रा० रा० गोविंदराव गद्रे.....२०
 - रा० रा० रुक्माजी विष्णु लिमये.....२१
- चिटणीस.
- रा० रा० बळवंत रामचंद्र सहश्रुद्धे.....२२
- यजमानदार.
- रा० रा० गणपत रावजी साठये.....२३
- येणे प्रमाणे सर्वांनुषंगे कमेटी नेमल्या नंतर अध्यक्ष श्री० रा० रा० बाळासाहेब कुर्ंदवाडकर याणी संभाषण केले ते येणे प्रमाणे.
- अशा महान विद्वजनांपुढे मी अध्यक्षस्थान स्वीकारावे अशी मजमथ्ये कोणच्याही बाजूने योग्यता नाही असे असता सर्वांनी मजला फक्त बहुमान दावा येवढ्या करिता अध्यक्षस्थान दिले आहे, राजबदल की त्यांचा फार आभार आहे. ज्या अशीही अध्यक्ष

कक ई सर्वांनी एक रीत काढून मजबा मग वेदास उत्तेजन देण्याचे कारण नाही. आतां त्याचे मत घेऊन जरी विचार केला तरी वेदास उत्तेजन दिले पाहिजे हे सिद्ध होतें. कारण आमच्या वेदामध्ये इतक्या अडचणी व पापमिती आहेत तरी ईश्वरास भजण्याची मारामार मग ती भिती गेल्यावर नवीन काढलेल्या रीतीने झणजे भजतील, याचा विचार केला झणजे सहजच लक्षांत येईल, तर त्या बाजूने चालले तरी ईश्वरास भजण्या करिता तरी आपणांस कांही नियम केले पाहिजेत. तर पूर्वीच नियम काढून नवीन करणे याजमथ्ये झणजे महत्त्व आहे असे मुळीच नाही; तर कोणच्याही बाजूने पाहिले असता वेदास उत्तेजन मिळणे हे अवश्य आहे. आतां वैद्या विषयीही विचार असाच आहे की, जरी आपल्या वैद्यकाचागुण हल्ली इतर वैद्यका प्रमाणे येत नाही यावरून ते निरुपयोगी आहे असे होत नाही. कोणच्याही विषयास चालून नसेल झणजे कांही कालाच्या संवधाने त्यास उणेपणा होतो परंतु जर चालून मिळाले झणजे त्याची वृद्धी होऊन त्याची उपयोग शक्तीही वाढते. ह्या वरील विषयास उत्तेजन मिळाले असता फायदे काय होतात व न मिळाले असता परिणाम काय होईल याचे विवेचन वर येाडनयांत कळविले आहे, या सर्व गोष्टींचा विचार करून येथील पुढारी लोकांनी ही सभा स्थापून तीस वेदशास्त्रोत्तेजक सभा अशी संज्ञा दिली आहे व ह्या सभेचा समारंभ तीन वेळां झाला परंतु पुढे असाच प्रकार चालल्यास तीस काय नियमित मदतीची अवश्यकता ती मदत देण्याचे सर्वांनी मनांत आणिले पाहिजे सहज होईल या विषयी शंकाच नाही. या सभेस आश्रय दिल्या पासून स्थापन करणाऱ्यांस एक विलक्षण लाभ होईल, तो कोणचा झणाल तर सर्वांनी आश्रय दिल्यावर ह्या सभेचे महत्त्व इतके वाढेल की, ज्या प्रमाणे इतर कामाबद्दल सार्वजनिक सभेचा पुढारीपणा आहे, तसा इचा धर्मास उत्तेजन देण्याच्या बाबतीत व याचे पुनर्जीवन केल्याबद्दल त्यांच्या यत्ना-विषयी पुढील प्रसंगसुद्धा यांचे नांव पुढे येईल मजमथ्ये

होळकर सरकारची गिरणी—महाराज होळकर सरकारांनी आपल्या स्वतःच्या मालकीची ईदूर येथे जी एक गिरणी स्थापन केली आहे त्या गिरणीस एकंदर २०१००० रुपये खर्च झाला व ती पासून महाराजांस सन १८७६-७७ साली १०६००० रुपये फायदा झाला. ह्या गिरणीत सदरील साली ५२६२८७ पौन्ड कापड आणि ४५८८ पौन्ड धागा तयार झाला. गिरणीत तयार झालेला सर्व माल खपून लोकांची जास्त मागणी झालक राहिली या करिता महाराजांनी जास्त यंत्रे मागविली आहेत. यावरून होळकर सरकारांनी (जी. सी. एस. आय.) इंडीया काउन् स्पिनर आफ इंडिया या किताबास आपले पत्रात्रता दाखविण्याचा निश्चय केला आहे असे एका इंग्रजी पत्रांत लिहिले आहे. या पत्र कर्त्यास त्याच्या अतर्क्य तर्का बद्दल कांही किताब देणे रास्त होते परंतु आज आमच्या हाती ते वडी सत्ता नाही झणून दिली गरी वाटते.

अँग्लो व्हरन्याक्पुलर स्कूल करिता नवीन ठरविलेल्या इयत्ता:—ता० ११ मिनहूचे सरकारी ग्यारेटांत प्रसिद्ध झाल्या आहेत त्या.

(प्रभोचर एन्ट्रीशिय मॉयट लिहावयाची.)

इयत्ता पहिली.

इतिहास:—हिंदुस्थानचे इतिहासातील टोकाळ माहिती घ्यानांत ठेवण्याजोग्या गोष्टींच्या सालांसहीत. भूगोल:—एशिया खंडाचे सामान्य वर्णन, हिंदुस्थानचा सामान्य भूतल विषयक (फिजिकल) आणि राजकीय संबंधाचा भूगोल, पर्वत, नद्या, सरोवरे, समुद्र, मर्यादा, देश, राजधान्या आणि मुख्य शहरे यांसह.

इयत्ता दुसरी.

इतिहास:—पहिले इयत्तेत सांगितलेले इतिहासाची उजळणी पानिपतचे लढाई पर्यंत (सन १७६१ पर्यंत) हिंदुस्थानचा इतिहास.

सुदूरिल प्रथींचे जेव्हा पाणी बळी
कती मिळ्यतता
फार थाह
तुका वरिजे मुलगा भाता पियाच जाचान
संपादनाथ देश भपा कहेन जाणे कठीण,
गिने झोळी पाहिजे. वर इत नरुपन हा

प्रथम प्रश्न असा आहे की, हा प्रकार खरा असल्यास हा दोष कोणाकडे? कल्पनेच्या भुंकीत असतां सदर चुकून पडले असले असं आधी वर झटले आहे परंतु अखरीस प्रश्नांत देखील ती गोष्ट घडून आल्या विषयी संशयच दाखविला आहेत. असंबध्य कल्पना करणाराकडेसच एक प्रकारचा दोष येतो. गैरसमजुतीने प्रकार बदला असला तरी याचा दोष सर्वांकडेस आहे. झालेला विवाह सशास्त्र होईल काय? असा दुसरा प्रश्न आहे. झालेला विवाहा सशास्त्र झाला असे थोड्याशा समजुतीचं लहानसे बालक देखील पणार नाही. जर नसेल तर पुनर्विवाहा हाय काय आहे? असा तिसरा प्रश्न आहे.

वेदशास्त्रोत्तेजक सभा.

वाढकर होते. सभेने चिठणीस त. वा. बळवंत
चंद्र सहश्रवुद्ध यांनी सभा नमविण्याचा उद्देश
जून ती एक- ती येणें प्रमाण.

वेदांतव्या आपल्या कर्ता विषयीच्या निष्पत्ती वृत्तान्ताने, आज हजरारी वषा आझी चालत आली आहे। या वृत्तान्ताने महत्त्व सहज लक्षांत येईल. आतां कांही लोक असे झणून शकतील कीं, चालत आली आहे वृत्तान्ताने कारणानुसार यामध्ये निरर्थक व त्रासदायक इत्यादि गोष्टी नाहीत हैं झणणे फार आश्चर्याचे आहे नव्हे यांचे झणण्यास इतकेच उत्तर वस आहे कीं, दुसऱ्या काळापर्यंत या महान वेदा विषयी विचार करण्यास शक्ति कोणामध्येच नव्हती व कायती शक्ति नव्हताच आहे हैं झणणे फार लांछनाचे आहे. यामुळे यांचे लोक कदाचित् [redacted] सार-

नंतर पानसुपारी आत्तर गुलाब देऊन सभा विसरजन झाली.

सरकारचा उराव — जे कोणी सरकारी नौकर
टिवेव संस्थानाकडे अथवा ग्युनिसिपालिच्याकडे अथ-
वा मंडळ्यांचा गव्हर्मेण्ट आफ् इंडियाचे फियानाशि-
ल डिपार्टमेंटासि संवेध नाही, अशा मंडळ्या (रेल्वे,
ट्रेड, फंड जमविणिणा मंडळ्या अदी) कडे चाक-
स लागल अहित व ज्यांस आकीटन्ट जनरलचे आ-
तसांतील एक्कंदर हकीकातीचे सक्मुलर पावले नाही,
यांस आपले वरिठां मार्फत रेज्येचा संबधानें व पेन-
नाचे संबधानें ही रक्कम जास्ती थावयाची आहे ती दिली
करील नाही, हें पक्कें समजण्यासाठी आकीटन्ट जन-
रल बोरोवर पत्रव्यवहार ठेवावा. जर ते कामगार
यात पत्रव्यवहार ठेवणार नाहीत, तर त्यांस रजा
गगर पेनशन घेते समर्थ आडचणी पडतील, असा
१०.१ मिनिट घेता उराव होय.

धारवाड.—शुक्रवार पेठेंत एक मुसलमान तीन दिवस अन्ना वांचून आपल्या बायकोसह उपोषास करत होता. तो मुसलमान बाहेर गेल्या असतां पंजाबत याच्या बायकोस कोणी शेरच्यानें एक भाकरा-वा तुकडा दिला होता तो खात बसली होती, तबयांत नवरा ब्राहेहून आला. व आपण ही उपोषास असतां आपणास हेंच आपली बायको भाकरा खात बसली होती पाहून संतापानें तिला मारूं लागला. बायकोनेंही तें परत पाव पुजा केली व ब्राहेहून या मुसलमानास तें वेश चढवून

अशा महान विद्वज्जनापुढे मी अध्यक्षस्थान सि
वै अशी मजमध्यें कोणच्याही वाजून योग्यत
असे असतां सर्वांनीं मजला फक्त बहुमान दाख
या करितां अध्यक्षस्थान दिलें आहे, सात्रबदल मी
फार आभारी आहे. ज्या अर्णी मी अध्यक्ष

कांक ई सर्वांनी एक रीत काढून भजोव भग वेदास उत्तेजन देण्याचें कारण नाहीं. आतां खांचें मत घेऊन जरी विचार केला तरी वेदास उत्तेजन दिलें पाहिजे हें सिद्ध होतें. कारण आमच्या वेदामध्ये इतक्या अडचणी वा पापमिती आहेत तरी ईश्वरास भजण्याची मारामार मग ती भिती गेल्यावर नवीन काळेल्ल्या रीतीनें झणजे भजतीले, याचा विचार केला झणजे सहजच लक्षांत येईल, तर या वाजून चाललें तरी ईश्वरास भजण्या करितां तरी आपणांस काहीं नियम केले पाहिजेत. तर पूर्वीचें नियम काढून नवीन करणे याजमध्ये झणजे महत्व आहे असे पुढींच नाहीं; तर कोणच्याही वाजून पाहिलें असतां वेदास उत्तेजन मिळणें हें अवश्य आहे. आतां वैद्या विषयींही विचार असाच आहे कीं, जरी आपल्या वैद्याकाचगुण हल्लीं इतर वैद्याका प्रमाणें येत नाहीं याजवरून ते निरुपयोगी आहे असें होत नाहीं. कोणच्याही विषयांस चालून नसलें झणजे काहीं कालाच्या संवंधांत खास उणेपणा होता परंतु जर चालून मिळालें झणजे खांची वृद्धी होऊन खांची उपयोग शक्तीही वाढते. ह्या वरील विषयांस उत्तेजन मिळालें असतां कायदे काय होतात व न मिळालें असतां परिणाम काय होईल याचें विवेचन, वर येऊनयांत काठवलें आहे, या सर्व गोष्टींचा विचार करून येथील पुढारी लोकांनीं ही सभा स्थापून तीस वेदशास्त्रोत्तेजक सभा अशी संज्ञा दिली आहे व ह्या सभेस मारामार तीन वेळां श्राव्य परंतु पुढें असाच प्रकार चालल्यास तीस काय नियमीत मदतीची अवश्यकता ती मदत देण्याचें सर्वांनीं मनांत आणिलें पाहिजे सहज होईल या विषयां शंकाच नाहीं. या सभेस आश्रय दिल्या पासून स्थापन करणाऱ्यांस एक विलक्षण लाभ होईल, तो कोणचा झणाल तर सर्वांनीं आश्रय दिल्यावर ह्या सभेचें महत्व इतकें वाढेल कीं, ज्या प्रमाणें इतर कामावरून सार्वजनिक सभेचा पुढारीपणा आहे, तसा इचा धर्मास उत्तेजन देण्याच्या बाबतींत व खांचें पुनरुज्जीवन केल्याबद्दल यांच्या यत्नाविषयीं पुढील प्रजेसमुदायां खांचें नांव

होलकर सरकारची गिरणी— महाराज होलकर सरकारानी आपल्या स्वतःच्या मालकीची इंदूर येथें जी एक गिरणी स्थापन केली आहे त्या गिरणीस एकंदर २०,१००० रुपये खर्च झाला व ती पासून महाराजांस सन १८७६-७७ साली १०,६००० रुपये फायदा झाला. या गिरणीस सदरील साली ५२,६२८७ पौन्ड कापड आणि ४५८८ पौन्ड धागा तयार झाला. गिरणीत तयार झालेल्या सर्व माल खपून लोकांची जास्त मागणी झालेला राहिली या करिता महाराजानी जास्त यंत्रें मागविली आहेत. याखंड होलकर सरकारानी (जी. पी. एस. आय.) ग्रान्ड्स् काटन स्पिनर आफ इंडिया या कितानास आपले पात्रता दाखविण्याचा निश्चय केला आहे असें एका ईंग्रजी पत्रांत लिहिले आहे. या पत्र कर्मास त्याच्या अंतर्कष तर्का बदल काहीं काढताव देणें रास्त होतें परंतु आज आपल्या हातीं ते-ह्मी सत्ता नाहीं म्हणून दिलगीरी वाटते.

अंग्लो व्हरन्याक्पुलर स्कूल्स करितां नवीन
रविलेल्या इयत्ताः—ता० १३ मिनहूचे सरकारी
याक्षेष्टांत प्रसिद्ध झाल्या आहेत त्या.

इयत्ता पहिलीः

इतिहासः—हिंदुस्थानचे इतिहासांतील ठोकळ
इति ध्यानांत ठेवण्याजोग्या गोष्टींच्या साळांसाठीत.

भूगोलः—एशिया खंडाचे सामान्य वर्णन, हिंदु-
स्थानचा सामान्य भूतल विषयक (फिजिकल) आणि
राजकीय संबंधाचा भूगोल, पर्वत, नद्या, सरोवरे,
मुद्र, मर्यादा, देश, राजधान्या आणि मुख्य शहरे
सह.

इयत्ता दुसरी.
इतिहासः—पहिले इयत्तेंत सांगितल्लेले इतिहा-
ची सज्जलणी पानिपतचे लढाई पर्यंत (सन
पर्यंत) हिंदुस्थानचा इतिहास.

इयत्ता ६ वी

पत्रव्यवहार.

अन्न न विज्जास्यामृमुलं आमहवात्या — कसते म-
ज्जर येयं तारीख २१ मीनहू राज्ञीं एका तेव्हायें, अन्न
खावयास नाहीं कारण दोन वर्षे ईश्वरी सोमापें अति-
शय महर्गता असल्यामुळे जवळ काहीं त्राण राहिले
नाहीं व लोकांचे कामगार जिवें तर दोन्ही पायांस
स्वायुक्त (नाख) होऊन हालतां येत नव्हतें ह्मणून
फार त्राणून गळवयास फास घालून आमहव्या केली.
पत्रकते महाराज आयाप ईश्वरास दया येत नाहीं.
ईश्वरा आतां तरी आयापानिकडे पाह्या

वर्लिन, तारीख १६ जून — काँग्रेसच्या काही
 बैठकीत थोसल्या घेतले जाईल असे वाटते.
 जर करितां इपायर्स थोसली, बोसनिया आणि
 हर्जोगोविन्डा या प्रांतांमध्ये स्वतंत्रता देण्यांत
 आली तर, तुर्कीस

वर्लिन, तारीख २० जून—कालरोजी दोन तास काँग्रेस भरलें होतें. ग्रीसला काँग्रेस मध्ये घ्यावें लक्ष्मण इंग्लंडानें जो सूचना केली होती ती वादविवादाचा विषय होता. या सूचने विरुद्ध एका रशियानें मात्र मत होतें, निकाल लागला नाहीं. काँग्रेस पुन्हा शनयारी भरलें

पौदविवाद होईल. इंग्लिशा, रशियन आणि आस्ट्रियन वकिलांचे आज्ञासूची कोणकरत भरले होते परंतु त्यांत बलगेरियाच्या संबंधें त्याचा विचार झाला नाहीं.

सानसेरको येथील तहनाम्याच्या संबंधानें करार होऊन साकर रशिया व इंग्लंडच्या राह्या पल्ल्या 'अद्वैत' शिगोष्ट सेटपिटसर्वर्ग येथील परतमान पत्रांत प्रसन्न नाहीं

माल्टा, तारीख १२ जून—ड्युक आफ केंबीज
याणी आज रोजी इंडियन इन्फंट्री सैन्याची तपास-
णी करून संतोष उघंड करून दाखविला. यानंतर
ज्युक साहेबानी लेव्ही भरविली ती करितां सर्व त्रि-
टिश व नेटिव आफिसर आले होते.

व्हाएना, तारीख २० जून—येथें सरकारच्या पक्षाच्या वर्तमान पत्रांतून असें प्रसिद्ध झालें आहे कीं, इंग्लंड व आस्ट्रियाचें वर्तन, कांथ्रेस मध्ये एक विचारें राहिल.

मान्टा, तारीख २० जून— ल्युक आफ केंब्रिज याणीं आज रोजीं नेटिव सैन्यांतील लोकांचि कसरती वगैरे खेळ पाहिले व लगेच हें वेट सोडून चालते झाले.

वर्लिन, तारीख २१ जून—रशियन मुक्तियार, काँग्रेस मध्ये असे दर्शवू लागले आहेत की, कौन्ट शुबेलाफ याणी ज्या गोष्टी मान्य केल्या आहेत त्या अखेरच्या आहेत त्या पेक्षा जास्त रशियाकडून काही मिळवावयाचे नाही कारण रशियाने बहुत नुकसान सोसले आहे व रशियांतील लोकांस हे ते आवडणार नाही.

आस्ट्रिया व इंग्लंड या उभयतांनीं रशिया जवळ
असें मागणें केलें आहे कीं, बल्गेरियाचा कब्ज्या
रशियन सैन्यानें ताबडतोब सोडून द्यावा व बाल्कन
पर्यंतांतील तुर्की सैन्या बराबर तह करावा.

माह्या, तारिख २१ जून—हिंदुस्थानांतल्य गेल्ल्या सैन्याचो सकलत सलामी घेतांना ड्युक आफ केंब्रीज याणा आपल्या संतोष दर्शयला आण ज्ञानालीकां, तपासणा कसून जो आनंद घाल्या तो आक्षीयाणां सकराराम कुलवं.

II. II. THE NIZAM.—On the 14th instant H. II. the young Nizam, accompanied by the principal nobles of Hyderabad, proceeded on a shooting excursion to Sirnigger.

THE Government of India have granted a warrant for the detention, as a political prisoner, of Abbas Khan, guilty of raiding on our Punjab frontier.

THE number of deaths in the North-Western Provinces in April last reached the high number of 157,326, the total in the corresponding month of last year having been 78,408.

Another native prince, the Nawab of Tonk, has offered his troops to the Government of India for foreign service. They consist of 2,500 infantry, a battery of artillery, and about 500 cavalry.

Two years ago a judge of the Madras High Court sentenced a prisoner to transportation for life for stealing four annas. The Madras Government have recently commuted the sentence to ten years imprisonment.

From Bangalore we learn that the past few days have been marked by violent wind. The rains which ought to have come down abundantly by this time are still keeping back. The ryots prospects are still dubiour.

LAST year the number of patients admitted in the Lunatic Asylum at Lahore was 101, the majority of which were Mahomedans; and the chief cause of insanity was from ganja. The total number of patients during the year was 376.

The Landhura case, in which one Ragbar Sing represented himself as heir to the Landhura raj, and which has been going on in the Court of the Subordinate Judge of Meerut for months, has ended in the plaintiff's claim being dismissed, and he is to be now prosecuted for perjury.

मुर्ती गांडिका शिलेची असोन अत्युच्च सांस्कृतिक आहे
खेड गांवांत असल्यामुळे या मुर्तीची प्रसिद्धी झालेली
नाहीं. शेकडो ठिकाणां शेकडो मुर्ती आहेत परंतु
अशा मुर्ती कचितच आढळतील. दुसरे आश्चर्य असे
की शीतकर नसतंही दर्शनाचा सर्वांस आन्हाद होतो.
पत्र बिस्ताराची माणी असावी लोभ असवा हे
विनंती. मु० का० ता० २४ मा. नू. सन १८७८ इ.
एक प्रिस्ता 'श्व'

तारीख ११ जून अखेर समाप्त होणाऱ्या आठवड्यांतील पीकपाण्याची वगैरे हकीकत.

मद्रास इलाख्यांत प्रयेक जिल्ह्यांत कमी जास्त मानाने पाऊस पडला, तथापि एकंदर स्थितींत कांहीं सुधारणा झाली नाहीं असे स्पष्टतात; धारण झाल्या हेत चालली आहे. सैलूर प्रांतीं प्रयेक जिल्ह्यांत पाऊस पडला व स्थिति उमेदीची झाली आहे. धारण बहुतेक कायमचीच झाली आहे. मुंबई इलाख्यांत दक्षिणमांदारावृद्धेशां घाटां तालाई चोंहोंकडे पाऊस पडला, व इतर भागांत सरी पडल्या, त्याच प्रमाणें नारार, सोलापूर, आणि सातारा येथे ही सरी पडल्या; गुजराथ प्रांतींही थोड्याशा सरी पडल्या; मुंबई-येथे दगें येऊन उष्मा विशेष होत होता. सिंध प्रांत खेरीज करून बहुतेक जिल्ह्यांत वाऱ्याच्या उपद्रव चालू होता, सोलापूर व सातारा जिल्ह्यांत तर त्याचें मान विशेष होतें. मध्य प्रांतांत पाऊस पडला नाहीं परंतु दगें मात्र येत असत; खरिया कारीनांत तयारी चालू आहे. बन्हाडांत पाऊस पडला नाहीं. पंथ हिंदुस्थानांत निमच व गुना येथें सरी पडल्या; मध्य मध्यव्यांत आणि भिल्ल लोकांच्या मुलत्वांत पाण्याचें दुर्लभत्व विशेष झाले आहे. रजपुतान्यांतल बहुतेक संस्थाजंतून साधारण सरी पडल्या. तुद बंगालच्या पूर्वे कडील व उत्तरे कडील जिल्ह्यांतून चांगला पाऊस पडला; ओरिसा, मद्रास, तमिळनाडू आणि बरदान प्रांतांत सरी पडल्या; इतर प्रांतांतही निर्याती पडला नाहीं व त्याची अवस्था अत्यंत खाली गेली आहे. एकंदर स्थिति

माल्टा, तारीख ११ जून—राजपुत्र झुक आफ कैंब्रिज येथे येऊन दाखल झाले.

लन्डन, तराख १८ जून — झुक आफ रिचमंड
 यार्णा लार्ड लोकांच्या सभेत तहनाम्या संबंधानें जें
 संभाषण केलें त्याचेंच अनुकरण सरस्टाफोर्ड नार्थ-
 कोट सट्टेवार्नी काल रात्रें कामन्स सभेत केलें आणि
 त्या संबंधानें विशेष माहिती करितां दम धराया झणू-
 न सभासद ची विनंती केली.

नेटिव सैय युरोपांत कामगिरावर नेल्थावदल मि.
ग्याडस्टन सहैयानी 'नाईटिंसेचुरी' मध्ये कांदां
विबद्ध आर्टकल लिहिले होते यांवदल यांता दोष
देण्याविषयींचा मि. हानवरी यानी आपली सूचना
परत काढून घेतली.

केप येथून नुकत्याच आलेल्या वातमीवळून सम-
तते की, काहीर लोकांची लढाई आगदी हातघाईवर
भाली आहे.

बलि, तारीख १८ जून—ग्रासला कश्चित्तमध्य
 ऋषि किंवा नाही याविषयी वाटाघाट करण्यांत
 सकाळ मंडळ काल रोजी गुंतले होते परंतु निकाल
 लागला नाही.

रशिया व आस्ट्रियाचा एकोपा झाला असें
 म्णतात.

कानस्टन्टीनोपल, तारीख १७ जून—रशियन
हेडक्वार्टर सानस्टेफनो येथून निघाले परंतु ते कोण-
त्या ठिकाणी नेण्यांत आले ते समजले नाही.

तुर्की इरेग्युलर सैन्याने तारीख १५ रोजी मानिट-
मिग्रेशन लोकांवर हल्ला केला व लढाई झाली परंतु
जय कोणाचा झाला ते समजले नाही.

मावडा तारीख १७ जून-- येथे जमलेल्या ब्रिटिश व इंडियन सैन्याची क्वार्टर ड्युक आफ केंब्रिज याणी घेतली व ते पार लुप्त झाले.

[illegible]

No 19 of 1876
S. S. R. F. W. P. S.
Poona 17th May 1876.

From

Rao Bahadur
Sadashiva Ballal Govardya.
Hon. Secy. to the P. S. Sabha
Poona.

To

The Chief Secy. to the Govt of Bombay.
Bombay.

Sir

I have been directed by the P. S. S. to forward herewith 3 copies of the memorial of this Sabha dated 16th May 1876 to the address of His P. Secy. of State for India in Council against B. No 23 of 1873 which has been recently passed by the Supreme L. Council, and to request the favour of your kindly forwarding the same for the favourable consideration of his Lordship in Council.

I have, &c.

S. B. Govardya

Hon. Secy.

ਮਲਿਕ
੧੬

੨੪

੨੪

ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ

ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ

ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ
ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ
ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ
ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ
ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ
ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ

ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ
ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ ਮਲਿਕ

श्री हिंदुस्थानीय सावजनिक समिति प्रमुख
 श्री मुकाम पुणेयांस -
 विनंती विशेष हा कि आपण हिंदुस्थानीय सावजनिक
 सुरवाचे उद्योगाबद्दल विचारासाठी पुणे मुकामावर
 झाल्याचे वर्तमान पत्रावरून समजते वसंत षोडशाचा
 रवा कि लि हि ले ला म ज क्र म डाराणि विचारायासाठी ध्याने
 प्रालिनिधिनामदार लाईड करि नसावे व हा दुर्गदुरन
 जनरल यांसावे दि त डोईडि अशा आशेने रवातीक मजकूर
 लिहून आपणाकडे पाठविता आहे
 महाराणी विचारायासाठी ईस्ट इंडिया कंपनी कडून
 हिंदुस्थान चार ज्यकार भार आपण हाती घेणेची सन
 १८५८ साली येक जाहीरनामा प्रसिद्ध केला त्यांत तत्काय
 लयाला जिव के रा ज्य ईश्वर कृपेने मिळाले आहे ति तत्काय
 ने आम्ही मृत झाले व याउपर कुरा ज्य चार विषयांची इच्छा
 करणार नाहीं व राजे राजा व संस्थानिक व हुतार को का नी
 राणी सरकारास सराज्य निष्ठेने रहावे त्याच्या योग्यतेने
 आणि असू कोणत्याही रितीने धोकान उभा पत्ता हांने
 रक्षण करूं असे प्रसिद्ध केले जातरी -
 प्रमृ देशांत फक्त इंग्लिश व्यापारी तोंक व लेवीकरा जा
 यांत व्यापासंबंधाने कांही बेधना व झाला या कार्या
 गदुरन जनरल साहेबानी तेशी कर राजास कांही गोष्टी
 आपणे मताने चार विणे विषई लिहि के लां सद्द राजाने
 येकदम क धूल भ करि तां पर्यायाने हुनर दिले इतक्या
 वरून त्याला पदच्युत करून मद्रास सभापुढे
 लिहो येथ पध्दतीची वर्तणुक सावजो मत्वाचे नावा
 ने झाली उपाय नाहीं प्रमृ देशाचे राज्य विविध राज्यास
 जोडणार असे समजल्या पाळून रक्षण हिंदुस्थानांती
 राजे राजा व हुतार को फार भय प्रसन्न झाले आहेत
 आजपर्यंत राणी सरकारचे सन १८५८ साली

जाहिरनाम्याची मातु वरी व भरवसा मोठा ज
 पासून या पुढे कोणास व कधी हो अपाय हो गारवा हो
 भरवसा सर्वत्र वाळू न हो ते ती उमेद व भरवसा एक द
 रव चर रसरगा हो कांस वाटु लागे हे मंडाराणी साहेबाने
 राज्य हिंदुस्थानां ताचे रकार हाण्यास मोठ धोक्याचे होईत
 व तेणे करून गरीब गुरि वाचा व चाव होणे कठोण होईत
 असे सर्वत्रास भय प्राप्त होत आहे जो हे कारण गरीब श्रीमा
 वगेरे सर्व कोणास इंग्लिश सरकार येक दृष्टीने पाहून करीत
 भाडे त म्हणुन हेच राज्य निरकार हावे अशी सर्व कोक
 ईश्वराची प्रार्थना करीत आहोत
 जाहिरनाम्याचे छंदाने हिरो के व चममोडून राईड होईती
 सोडवाची कार कि हे सु क दृष्ट्या स होकाच्या सरकारावर
 वे भरवसा होऊन परिणाम न्यां गत होणा रजा ही तसे
 होऊन ये
 प्रकृष्टाचे राज्य हाती पद चुक के ते त्या राजांनी निरु विरु के
 नाहीं त्याचे पूर्व जाती संपादन के के ते ओहल जरा राजा
 इंग्लिश सरकारांनी राज्य चा र विण्यास ना रंग यस्त र पि रंग
 असल्यास त्याचे योग्य वारसदार राज्याचे अधिकारी व
 मातु के ओहल त्यांनुन योग्य मनुष्यावर निवडून काढून त्या
 जरा गादी वर वसतून सरकारांनी आपले मंडली के
 राज्यां व गणना करावी. राई नाथ शु क सोडवाची छंडो
 द्याचे राज्य कायम होऊन वारसदार के होऊन दत्त का
 कडून राजना क वि के तसे कांड प्रति निधि सोडवाची
 राई नाथ शु क सोडवासा रवीं निरकार हो हांत कि लि ठेऊ
 जाहिरनाम्यास पुष्टि करून होकाच्या सरकारावर
 दिन से दिवस भरवसा वाढत जाईत असे करा वे कांड सोडवे
 कार विचारी व दया के ओहल व ते अशी नव्य कस्था करीत
 अशी आज्ञा को होणी सरकारचे राज्य चं प्रसूय असे पर्वत
 हिंदुस्थानांत असावे अशी जगनि यं त्यास प्रार्थना करून
 होरु क पूरा करिता
 सध्याचे अभिप्राय समजून घेत
 ठरला ये क फिरता

ଶ୍ରୀ...

~~ଦ୍ରବ୍ୟାବଳୀ ପଦ୍ୟ~~

~~ଅତିହୀନକାରୀ ପଦ୍ୟାବଳୀ ପଦ୍ୟାବଳୀ ପଦ୍ୟାବଳୀ~~

~~ଦ୍ରବ୍ୟାବଳୀ ପଦ୍ୟାବଳୀ ପଦ୍ୟାବଳୀ~~

~~ଅତିହୀନକାରୀ ପଦ୍ୟାବଳୀ ପଦ୍ୟାବଳୀ~~

~~ଅତିହୀନକାରୀ ପଦ୍ୟାବଳୀ ପଦ୍ୟାବଳୀ~~

~~ଅତିହୀନକାରୀ ପଦ୍ୟାବଳୀ ପଦ୍ୟାବଳୀ~~

~~ଅତିହୀନକାରୀ ପଦ୍ୟାବଳୀ ପଦ୍ୟାବଳୀ~~

~~ଅତିହୀନକାରୀ ପଦ୍ୟାବଳୀ ପଦ୍ୟାବଳୀ~~

~~ଅତିହୀନକାରୀ ପଦ୍ୟାବଳୀ ପଦ୍ୟାବଳୀ~~

~~ଅତିହୀନକାରୀ ପଦ୍ୟାବଳୀ ପଦ୍ୟାବଳୀ~~

સાચ એમ કહેવું થયું - ૧૧૫૫૪૧૦૧૦

કરુણાદેવિયાદી બ્રહ્મચર્ય પ્રતિજ્ઞા ગ્રંથો પાઠ્યે પાતકાદિ કાલે અપરાધો

પ્રેક્ષ્યો બ્રહ્મચર્ય પાળે

બ્રહ્મચર્ય પાળે અર્થાત્ જો ગાલકે વેર નહીં કરે ગાલકે વેર

અર્થાત્ બ્રહ્મચર્ય પાળે જો કોઈ કાલે જોઈ જાય તો ગાલકે વેર નહીં કરે

જો કોઈ કાલે જોઈ જાય તો ગાલકે વેર નહીં કરે જો કોઈ કાલે જોઈ જાય

બ્રહ્મચર્ય પાળે અર્થાત્ જો ગાલકે વેર નહીં કરે જો ગાલકે વેર નહીં કરે

અર્થાત્ જો ગાલકે વેર નહીં કરે જો ગાલકે વેર નહીં કરે જો ગાલકે વેર નહીં કરે

જો ગાલકે વેર નહીં કરે જો ગાલકે વેર નહીં કરે જો ગાલકે વેર નહીં કરે

અર્થાત્ જો ગાલકે વેર નહીં કરે

જો ગાલકે વેર નહીં કરે

पुणे सार्वजनिक सभेच्या व्यवस्थापक मंडळीची याद शके १७९५
सालाबद्दल.

रा. व. विजयरंगम अय्या मुदलीयार.	रा. रा. रामचंद्र गणेश नातु.
रा. व. श्रीनिवास शेषो.	रा. रा. चिंतामणराव विठ्ठलनाथ नातु.
रा. रा. कृष्णशास्त्रीचिपळूणकर.	रा. रा. काशीनाथ नीलकंठ खासगी- वाले.
रा. रा. महादेव भगवंत पुराणिक.	रा. रा. व्यंकटराव नारायण राजमाचीकर.
रा. रा. काशीनाथ परशुराम गाडगीळ.	रा. रा. गंगाधरराव विठ्ठलनाथ गोखले.
रा. रा. बालमुकुंद हिंदुमलजी.	रा. रा. रामदीक्षित विन गंगाधरदीक्षित- आपटे.
रा. रा. हरि रावजी चिपळूणकर.	रा. रा. वहिरो आपाजी नि. रा. मा.
रा. रा. सखाराम बाळकृष्ण.	रा. रा. नारायणराव चिंतामण फडतरे.
मे. हेपुतुलाभाई वल्लद समसुदीन.	रा. रा. गणेश वासुदेव जोशी.
रा. रा. काशीनाथ व्यंकट खरे.	रा. रा. वामनराव केशव भट.
रा. रा. विठ्ठलराव वासुदेव फडके.	रा. रा. चितो सदाशिव भिडे.
Mr. Adarjee Dorabje.	रा. रा. विष्णु नारायण लेले.
Balkrishna Sayana.	रा. रा. कृष्णाजी रघुनाथ केळकर.
Gangaram Bhau Mhaske.	रा. रा. दामोदर गंगाधर तळवलकर.
Rajana Lingu.	रा. रा. रामचंद्र आनंदराव उदास.
C. W. Allen.	
Pestonjee Bomonjee.	
Dr. Pavlo Maria Baptista.	
रा. रा. शिवराम हरि साठे.	

सरक्युलर नंबर १४ चि सोबत खाना तारीख १३ माहे १८७३ इ.

पुणे सार्वजनिक सभेच्या व्यवस्थापक मंडळीची याद शके १७९४
सालाबद्दल.

रा० व० विजयरंगम अय्या मुदलीयार.	रा. रा. रामचंद्र गणेश नातु.
रा० व० श्रीनिवास शेषो.	रा. रा. चिंतामणराव विश्वनाथ नातु.
रा. रा. बालमुकुंद हिंदुमलजी.	रा. रा. काशिनाथ निळकंठ खासगी- वाले.
मे. हेपतुला भाई वल्लद समसुदीन.	रा. रा. त्रिवकराव नारायण राजमाची- कर.
रा. रा. विनायक वामन दामले.	रा. रा. गंगाधरराव विश्वनाथ गोखले.
त. भोलागीर मानगीर बाबा.	रा. रा. रामदीक्षित विन गंगाधरदीक्षि- त आपटे.
रा. रा. हरि रावजी चिपळूणकर.	रा. रा. बहिरो आपाजी नि. रा. मा.
रा. रा. सखाराम बाळरुण.	रा. रा. नारायणराव चिंतामण फडतरे.
रा. रा. बाबूराव रुण गोखले.	रा. रा. गणेश वासुदेव जोशी.
रा. रा. काशीनाथ त्रिवक खरे.	रा. रा. वामनराव केशव भट.
रा. रा. विठ्ठलराव वासुदेव फडके.	रा. रा. चितो सदाशिव भिडे.
Mr. Balkrishna Sayana.	रा. रा. विष्णु नारायण लेले.
„ Gangaram Bhau Maske.	रा. रा. नारायण सदाशिव कानिटकर.
„ Rajanna Lingu.	रा. रा. दामोदर गंगाधर तळवलकर.
„ C. W. Allen.	
„ Pestanji Bamanji.	
Dr. Pavlo Maria Baptista.	
रा. रा. शिवराम हरि साठे.	

सरक्युलर नंबर २४ चे सोबत स्वाना तारीख २८ माहे सन १८७२ ई०

पुणे सार्वजनिक सभेच्या व्यवस्थापक मंडळीची याद

शके १९९९ सालावदल.

चेयरमन.

रा. व. विजयरंगम अथवा मुदलीयार.

व्हाइस चेयरमन.

रा. व. श्रीनिवास शेंको. ३०/१०

रा. रा. कृष्णशास्त्री चिपळूणकर. २०/१०/९९	रा. रा. चिंतामणराव विश्वनाथ नातु.
रा. रा. रामदीक्षित विन गंगाधर दीक्षित आपटे.	रा. रा. त्रिवकराव नारायण राजमाचीकर.
रा. रा. काशिनाथ परशुराम गाडगीळ वकील.	रा. रा. माधवराव यशवंत रास्ते. २०/१०/९९
रा. रा. शिवराम बापूजी कोल्हटकर वकील. २०/१०/९९	रा. रा. विनायकराव रंगनाथ पुरंधरे.
रा. रा. नारायण सदाशिव कानिटकर. नि. मि. २०/१०/९९	रा. रा. गंगाधरराव विश्वनाथ गोखले.
रा. रा. गणेश वासुदेव जोशी वकील.	रा. रा. नारायणराव चिंतामण फडतरे.
मे. नवाब अल्ली मर्दाखान वल्लद नवाब हु-सेनअल्लीखान.	रा. रा. गणेश भिकाजी मराठे.
रा. रा. कृष्णाजी रघुनाथ केळकर. २०/१०/९९	रा. रा. बाळमुकुंद हिंदुमलजी मारवाडी. २०/१०/९९
रा. रा. अंताजी रामचंद्र भट.	रा. रा. कृष्णाजी त्रिवक रानडे. २०/१०/९९
रा. रा. भास्कर नारायण कर्वे वकील.	रा. रा. रावजी श्रीधर गोंधळेकर. २०/१०/९९
रा. रा. केशवराव पांडुरंग गोडबोले. २०/१०/९९	रा. रा. विठ्ठलराव वासुदेव फडके.
रा. रा. हरि रावजी चिपळूणकर. २०/१०/९९	रा. रा. गोविंद महादेव गद्रे वकील.
रा. रा. गंगाराभ भाऊ म्हसके. २०/१०/९९	त. नागेश्वरगीर कल्याणगीर बाबा गोसांवी.
रा. रा. बाळकृष्ण सायना. २०/१०/९९	रा. रा. सखाराम भगवंत आकुत.
रा. रा. राजण्णा लिंगु. २०/१०/९९	रा. रा. सखाराम रामचंद्र जोशी नि. फ. मे.
	मे. हेपतुल्लाभाई वल्लद समसुदीन बोहरी.
	रा. व. सदाशिव वल्लळ गोंवडे.
	रा. रा. शिवराम हरि साठे.

सरक्युलर नंबर २ चे सोबत रवाना तारीख १५ माहे २०/१० सन १९९९-९९.

पुणे सार्वजनिक सभेच्या व्यवस्थापक मंडळीची याद

शके १७९७ सालाबद्दल.

रा. व. विजयरंगम अय्या मुदलीयार.

रा. व. श्रीनिवास शेषो.

रा. रा. कृष्णशास्त्री चिपळूणकर.

रा. रा. काशिनाथ परशराम गाडगीळ. व.

रा. रा. अंताजी रामचंद्र भट.

रा. रा. हरि रावजी चिपळूणकर.

मे. हेपतुलाभाई वल्लद समसुदीन.

रा. रा. काशिनाथ त्रिबक खरे.

रा. रा. विठ्ठलराव वासुदेव फडके.

Mr. Aderjee Dorabjee.

„ Balkrishna Sayana.

„ Gungaram Bhaoo Mhaske.

„ Rajana Lingu.

„ Nusserwanjee Nowrojee.

रावसाहेब नारायणभाई दांडेकर.

रा. रा. गोविंद महादेव गद्रे वकील.

रा. रा. गणेश जनार्दन आगाशे.

रा. रा. व्यंकटेश गोविंद लेले वकील.

रा. रा. चिंतामणराव विश्वनाथ नातु.

रा. रा. काशिनाथ निळकंठ खासगीवाले.

रा. रा. त्रिबकराव नारायण राजमाचीकर.

रा. रा. गंगाधरराव विश्वनाथ गोखले.

रा. रा. रामदीक्षित विन गंगाधर दीक्षित

आपटे.

रा. रा. बहिरो आपाजी वकील नि. रा. मा.

रा. रा. नारायणराव चिंतामण फडतरे.

रा. रा. केशवराव पांडुरंग गोडबोले.

रा. रा. गणेश वासुदेव जोशी वकील.

रा. रा. माधवराव चिंतामण फडतरे.

रा. रा. कृष्णाजी रघुनाथ केळकर.

रा. रा. सखाराम भगवंत आकुत.

रा. रा. गोपाळ व्यंकाजी कबे.

रा. रा. दामोदर गोविंद धारपुरे.

रा. रा. कृष्णाजी सिद्धेश्वर देव.

रा. रा. रामचंद्र गोविंद सापकर.

रा. रा. शिवराम हरि साठे.

सरक्युलर नंबर ३५ चे सोबत रवाना तारीख २७ माहे २६ मार्च सन १८७६ इ०.

श्री.

पुणे सार्वजनिक सभेच्या व्यवस्थापक मंडळीची
शके १८२९ सालची याद.

रा. रा. काशीनाथ परशुराम गाडगीळ. रा. रा. शिवराम हरि साठे.
रा. रा. बाळ गंगाधर टिळक. रा. रा. शिवराम महादेव परांजपे.
रा. रा. लक्ष्मण रघुनाथ गोखले. श्री. रा. बळवंत रामचंद्र नातु.
श्री. रा. हरि रामचंद्र डमढेरे. नामदार गोपाळ कृष्ण गोखले.
रा. रा. पांडुरंग रामजी बारी. डॉ. सुंदरलाल नानालाल.
रा. रा. वासुदेव गणेश जोशी. रा. रा. विष्णु व्यंकटेश बेहरे.
रा. रा. नटेश अप्पाजी द्रवीड. रा. रा. नीलकंठ वामन भिडे.
रा. रा. भास्कर बळवंत भोपटकर. रा. सा. काळुरामभाऊ मनसाराव.
शेट गोकुळदास मयाचंद. शेट किसनदास विष्णुदास.
रा. रा. गोविंद धोंडदेव दंडवते. रा. रा. बाळकृष्ण रामचंद्र वैद्य.
डॉ. नारायण विनायक लखे. डॉ. विष्णु वामन भागवत.
रा. रा. बाळशास्त्री लावणकर. रा. रा. बाळशास्त्री शेजवलकर.
रा. रा. नरसो काशीनाथ साठये. रा. रा. व्यंकट रामचंद्र पौसे.
रा. रा. कृष्णाजी प्रभाकर खाडिलकर. रा. रा. चिंतामण गणेश भिडे.
रा. रा. दत्तात्रय गोपाळ लिमये. रा. सा. रघुनाथ रामचंद्र अगस्ती.
रा. रा. हरि नारायण आपटे. शेट नारायणदास विठ्ठलदास.
शेट हुक्कमचंद ईश्वरदास. रा. रा. शिवराम मंगलेश जोशी.

रा. रा. सीताराम केशव

दामले. S. Damale

इंदुरा पर्वति होय तुझी कीर्ती ॥ लोक ध्याती सतत ही धरुनि मूर्ती ॥
प्रजेवरी बहु उपकार तुवां केले ॥ वंधु प्रेमनि सर्वत्र जोडियेले ॥ २ ॥

॥ पद ॥ राग पितु ॥ ताल धुमाळी ॥

॥ वृक्षा "लवादा" लावायाते कामक्षीं येऊनी ॥ आरज्यान योगें रवांच रघुनी-॥
॥ येथें तें रेशुनी ॥ सिंचावया नीरते त्याला जनांते लावुनी ॥ फुलेल केव्हां प-॥
॥ हावयासि उच्छुक असे मनीं ॥ ३ ॥ सुरापान न करायाते ग्रहर ग्रहर वोलुनी ॥
॥ बहुतांनां लाविले सुमार्गें सदां उपदेशुनी ॥ ३ ॥ चाल ॥ त्रिकडे त्रिकडे सुरा-॥
॥ वाई अमल पाहुनी ॥ ऐदा स्थितीची कळकळ तुला येउनी ॥ यातें सोडाया-॥
॥ विनविशी तूं निशिदिनी ॥ चाल ॥ रघुपदेनें बहुतेकांच्या वापथा त्या येउनी, ॥
॥ पुण्य जोडिले दीर्घावरी उपकार करुनी ॥ ४ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥

॥ पद ॥ इंदु सभेंतुनि शिष्ट परतला, या चाळीवर ॥

॥ नच दृष्टि पडावें ऐसें रत्न स्वबळेनि येथ येऊनी ॥ जाती भेद धरीना मनीं ॥
॥ सकलां हिंदु जातींना वंधुपरी लेखुनी ॥ सुनितीने त्यां उपदेशुनी ॥ चाल ॥ ल-॥
॥ वादास्तव सुसलमानी मेवर केले ॥ तसे इतरां ज्ञातिचे आवया सुचविले ॥ चाल ॥
॥ उद्योगी पुरुषांनीं लक्षणे देतां तोष जनीं ॥ सगुनी किता वळवावा सक-॥
॥ कोनीं ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥

॥ शार्दूलचिह्नित ॥

आरज्यानामृत पावुनी करिसि तूं सर्वां जनांचें मन ॥
उद्युक्त स्तविती तुझ्या सुवचनां लक्षावधी सज्जन ॥
इच्छा जाणविशी प्रजा नृपपरा शोर्षी तुझी कायती ॥
सन्मार्गी उपदेशुनी विनविशी सेवावया सृ निती ॥ १ ॥

॥ इंदु वज्रा ॥

साधें सदां भाषण तूं करोनी, आरज्यान योगें मन ये हिरोनी ॥
श्रोते तुझे तळिन फार होती, गुण्याची कीर्ती सगळेची गाती ॥ १ ॥
सोलापुरीं नाशिकीं अन्य ठाणीं, कंदा लवादा विविधीं उपायीं ॥
काकांनीं लावोनि सुरवीच केले, येथें तुवां तीन दिनांत केले ॥ २ ॥

॥ पद ॥

(श्रीहरिच्या वेषुनादें ० या चाळीवर ०)

॥ श्री तुमच्या आरज्यानें मन आमुचें बोविलें, गोविंदा रारवी त्यांसी स्वदेश-॥
॥ हिता येतलें ॥ पाहुनि स्थिती ऐसी त्यां गोपाळा धाडिलें, लक्षिं येउन प्रेम-॥
॥ तुकें मन मजनिं लाविलें ॥ १ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥

॥ स्वधरा ॥

काली वर्षीनि धारा अमित सुफलदा भूमि सर्वत्र होवो ॥ राजे पा-
र्षिक होवो सकल सद्यता शांति लोकांसि दावो ॥ १ ॥ विद्या वृद्धीसि ज्ञाना
जन हि तनमनें आत्म देहासि सेवो ॥ लक्ष्मी लोकांसि मेळो हरि भज-

क जनां सर्व सौरव्यांसि देवो ॥२॥

(मंडळीतील समासद.)

॥ शाईल विच्छिदित ॥

गद्रे, वापट, अष्टपुत्री, बकरी, देशमूरव, तीनेकर । माने,
नाईक, सात, कुलकर्णी, बादामि, बीडीकर ॥ बोण्गिरी,
अरजुनवाड, तिळवे, धार्याड, नाटेकर । सेवाया भरत प्रदेश
अमुला आहे सदां तत्पर ॥३॥ ५ ॥ ५ ॥

(॥ अंजनीगीत ॥)

दोन कुलकर्णी, देऊळकर, नरोची सराफ, काळेकर
दुर्गास, तिळवे, रवानोळकर, एसें मंडळ हें ॥३॥

अध्यक्ष.

दत्तात्रय रामचंद्र तिळवे द. रु०.

उपाध्यक्ष.

रामचंद्र राघवेंद्र नाईक, " "

कृष्णाजी नारायण नाईक " "

नरसिंह मुरार नाईक " "

रवजीनदार.

वासुदेव प्रभाकर वापट " "

चीदणीस.

यशवंत महादेव तिनेकर. " "

वाहापूर.

वर्षे १८०५ तारण संवत्सर

आषाढ शुद्ध ५.

हे मानपत्र बेळगांव रासिकरंजिनी छा. छा. प्रसिद्ध केले.

झणोनि सुचवी जनां निपुणताच धर्मात जी ॥
विचार सगळे पसंत फडुनि मना लाविती ॥
परी भारत देशाचे सुत कितीक या सेविती ॥१॥

॥शाईल पिकडितः॥

भयोनी नृपती बरेची अजि तू लोकाभ्यां जोडिले ॥
धर्मादी उपदेवा देऊनि त्यां मार्गास हो लाविले ॥
जे जे थोर विचार तेच अगळे माळांत गोवीयले ॥
लोकां ज्ञान मिळावया छुकव ते आर्यसि अर्पयले ॥१॥

॥अंजनी गीतः॥

गायकवाड व होळकरांना, तसेंची इतरा भूपतींना । बोधा-
मृतातें पाळुनि त्यांना, तुष्ट तुवां केलें ॥ १॥ अंबू क्षपां सेवायाते,
आदरें वळवुनी तुवां त्यांतें ॥ गणुनी तुझ्या उपकारांतें, बाधास-
कि दिधली ॥२॥ असंख्य असे कीं लुखि वा कीर्ती, वर्णनीं-
अवाक्य हा मंदमती ॥ भक्ती भावें करितो स्तुती, माव्य होवो तु-
जला ॥ ३॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥

॥शिरवरिणीः॥

प्रजा झाली कधी विविध कर भोरें दडपुनी ॥
दत्ता आली त्यांनां कठिणतम दुःखेंचि बघुनी ॥
मभूला त्यांची ती किं वदुनिभारा कमि करी ॥
स्वदेशाची सेवा निशिदिनि मनापासुनि करी ॥१॥

॥ कामदाः॥

झालि हो प्रजा, दीन फार ती । शक्य ना करा व्यापास ती ॥
हीन मा असें, सर्व होउनी । कोण शक्त तू दुःख पोषणी ॥१॥
॥ शालिनीः॥

काळावें कर्जा जनां हेंचि काम । व्याजा देती तुडवुनी स्वधाम ॥
त्यांचा काहीहीन चाले उपाय । येणें येतें कीं व चेत्तांस काय ॥१॥

॥ पदः॥

(चालः॥ जेव्हां जेव्हां वाढयाते, येई सुभक्षां त्या यतिते.)

॥ जिकडे तिकडे दंग मातला, उदंड बंडाव्या उत आला ॥ पकडुनि वं-॥
॥ डांतिळ लोकांला, शिक्षा बहूतची देती ॥ १॥ फिरोनि रचाथ्यते ये-॥
॥ वोनी, तो उठे दुसरें झराशेनी, ॥ प्राण भवें प्रजा जाते पळोनी, ऐशी ॥
॥ विभे बहु येतीं ॥ १॥ ५ ॥ ५ ॥ ५ ॥

॥ दिंडयाः॥

लोक ऐसे ते दीन फार झाले ॥ शिरीं करजाचे भार बहू आले ॥
युक्ति योजोनी जनां विदित केली ॥ प्रजा काका परी तुवां मोकलीली ॥१॥

चिरवरिणी.

नसें ठावें कोणा वससि जगपा यत्र जगतीं ॥
अनाकारी ऐसें सृष्टुनी तुजला बोलति किती ॥
जलीं, काळीं, देहीं भरुनि दसा अंगुलें उरतो ॥
तया विश्वेशाच्या सुफलद पदातें मि नमितो ॥१॥

गाईल विकिडित.

आरंभीं करितो तुझे नमन मी अन्या मनीं नाणुनी ।
देई तूं सकळां सुकीर्ति यत्र तें स्नेहाविये साधनी ॥
मित्रें सूचविलें अशा सुगतिनें कामां पुढें ठेवितो ।
साहायें मिळणें स्वर्णानि आपला हा दास आराधितो ॥२॥

॥ पद. ॥

॥ शेषशयन मन मोहन आर्धा कमलाजानीं करोनि नमना ॥ भक्तसरवा-॥
॥ मज बुद्धि देवो रचावया गोपाल कवना ॥ १० ॥ सुरवर मुनिवर-॥
॥ ध्याति निरंतर ननजना शिखि करुणा घना ॥ भो जगचालक भो-॥
॥ जगपालक गुण नवर्णवे सहस्रानना ॥ १॥ एक सुरेवं म्यां काय व-॥
॥ तुं तव कवित झालि न या दासजनां ॥ बहु आदरें मी विनवी ज-॥
॥ नानो मान्य होवो या रचना ॥ २॥ कलिमळांतका भक्तवत्सला करि-॥
॥ आतो मजवरि करुणा ॥ रामचंद्र सुत जोडुनि दयकर सुहृदांसह-॥
॥ करी तव भजना ॥ ३॥ ३ ॥ ५ ॥ ५ ॥

॥ साव्या. ॥

फिरत फिरत इंदापुरचा गोपाल वेणुमामी ॥
देउनि जनांसीं व्याख्यानातें लावी स्वदेश कामी ॥
ऐसा रातो हो, करी दुक्किची एकी हो ॥ १ ॥
नौकरि वरती लाथ मारुनी स्वदेश हितार्थ ज्यानें ॥
खटपट बहु आरंभिलि कीं देउनि आयी व्याख्यानें ॥
ऐसा ॥ २॥ परदेशीचीं वस्त्रें चीजा त्यजोनि स्वदे-॥
वाची नित्य ॥ वापरण्याचा केला तुवां तो दुरु नि-॥
श्रव्य सत्य ॥ ऐसा ॥ ३॥ गृहीं मार्गीं राजरंगिं अ-॥
सें पोशाख तव असाच ॥ आला चालुन देण्या-॥
किता सोसुनि भारी जाच ॥ ऐसा ॥ ४॥ ५ ॥

॥ इंद्रवज्रा. ॥

कोपा नसे वा तुजला हि कांहीं । वृत्ती असें शांत अती सदांही ॥
श्रीकृष्ण तोषी वृज बालकोला । गोपाल तूं देत सुरवां अस्मांला ॥१॥

॥ पृथ्वी. ॥

अगाध तुमची असे अगदिं बुद्धि गोपालजी ।

२. सांघत काकी जर या आर्यावर्तीकडे किंचित् नजर फेंकली, तर सर्वत्र या-
च्या उलट प्रकारच दगोचर होतो. अहो ! आत्मां आर्यपुत्रांचा पुरुषार्थ कोठें जाऊ-
न लपला ! आमचें आर्यत्व कोपलें ! हें एक मोठेंच आश्चर्य वाटतें, कीं पृथ्वी, सूर्य,
चंद्र, व आकाशातील इतर गोल व तारे हीं सर्व पूर्ववत् असतां आर्यबीजापासु-
न उत्पन्न झालेल्या पुरुषत्वांचा मात्र कोठें पत्ताच नाहीसा झाला ! सर्व हतभान्य-
च झाले ! सर्वत्र दुराचार फारच माजला ! अशी ही स्थिती पाहून किती एक स्व-
देशाभिमानि जन या आर्यमानेस, अशा षंड व दुराचरणी लेकरांस तूं आपल्या-

उदरांत ये अशी नेहमीं आर्थना करीत आहेत.

३. बांधव हो! अशी स्थिती जरी आहे, तरी आह्यांस लिहिण्यास अत्यंत वाद-
तो, कीं आमच्या सुदैवानें आपणासारखीं मानव रत्नें या वसुंधरेवर चकाळू लागलीं आ-
हेत, व कैलासवासी रा० रा० गणेश वासुदेव जोशी उर्फ सार्वजनिक काका, व के० वे०
शा० रा० रा० विष्णु शास्त्री चिपळोणकर यांसारख्यां नर रत्नें चमकून गेलीं, तथापी त्या-
ंची प्रभा अद्यापि येथें स्थिरच आहे. हे बांधवो! आपण या देशीं इत्यां लांबून येऊ-
न आह्यां लोकांना व्याख्यानरुपी द्योती दाखवून अज्ञान तिमिरांतून बाहेर काढण्या-
चा यत्न केला. आपण फार परिश्रम करून शाहीदुर व बेळगांव या दोन्ही ठिका-
णीं मिळून दाहा पंधरा व्याख्यानें देऊन आपल्या देशाबांधवाविषयीं जी कळकळ
दाखविली तिजवरून आह्यांला असें स्वाधीपूरक वाटतें कीं, आपण ज्या ज्या ठिका-
णीं जाऊन व्याख्यानें दिलीत त्या त्या स्थळीं आपल्या व्याख्यानांचा अजरामर वसा
तेथील लोकांच्या मनावर पूर्णत्वेन उठविला, आणि त्यांचीं अंतःकर्णीं स्वदेश हिता-
कडे वळविलीं; व आपल्या आगमनाचें स्मरण त्यांस नित्य व्हावें म्हणून कित्ये-
क ठिकाणीं सभा, लवादकोर्टे, व्यापारांच्या मंडळ्या, व गिरण्या स्थापीत केल्या-
आहेत. आपण आह्यां विद्यार्थ्यांच्या हिताकरितां फार झटतां हें पाहून आह्यां-
स परमावधीचा आनंद वाटतो. आपण मद्यपान निषेध कायदेबाबत व्याख्यान
देऊन आमच्या कित्येक सुराकाकृच्या भक्तांचें मन वळविलें व त्यांकडून इत-
पर मद्यपान न करण्याविषयीं शपथ घेवविल्या, व दोन तीन समजस व्या-
ख्यानें देऊन बेळगांव शाहीद लवादकोर्टीची स्थापना करविली. यां महत्कार्या-
च्या योगानें आह्यांवर आपले अनंत उपकार झाले आहेत. आपण स्वतः र-
चलेले "स्वधर्मव्यवहारोपदेश" नावाचें पुस्तक उत्तेजनार्थ मोठ्या प्रेमानें आ-
मच्या "वाचनालयास" बक्षीस दिलें, तेणेंकरून आह्यां आपले फार आभारी
आहोत. या प्रसंगीं आपणास कळविण्याला आह्यांस अत्यंत आनंद वाटतो
कीं, आमची ही "सुधारणेच्या मंडळी" शके १८०६ तारण नाम संवत्सर चैत्र-
चुक्र १ रोजीं संस्थापित होऊन ती आजपावेतो अबाधितपणें चालून तिची
विधुकलेप्रमाणें उत्तरोत्तर वृद्धी होत चालली आहे. आतां तिच्या आश्रय-
दात्यांनीं आपल्या औदार्यकंकणालेकृत हस्तानें आपण केलेल्या द्रव्यांतून व
सर्वशक्तिमान परमेश्वराच्या आज्ञेवरून प्रेमपूरित अंतःकर्णीनें हे स्वदेशोत्स-
न्न कापडाचें ठाण व हें मानपत्र अति लीनभावेंकरून आपल्या चरणीं अ-
त्यादरें सादर करीत आहे, यांचा आपण स्वीकार करून आह्यां अज्ञ ज-
नांस तोषित कराल अशी आशा बाळगून परमेश्वर आपणास अक्षय
सुरस व अपरिमित आयुष्य देवो अशी त्यांची प्रार्थना करून हा लेख -
पूर्ण करितो.